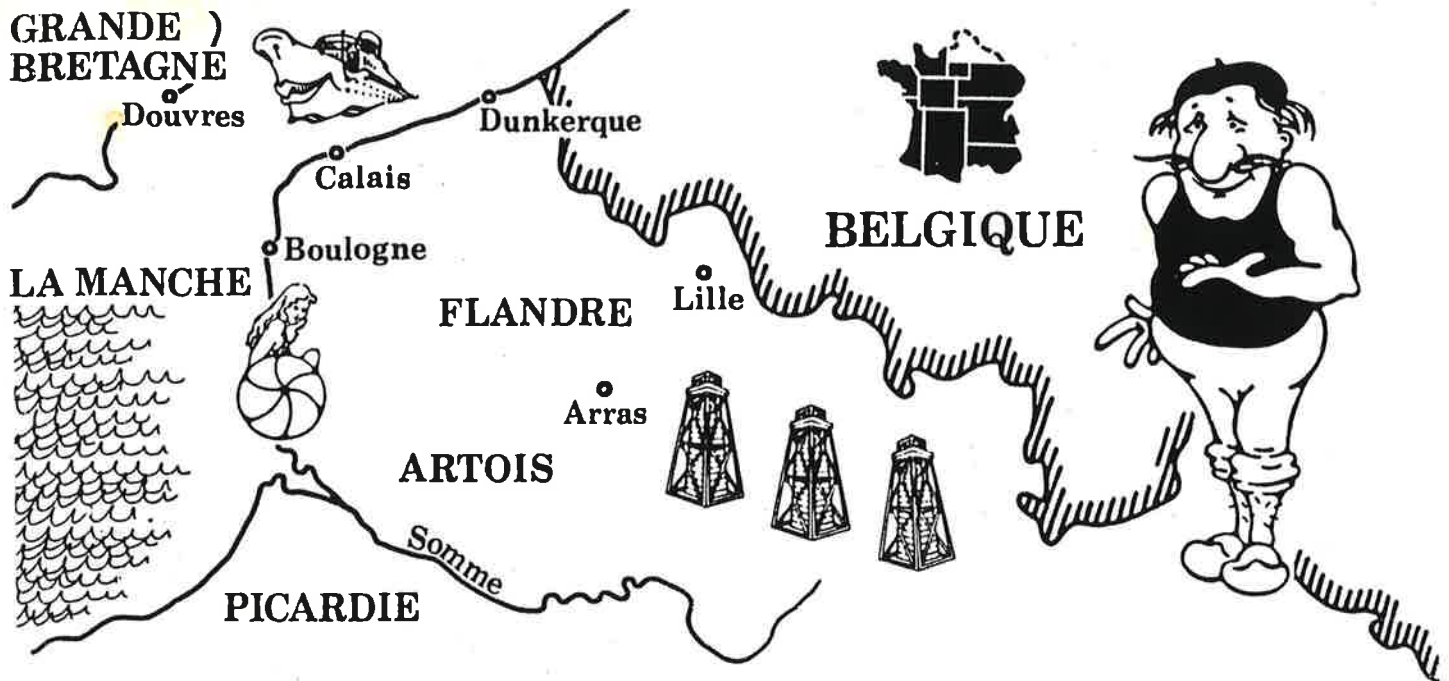

GRANDE)
BRETAGNE

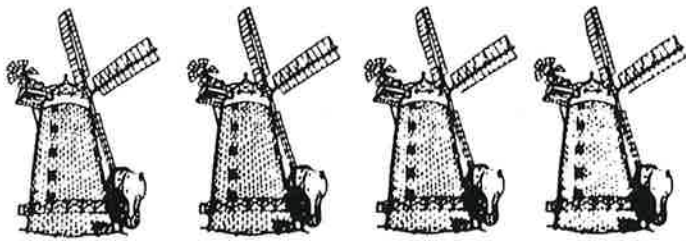

LA FLANDRE, L'ARTOIS ET LA PICARDIE

Un pays noir, mais un peuple sympathique – voilà le Nord de la France! On voit beaucoup d'usines, surtout à Lille, la capitale de la Flandre – on y fait de tout! Le Nord est la mine de charbon de la France et une de ses principales boulangeries, avec ses vastes plaines de blé.

Les habitants d'ici savent beaucoup de chants folkloriques qui nous rappellent leur histoire. Mais quelle histoire triste, malheureusement, surtout pendant la Première Guerre Mondiale quand de grandes villes comme Arras ont été presque complètement détruites en de terribles batailles. En 1940 on a vu le spectacle de plus de 300,000 troupes anglaises quitter Dunkerque dans tous les bateaux – grands et petits – qu'on pouvait trouver.

Mais aujourd'hui c'est une région calme, plate, spacieuse... Et l'animation qu'on voit dans les ports de Dunkerque, Calais et Boulogne n'a rien à voir avec la guerre. Ce sont tout simplement des paquebots pleins de nos amis anglais qui viennent visiter notre beau pays, la France.

Boulogne – le premier port de pêche français. On envoie du poisson d'ici à toutes les grandes villes du pays.

Les contrastes du Nord – la ferme et la mine.

Vue d'un village flamand.

LE NORD

De la Flandre à l'Avesnois en un long ruban de 350 kilomètres, le NORD borde les deux premiers Royaumes de l'Europe du Nord-Ouest la Grande-Bretagne et la Belgique.

Les villes dominées par leur beffroi, symbole de liberté et de hardiesse, sont animées par leurs célèbres géants à l'occasion des carnivals, fêtes et kermesses. Elles laissent place à de vastes espaces verts où villages fleuris, plaines aux cultures variées et forêts favorisent la promenade, source de multiples découvertes. Des cités gastronomiques aux témoins de la révolution industrielle du XIXe siècle, des fortifications du Moyen Âge aux citadelles de Louis XIV, des moulins de Flandre à ceux de l'Avesnois, l'Histoire du Nord se lit dans ses pierres, berceaux de tradition que l'Homme du Nord a su préserver.

Plus de 35 musées accueillent les trésors de l'Art classique et contemporain et mettent en valeur en outre les traditions populaires et le folklore.

POÉSIE

ALLIANCE EN NORD

*Sous un front maritime et des yeux d'opale,
Un nez tantôt gris, ivre de vent qui rend pâle,
Tantôt blanc, jamais de peur, le Nord ne se vend
Aux légers chars romains, aux panzers allemands.*

*Reins cambrés, âme profonde, face au noroît,
Mille facettes des miroirs de l'Audomarois,
Entre verts du Boulonnais et de Thiérache,
Roi qui n'en fais qu'à ta guise : le Nord se fâche !*

*Calés sur les bords de mer, fiers bourgeois s'offrant,
Vidés au fond des galeries, mineurs souffrants,
L'union sacrée s'est toujours réalisée
Pour broyer l'ennemi, vaincre l'adversité.*

*Sambre, Sensée, Scarpe, Deûle, Canche, Escaut,
Nombreux canaux sont la Marque d'un pays d'eau.
Les frères « des Cats » et « Cassel » veillent à la fois
Sur la plaine des Flandres, les collines d'Artois.*

*Des êtres courageux au pays des géants ;
Ouvriers, pêcheurs, poètes et paysans,
Gros industriels, commerçants et serveurs
Chantent ici en la majeur ou en do mineur.*

*Similitudes d'un mal de fin de siècles,
Foi pour échapper, et comme Sainte-Thècle,
A l'aube de nouveaux jours riches, pleins d'espoir ;
A bas, nostalgiques fouillant dans les mémoires.*

*Oh ! Ch'ti, redonne aux hommes un nouvel élan,
Chante, travaille, encourage les indolents,
Goûte à la mousse précieuse d'un verre de bière,
A la douceur d'un genièvre vieilli, d'hier.*

*Dans un Lille sans dondaines, un Roubaix sans courée,
Sous le soleil de Tourcoing, rires et gaietés,
Hommes vivez, non pour le pire, le meilleur sort
Et offrez-vous cette belle alliance en Nord.*

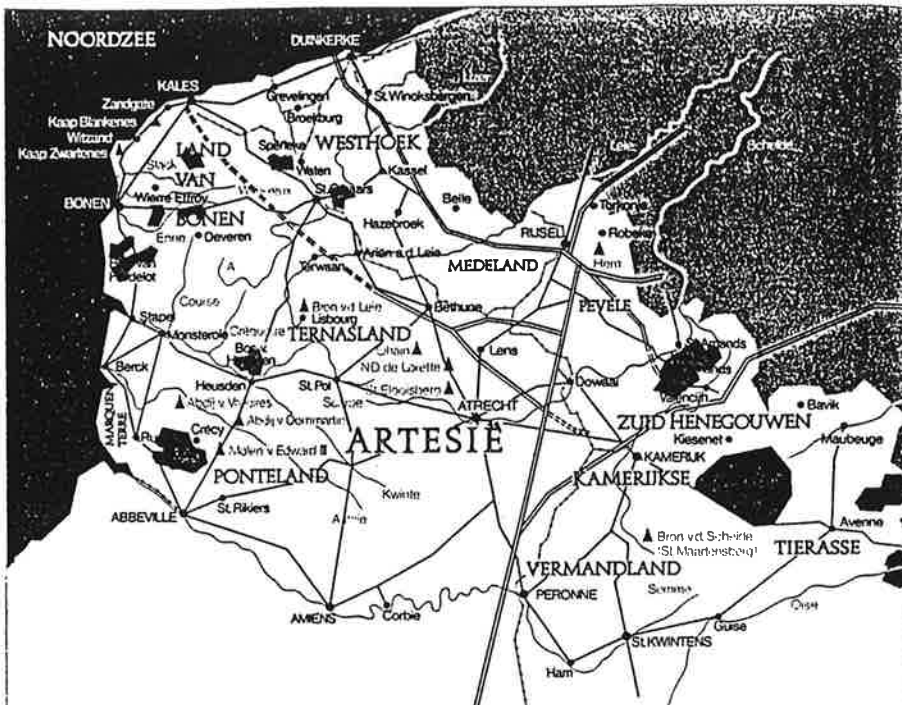
Jean-Claude Pognot

Het Boonse onderscheidt zich van Artesië door een meer geacciden- teerd landschap en een intens groen uitzicht. Monocultuur is hier afwezig in de landbouw. De talrijke velden wijzen op het belang van de veeteelt. Maar het typische Boonse witte trekpaard is een zeldzaamheid geworden. De kleine riviertjes zijn bekend voor hun forel en in de lente bloeien aan weerszijden de boomgaarden. Ook de ondergrond is verscheiden. Dat valt op met de marmerwinning te Marquise en de cementfabrikage uit het krijt van Deveren (Desvres).

Dit is het land van Sainte-Beuve (*Bonon 1804 - Parijs 1869) dat hij opriep in zijn roman 'Volupté' (1834). Maar ook van Godfried van Bonon (als 'Bouillon' de geschiedenisboeken ingegaan) en van Godelieve van Gistel. Deze laatste is geboren in het toen nog Dietssprekende Wierre- Effroy en wordt nog altijd vereerd in het gehucht Londelfort. De moeder van Godfried van Bonon, de heilige Ida van Bonon, liet rond 1090 de sindsdien veranderde kerk van Le Waast bouwen, waarin ze ook begraven werd. Het interieur bevat nog romaanse delen uit de 13e eeuw. Merk- waardig is het romaanse portaal met muzelmanse motieven.

In de onmiddellijke buurt bevindt zich het imposante kasteel van Co- lembert. Het is in het laatste kwart van de 18e eeuw gebouwd door de Doonse architect Giraud Saunier.

De Sint-Maartenskerk van Samer is een mooi voorbeeld van restau- ratie in de 19e eeuw. In feite zijn twee kerken tot één omgebouwd. Kerk en huizen leunen tegen mekaar aan op een klein marktplein, het centrum voor de landelijke bevolking van het omliggende heuvelland.

De Frans-Vlaamse regio, met de Nederlandse benaming voor steden en streken.

FRANKRIJK DICHTBIJ HUIS.

Waarom zo ver van huis gaan als u de genoegens van het Franse leven ook heel dichtbij kunt vinden? De streek Nord/Pas-de-Calais is snel te bereiken, zeker als u uit Nederland of België komt. Zowel de talrijke autowegen als de verschillende treinverbindingen maken het u gemakkelijk. Wie van de boot gebruik wil maken, kan kiezen uit de bestemmingen Duinkerken, Calais of Boulogne. Bovendien zijn er verschillende internationale lijndiensten die op de luchthaven Lille-Lesquin vliegen en vandaar bent u in enkele minuten in het centrum van de regionale hoofdstad.

Voor nadere inlichtingen:

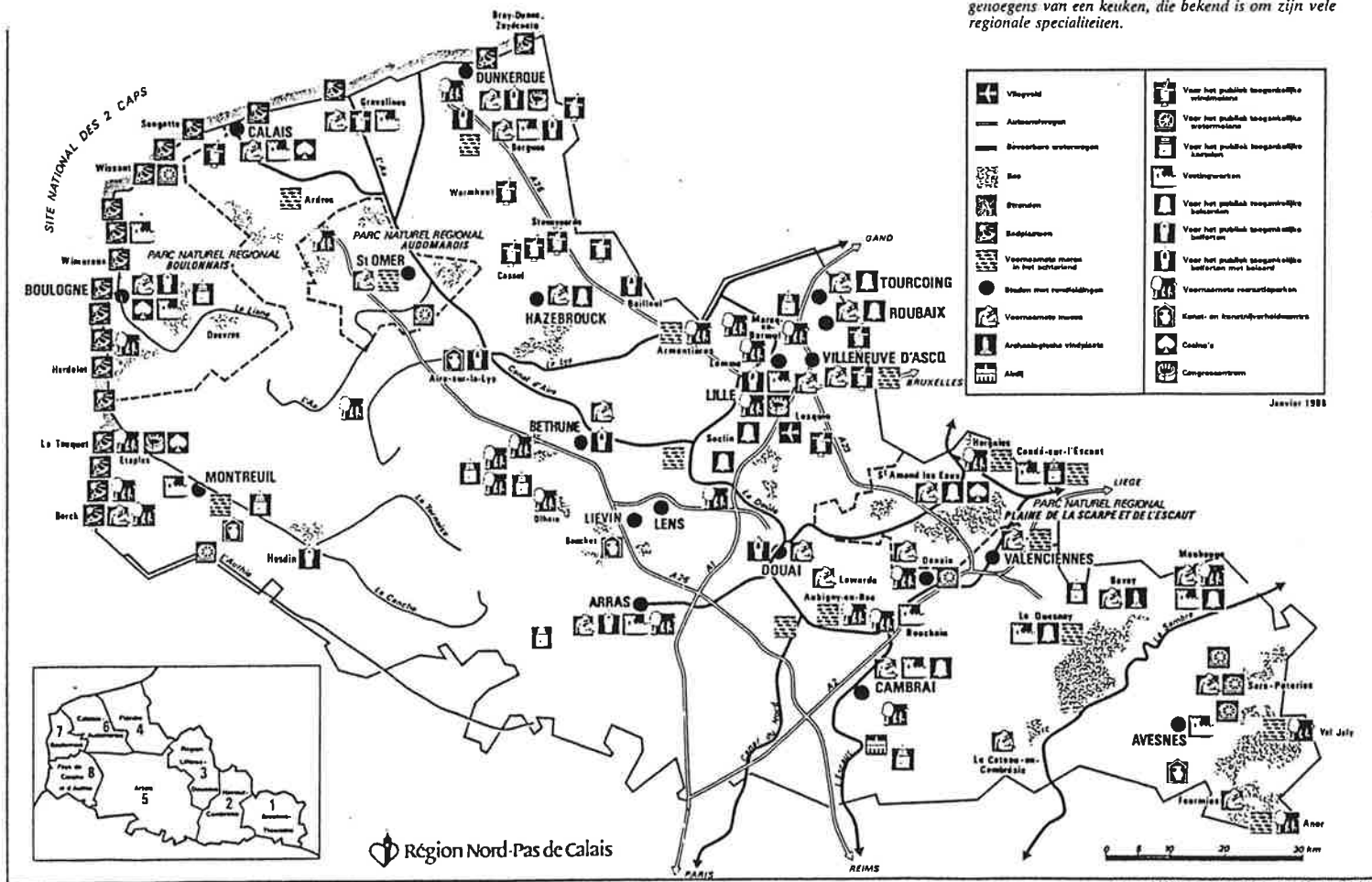
26, place Rihour
59800 LILLE
Tél: 20.57.40.04
Téléc: CRT NPC
136 968 F

PAYS-BAS DU SUD

Longtemps province espagnole, le Nord-Pas de Calais constituait alors, pour tous les européens, les Pays-Bas du Sud ou Pays-Bas méridionaux. Dans la langue et dans les pierres, l'influence méridionale fut sensible et durable.

STEDELIJKE KUNSTSCHATTEN.

Het belfort, sedert de middeleeuwen een symbool van gemeentelijke zelfstandigheid, toegekend aan de bloeiende steden van Vlaanderen, Artois en Henegouwen in de tijd dat deze welvarende provincies nog tot de Nederlanden behoorden, is tegenwoordig symbolisch voor een rijk architectonisch erfgoed. De geschiedenis van het gebied Nord/Pas-de-Calais staat geschreven in gallo-romeinse nederzettingen, middeleeuwse vestingen, burchten gebouwd onder Lodewijk XIV, 19de-eeuwse architectuur uit de periode van de industriële revolutie en kustverdedigingswerken, daterend uit de tweede wereldoorlog. Naast ruim 20 musea, gewijd aan de klassieke, moderne en populaire kunst, waarvan sommige collecties tot de mooiste van Frankrijk behoren, bieden de steden van deze Noord-Franse streek gezellige winkelsstraten en alle genoegens van een keuken, die bekend is om zijn vele regionale specialiteiten.

"De Franse Nederlanden" / "Les Pays-Bas Français", ook aangeduid als "De Zuidelijkste Nederlanden"
(Noord-Frankrijk: WESTHOEK - FRANS-VLAANDEREN - ARTEZIË + FRANSE HENEGOUWEN + TIERASSE)

Enige belangrijkste geografische namen met zowel een Franse als een Nederlandse benaming.

- De A (= rivier; "Agniona" =

- Germaans water)

- Abbehem

Abbeville

- Ariën aan de Leie

- Anderen

Andres

- Aarde

L'Ardresis

- Streek van de Aarde

- Armentiers

Armentières

- Arke(n)

Arques

- Atrecht

Arras

- Artesië/Artesië

Artois

- Ouderwijk

Audruicq

- De Otie (= rivier)

l'Authie

- Avenue a/d Helpe

Avesnes-sur-Helpe

- Belle

Bailleul

- Bavik/Beuken

Bavay

- Sint-Winoksbergen

Bergues

- Bonen

Boulogne

- Bovingen

Bouvines

- Kaaster

Caëstre

- Kales

Calais

- Kamerijk

Cambrai

- Kanaal van de

Canal de Neuffossé

Nieuwe Gracht

La Canche

- De Kwinte (= rivier)

Cap Blanc-Nez

- Kaap Blanchenesse/

Cap Gris-Nez

Kaap Blankenes/

Cappelle-Brouck

- Kaap Zwartenes

Cappelle-la-Grande

- Kapelle Broek

Cassel

- Kapelle

Clairmarais

- Klonmeres

Comines

- Komen/Frans Komen

Desvres

- Deveren

Douai

- Dowai

Le Douliex

- Zoetestede

Doullens

- Dorland

Dunkerque

- Duinkerke(n)

Eperlecques

- Sperleke

L'Escaut

- De Schelde (= rivier)

Etaples

- Stapel

Fauquembergues

- Valkenberg

La Flandre/Les Flandres

- Frans-Vlaanderen

La Flandre Gallicante

- Rijsels Vlaanderen

La Flandre Maritime

- Zeekantig Vlaanderen/

Grande-Synthe

Zee Vlaanderen

Gravelines

- Groot Sinten

- Grevelingen

Guînes

Le Hainaut (mériional)

Halluin

Hazebrouck

La Helpe majeure

La Helpe mineure

Hesdin sur la Canche

Landrecies

Lille

La Lys

La Meuse

Mons-en-Pévèle

Mont Noir

Mont des Cats

Montreuil

Mont-Saint-Eloi

Ostrevant

Pas de Calais

Pays de l'Alloeu

Quaëdypre

Quentovic

Le Quesnoy

Rosendaël

Roubaix

Saint-Amand-les-Eaux

Saint-Oner

Saint-Pol-sur-Ternoise

Saint-Quentin

Sainte-Mildrède

La Sambre

Sandgatte

La Scarpe

Sec Bois

Seclin

Sercus

La Somme

La Ternoise

Thiérache

Tourcoing

Valenciennes

Wallon-Cappel

Warneton/Warneton-Sud

Wervicq-Sud

Westhoek/Pays de l'Angle

Wissant

l'Yser

- Gizen(n)e/Wijnen

- (Zuid)Henegouwen

- Halewijn

- Hazebroek

- De Grote Helpe (= rivier)

- De Kleine Helpe (= rivier)

- Heusden aan de Kwinte

- Landerschie

- Rijsel

- De Leie (= rivier)

- De Maas (= rivier)

- Pevelenberg

- Zwarte berg

- Catsberg/Katsberg

- Monster(h)ole

- Sint-Elooisberg

- Oosterbant

- Nauw van Kales (= water)

- Land van het Vrijleen

- Kwaadieper

- Kwintewijk

- Kiezenet

- Rozendaal/Rozendal

- Robeke/Robaais

- Sint-Amands a/d Skarpe

- Sint Omaars/Sint Omers

- Sint Pols a/d Ternas

- Sint-Kwintens

- Sinte-Mulders/

Sint Mulderskapel

- De Samber (= rivier)

- Zandgat(e)

- De Skarpe (= rivier)

- Drooghout

- Sikelin/Seklijn

- Zerkel

- De Zomme/De Zoom

(de grens) (= rivier)

- De Ternas (= rivier)

- Tierasse (= landstreek)

- Torkonje/Toerkonje

- Valencijs/Valensijn

- Waals-Kappel

- Frans Waasten

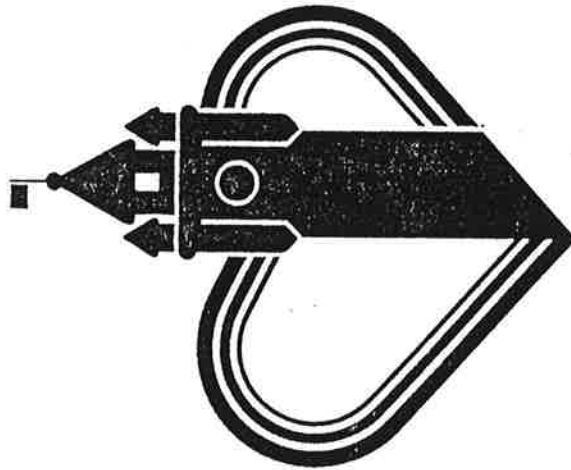
- Frans Wervik

- Franse Westhoek/

Land van de Hoek

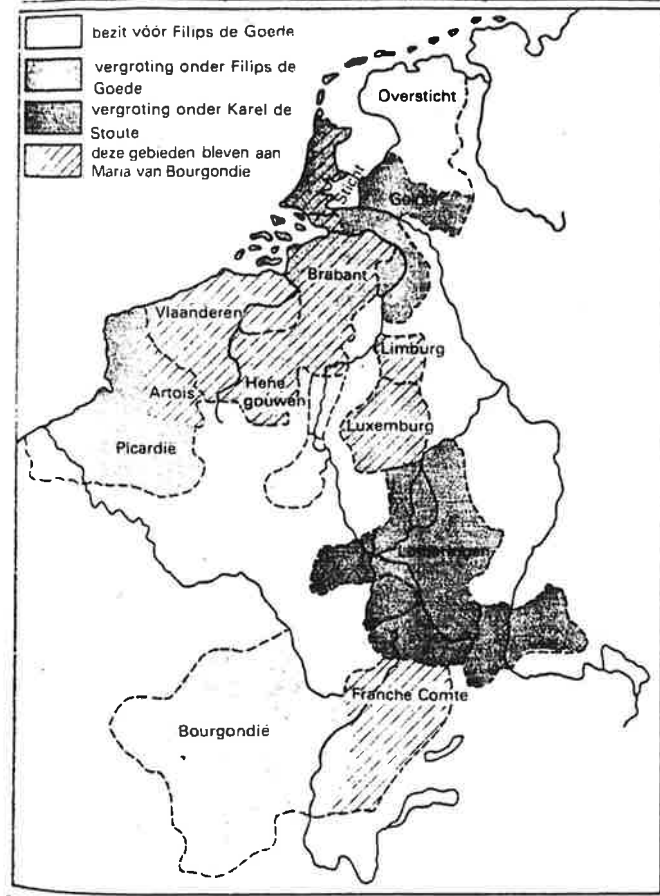
- Witzand

- De Ijzer (= rivier)

Offert par le Conseil Régional

Région Nord-Pas de Calais
LA PLUS JEUNE DES REGIONS DE FRANCE

Nederland. Bourgondiërs en Habsburgers

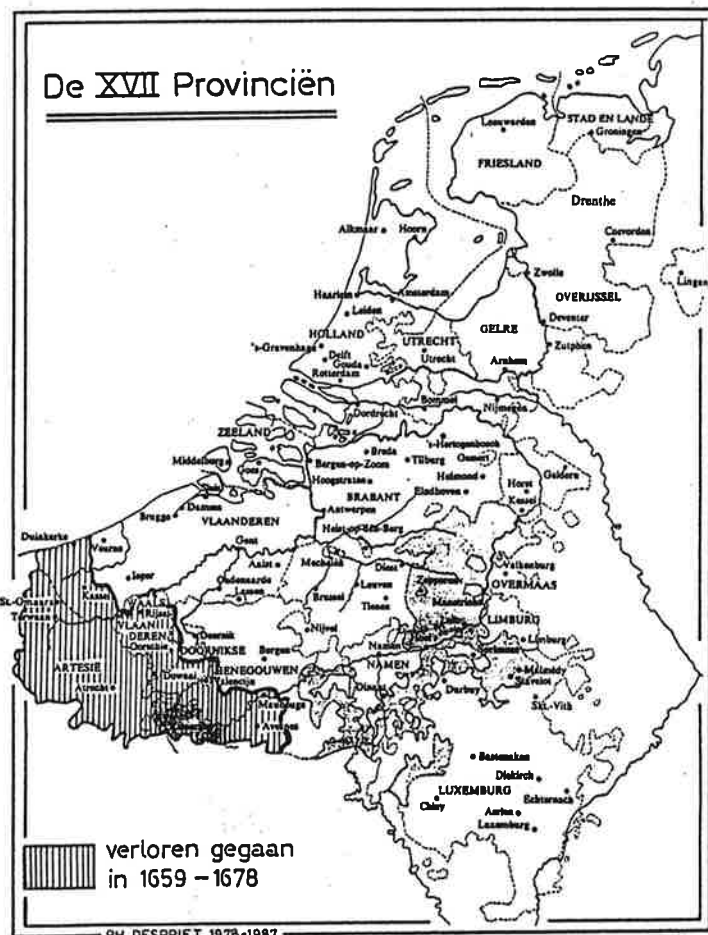
De Bourgondische Nederlanden waren onder Filips de Goede (1419-1467) symbool voor grote territoriale expansie en materiële opbloei van onze gewesten.

De naam verwijst naar gebieden van zeer uiteenlopende oorsprong, verworven tussen 1419 en 1477, jaar van het overlijden van Karel de Stoute.

Kronologisch noemen we in 1363 het hertogdom Bourgondië, in 1384 uitgebreid met Vlaanderen, Artesië en Franche-Comté, verworven door Filips de Stoute. In 1419-1467 trok hij Holland, Brabant en Henegouwen, Picardië, Auxerre en Macon naar zich toe, terwijl kerkelijke gebieden als Kamerijk, Luik, Utrecht en Oversticht onder zijn invloed kwamen. Tussen 1467 en 1477 had Karel de Stoute ook nog Lotharingen, de Boven-Elzas en Gelre tot het zijne gemaakt en via het huis Bourgondië-Nevers was de invloedssfeer tussen 1405-1491 nog verder aangegroeid tot Rethel, Nevers en Besançon.

Onder de Bourgondiërs reikten de Franse Nederlanden wel degelijk tot boven de Somme, met de graafschappen Ponteland (Ponthieu), Vimeu en Amienois als uitschieters. Daarmee werd kortstondig zelfs de situatie van 965, ontstaan door de veroveringen van graaf Arnulf de Grote, nog overtroffen! Niet voor lang echter, daar bij de dood van Karel de Stoute in 1477 bijna de helft van alle Bourgondische bezittingen verloren ging w.o. het Boonse, Ponthieu en de Picardische gebieden (7).

Karel v bracht de onder de Bourgondische hertogen ingezette eenmaking van de Nederlanden tot een goed einde. Hij verenigde de Zeventien Provinciën tot de Bourgondische Kreits (1549); in alle gewesten was de erfopvolging identiek (Pragmatieke Sanctie). Wel bleef het Prinsbisdom Luik onafhankelijk doch Karel v onderhield vriendschappelijke betrekkingen met de prins-bisschoppen die eveneens deel uitmaakten van het H. Roomse Rijk, maar dan van de Westfalische Kreits.

De 17 Provinciën is een symbolische titel voor alle gewesten die politiek-administratief of feodaal verenigd werden onder Karel V (1519-1556), keizer van het H. Roomse Rijk, koning van Spanje en heer van de Nederlanden.

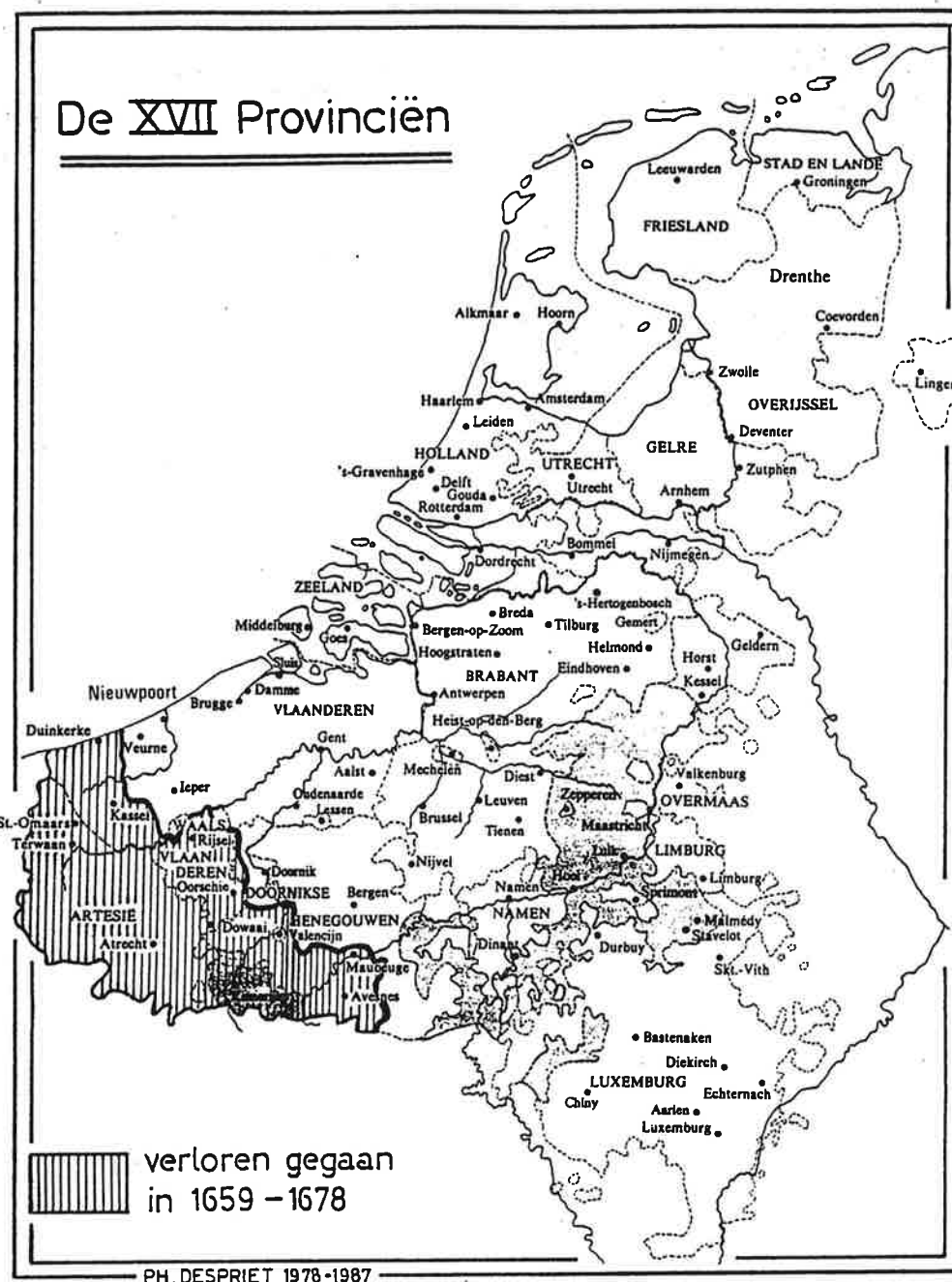
Maakten er deel van uit: Groningen (1536), Friesland (1524), Lingen, Overijssel (1528), Gelre (1543), Sticht Utrecht (1528), Holland, Zeeland, Luik, Luxemburg en Chimay, Namen, Henegouwen, Vlaanderen, het Doornikse (1521), Brabant en Artesië.

Over de term en zijn inhoud bestaat grote betwisting

DE ZEVENTIEN PROVINCIËN

Historici hebben enige moeite gehad met de telling van de gewesten die Karel v door de Pragmatieke Sanctie van 1549 in één Bourgondische Kreits samenbracht. Fruin meende dat het de vertegenwoordiging in de Staten-Generaal betekende. Van der

Essen toonde in 1946 aan dat Karel v over 17 feodale titels beschikte in de Nederlanden. Hij was namelijk graaf van Vlaanderen (1), Artesië (2), Henegouwen (3), Holland (4), Zeeland (5), Namen (6) en Zutphen (7), hertog van Brabant (8), Limburg (9), Luxemburg (10) en Gelre (11), markgraaf van het H. Roomse Rijk te Antwerpen (12), heer van Friesland (13), Mechelen (14), Utrecht (15), Overijssel (16) en Groningen (17). In feite was het markgraafschap Antwerpen reeds sedert de 12de eeuw geïncorporeerd in Brabant, vormden Holland en Zeeland één graafschap en Brabant en Limburg één hertogdom sedert 1288, en waren Utrecht en Overijssel niet meer dan het Sticht en Oversticht. Anderzijds had Karel v blijkbaar geen feodale titels over Drenthe, de Ommelanden, Doornik en het Doornikse. De benaming 'Zeventien Provinciën' ging dus uit van een feodale structuur en niet van een realiteit.

In de bewogen geschiedenis van het Vlaamse volk nemen de Franse Nederlanden (Noord-Frankrijk) in het algemeen, en Frans-Vlaanderen in het bijzonder, een vooraanstaande plaats in.

In het land van de Westhoek, Artesië en de Somme liggen de wortels van onze taal, cultuur en tradities diep begraven onder het gewicht van eeuwenlange strijd! Een gebied van aanhoudende invasies en bittere oorlog, waar haast alle omringende landen tegen elkaar optrokken en waar de bodem met bloed van Fransen, Vlamingen, Engelsen, Spanjaarden, Oostenrijkers, Duitsers... enz. doordrenkt werd! Een smeltkroes van Romeanse en Germaanse cultuur, al naar gelang van menselijke, bodemkundige, economische en taalkundige factoren in mindere of meerdere mate cultureel tot uitdrukking gekomen. Een kruitvat van internationale spanningen, een hoogwaardig gebied van grote ambachtelijke nijverheden en technische vindingen, een machtige agrarische reserve, na eeuwen strijd tenslotte door Lodewijk XIV onder de voet gelopen en door het Verdrag van Nijmegen (1678) definitief bij Frankrijk ingelijfd. Aan die toestand hebben de Spaanse Successieoorlog (1701-1713), grenscorrecties tijdens de 18de eeuw, de Franse Revolutie, de Frans-Duitse oorlog (1870-1871), de bloedige slachtingen van 1914-1918 en vijf jaar Duitse bezetting (1940-1944) geen wezenlijke verandering meer gebracht.

**Geografische namen in de Nederlanden die in het Nederlands en in het Frans
niet woordelijk overeenstemmen.**

P A Y S - B A S

Le barrage anti-tempête	- stormvloedkering
Berg-op-Zoom	- Bergen op Zoom
Bois-le-Duc	- 's-Hertogenbosch
Le Brabant-Septentrional	- Noord-Brabant
La digue de barrage	- Afsluitdijk
La digue de fermeture	- Sluis
L'Ecluse	- Sluis
L'Ems	- Eems
L'Escaut occidental	- Honte of Westerschelde
L'Escaut oriental	- Oosterschelde
Faulquemont	- Valkenburg
La Flandre zélandaise	- Zeeuws-Vlaanderen
Flessingue	- Vlissingen
La Frise	- Friesland
Le Frison / La Frisonne	- Fries / Friezin
Gouda	- Gouda
Groningue	- Groningen
La Gueldre	- Gelderland
Harlem	- Haarlem
La Haye	- 's-Gravenhage
Le Helder	- Den Helder
La Hollande	- Nederland
Les Pays-Bas	- Nederland
La Hollande méridionale	- Zuid-Holland
La Hollande septentrionale	- Noord-Holland
Une île des Wadden	- Waddeneiland
Les îles de la Frise occidentale	- Waddeneilanden
Le lac d'Yssel	- IJsselmeer
Leyde	- Leiden
Le Limbourg	- Limburg
Maestricht	- Maastricht
La Mer du Nord	- Noordzee
La Meuse	- Maas
Middelbourg	- Middelburg
Nimègue	- Nijmegen
L'Overijsel	- Overijssel
Les Pays-Bas	- De Nederlanden
Les Polders méridionales de l'IJsselmeer	- Zuidelijke IJsselmeerpolders
Les Provinces-Unies	- De Verenigde Nederlanden

Le Rhin	- Rijn
Ruremonde	- Roermond
Ryswick	- Rijswijk
Saardam	- Zaandam
Le Wallon	- Waal
L'Yssel	- IJssel
La Zélande	- Zeeland

B E L G I Q U E / L U X E M B O U R G

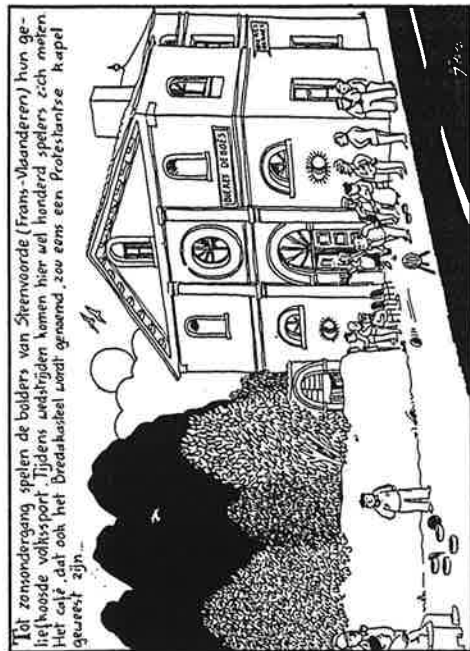
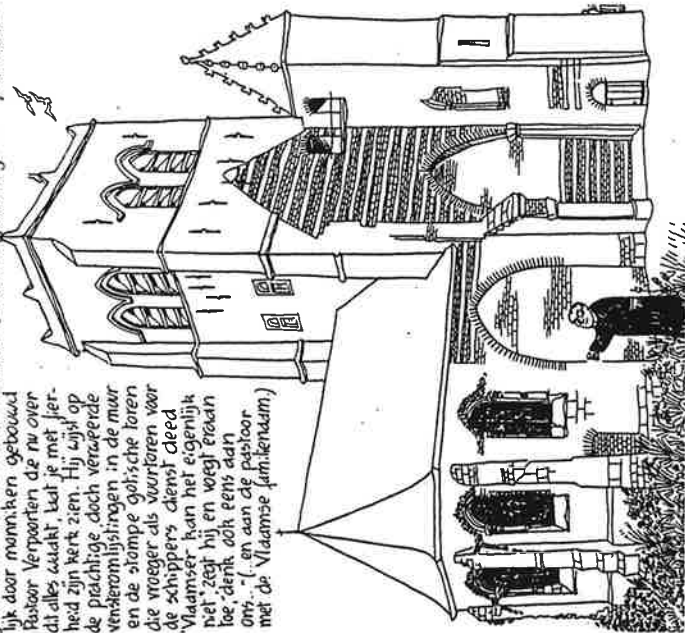
Naschrift:

Alveringem	- Hoogstade
Les Ardennes	- Ardennen
Bois de la Cambre	- Terkamerenbos
Le Brabant-Wallon	- Waals-Brabant
Le Brabant	- Brabant
Le Brabançon	- Brabander
La Brabançonne	- Brabantse / het Bel- gische volkslied
Braine-le Comte	- 's-Gravenbrakel
La Campine	- Kempen
La Dendre	- Dender
Les Flandres / La Flandre	- Vlaanderen
la Flandre-Occidentale	- West-Vlaanderen
La Flandre-Orientale	- Oost-Vlaanderen
Forêt de Soignes	- Zoniënwoud
Fourons	- Voeren; Voerstreek
Gembloux	- Gembloers
Le Hainaut	- Henegouwen
Le Hainuyer / Hennuyer	- Henegouwer
La Hainuyère / Hennuyère	- Henegouwse
La Hesbaye	- Haspengouw
limbourgeois	- Limburgs
Le Luxembourg	- Luxemburg
Le Luxembourgeois	- Luxemburger
La Luxembourgeoise	- Luxemburgse
La Lys	- Leie
La Panne	- De Panne
Rixensart	- Rijkensart
Saint-Pierre	- Sint-Pieter
Spermalie	- Slijpe
La Wallonie	- Wallonië
L'Yser	- IJzer
Zeebruges	- Zeebrugge

TABEL VAN DE OFFICIELE VERTALINGEN VAN DE GEMEENTENAMEN

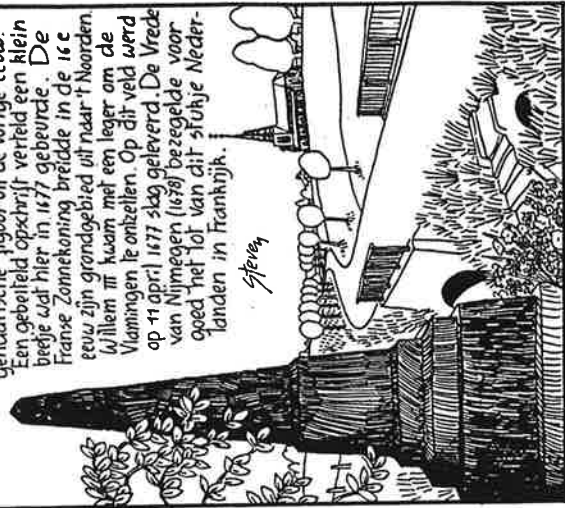
Aarlen – Arlon Aat – Ath Alost – Aalst Amblève – Amel Anvers – Antwerpen Audenarde – Oudenaarde Auderghem – Oudergem Baerle-Duc – Baarle-Hertog Bastenaken – Bastogne Berchem-Sainte-Agathe – Sint-Agatha-Berchem Bergen – Mons Bettenhoven – Bettincourt Bevekom – Beauvechain Bierk – Bierghes Bièvre – Bever Bitsingen – Bassenge Bolbeek – Bombye Borgworm – Wareme Bourg-Léopold – Leopoldsburg Brages – Beert Bruges – Brugge Brussel – Bruxelles Bruxelles – Brussel Bullange – Büllingen Butgenbach – Bütgenbach	Gammerages – Galmaarden Gand – Gent Geldenaken – Jodoigne Gellingen – Ghislenghien Genepiën – Genappe Geten – Jauche Glaaien – Glons Gossoncourt – Goetsenhoven Goyer – Jeuk Grammont – Geraardsbergen Graven – Grez-Doiceau Gulke – Goé	Malen – Mélin Malines – Mechelen Mark – Marcq Marlinne – Mechelen-Bovelingen Menin – Menen Messines – Mesen Moeskroen – Mouscron Molenbeek-Saint-Jean – Sint-Jans-Molenbeek Montaigu – Scherpenheuvel Mouland – Moelingen	Sint-Agatha-Berchem – Berchem-Sainte-Agathe Sint-Gillis – Saint-Gilles Sint-Jans-Geest – Saint-Jean-Geest Sint-Jans-Molenbeek – Molenbeek-Saint-Jean Sint-Joost-ten-Node – Saint-Josse-ten-Noode Sint-Lambrechts-Woluwe – Woluwe-Saint-Lambert Sint-Pieters-Woluwe – Woluwe-Saint-Pierre Sint-Remigius-Geest – Saint-Remy-Geest Sint-Reneide – Saintes Sluizen (Bt) – L'Ecluse (Bt) Sluze (Lb) – Sluizen (Lb) Steenkerke – Steenkerque	Hal – Halle Hannuit – Hannut Helchin – Helkijn Hendrik-Kapelle – Henri-Chapelle Herck-la-Ville – Herk-de-Stad Heur-le-Tiexhe – Diets-Heur Hoei – Huy Homburg – Hombourg Houtain-l'Évêque – Walshoutem Hove (Ht) – Hoves (Ht)	Malen – Mélin Malines – Mechelen Mark – Marcq Marlinne – Mechelen-Bovelingen Menin – Menen Messines – Mesen Moeskroen – Mouscron Molenbeek-Saint-Jean – Sint-Jans-Molenbeek Montaigu – Scherpenheuvel Mouland – Moelingen	Malen – Mélin Malines – Mechelen Mark – Marcq Marlinne – Mechelen-Bovelingen Menin – Menen Messines – Mesen Moeskroen – Mouscron Molenbeek-Saint-Jean – Sint-Jans-Molenbeek Montaigu – Scherpenheuvel Mouland – Moelingen	Malen – Mélin Malines – Mechelen Mark – Marcq Marlinne – Mechelen-Bovelingen Menin – Menen Messines – Mesen Moeskroen – Mouscron Molenbeek-Saint-Jean – Sint-Jans-Molenbeek Montaigu – Scherpenheuvel Mouland – Moelingen	Malen – Mélin Malines – Mechelen Mark – Marcq Marlinne – Mechelen-Bovelingen Menin – Menen Messines – Mesen Moeskroen – Mouscron Molenbeek-Saint-Jean – Sint-Jans-Molenbeek Montaigu – Scherpenheuvel Mouland – Moelingen	Malen – Mélin Malines – Mechelen Mark – Marcq Marlinne – Mechelen-Bovelingen Menin – Menen Messines – Mesen Moeskroen – Mouscron Molenbeek-Saint-Jean – Sint-Jans-Molenbeek Montaigu – Scherpenheuvel Mouland – Moelingen	Malen – Mélin Malines – Mechelen Mark – Marcq Marlinne – Mechelen-Bovelingen Menin – Menen Messines – Mesen Moeskroen – Mouscron Molenbeek-Saint-Jean – Sint-Jans-Molenbeek Montaigu – Scherpenheuvel Mouland – Moelingen	Malen – Mélin Malines – Mechelen Mark – Marcq Marlinne – Mechelen-Bovelingen Menin – Menen Messines – Mesen Moeskroen – Mouscron Molenbeek-Saint-Jean – Sint-Jans-Molenbeek Montaigu – Scherpenheuvel Mouland – Moelingen	Malen – Mélin Malines – Mechelen Mark – Marcq Marlinne – Mechelen-Bovelingen Menin – Menen Messines – Mesen Moeskroen – Mouscron Molenbeek-Saint-Jean – Sint-Jans-Molenbeek Montaigu – Scherpenheuvel Mouland – Moelingen	Malen – Mélin Malines – Mechelen Mark – Marcq Marlinne – Mechelen-Bovelingen Menin – Menen Messines – Mesen Moeskroen – Mouscron Molenbeek-Saint-Jean – Sint-Jans-Molenbeek Montaigu – Scherpenheuvel Mouland – Moelingen	Malen – Mélin Malines – Mechelen Mark – Marcq Marlinne – Mechelen-Bovelingen Menin – Menen Messines – Mesen Moeskroen – Mouscron Molenbeek-Saint-Jean – Sint-Jans-Molenbeek Montaigu – Scherpenheuvel Mouland – Moelingen	Malen – Mélin Malines – Mechelen Mark – Marcq Marlinne – Mechelen-Bovelingen Menin – Menen Messines – Mesen Moeskroen – Mouscron Molenbeek-Saint-Jean – Sint-Jans-Molenbeek Montaigu – Scherpenheuvel Mouland – Moelingen	Malen – Mélin Malines – Mechelen Mark – Marcq Marlinne – Mechelen-Bovelingen Menin – Menen Messines – Mesen Moeskroen – Mouscron Molenbeek-Saint-Jean – Sint-Jans-Molenbeek Montaigu – Scherpenheuvel Mouland – Moelingen	Malen – Mélin Malines – Mechelen Mark – Marcq Marlinne – Mechelen-Bovelingen Menin – Menen Messines – Mesen Moeskroen – Mouscron Molenbeek-Saint-Jean – Sint-Jans-Molenbeek Montaigu – Scherpenheuvel Mouland – Moelingen	Malen – Mélin Malines – Mechelen Mark – Marcq Marlinne – Mechelen-Bovelingen Menin – Menen Messines – Mesen Moeskroen – Mouscron Molenbeek-Saint-Jean – Sint-Jans-Molenbeek Montaigu – Scherpenheuvel Mouland – Moelingen	Malen – Mélin Malines – Mechelen Mark – Marcq Marlinne – Mechelen-Bovelingen Menin – Menen Messines – Mesen Moeskroen – Mouscron Molenbeek-Saint-Jean – Sint-Jans-Molenbeek Montaigu – Scherpenheuvel Mouland – Moelingen	Malen – Mélin Malines – Mechelen Mark – Marcq Marlinne – Mechelen-Bovelingen Menin – Menen Messines – Mesen Moeskroen – Mouscron Molenbeek-Saint-Jean – Sint-Jans-Molenbeek Montaigu – Scherpenheuvel Mouland – Moelingen	Malen – Mélin Malines – Mechelen Mark – Marcq Marlinne – Mechelen-Bovelingen Menin – Menen Messines – Mesen Moeskroen – Mouscron Molenbeek-Saint-Jean – Sint-Jans-Molenbeek Montaigu – Scherpenheuvel Mouland – Moelingen	Malen – Mélin Malines – Mechelen Mark – Marcq Marlinne – Mechelen-Bovelingen Menin – Menen Messines – Mesen Moeskroen – Mouscron Molenbeek-Saint-Jean – Sint-Jans-Molenbeek Montaigu – Scherpenheuvel Mouland – Moelingen	Malen – Mélin Malines – Mechelen Mark – Marcq Marlinne – Mechelen-Bovelingen Menin – Menen Messines – Mesen Moeskroen – Mouscron Molenbeek-Saint-Jean – Sint-Jans-Molenbeek Montaigu – Scherpenheuvel Mouland – Moelingen	Malen – Mélin Malines – Mechelen Mark – Marcq Marlinne – Mechelen-Bovelingen Menin – Menen Messines – Mesen Moeskroen – Mouscron Molenbeek-Saint-Jean – Sint-Jans-Molenbeek Montaigu – Scherpenheuvel Mouland – Moelingen	Malen – Mélin Malines – Mechelen Mark – Marcq Marlinne – Mechelen-Bovelingen Menin – Menen Messines – Mesen Moeskroen – Mouscron Molenbeek-Saint-Jean – Sint-Jans-Molenbeek Montaigu – Scherpenheuvel Mouland – Moelingen	Malen – Mélin Malines – Mechelen Mark – Marcq Marlinne – Mechelen-Bovelingen Menin – Menen Messines – Mesen Moeskroen – Mouscron Molenbeek-Saint-Jean – Sint-Jans-Molenbeek Montaigu – Scherpenheuvel Mouland – Moelingen	Malen – Mélin Malines – Mechelen Mark – Marcq Marlinne – Mechelen-Bovelingen Menin – Menen Messines – Mesen Moeskroen – Mouscron Molenbeek-Saint-Jean – Sint-Jans-Molenbeek Montaigu – Scherpenheuvel Mouland – Moelingen	Malen – Mélin Malines – Mechelen Mark – Marcq Marlinne – Mechelen-Bovelingen Menin – Menen Messines – Mesen Moeskroen – Mouscron Molenbeek-Saint-Jean – Sint-Jans-Molenbeek Montaigu – Scherpenheuvel Mouland – Moelingen	Malen – Mélin Malines – Mechelen Mark – Marcq Marlinne – Mechelen-Bovelingen Menin – Menen Messines – Mesen Moeskroen – Mouscron Molenbeek-Saint-Jean – Sint-Jans-Molenbeek Montaigu – Scherpenheuvel Mouland – Moelingen	Malen – Mélin Malines – Mechelen Mark – Marcq Marlinne – Mechelen-Bovelingen Menin – Menen Messines – Mesen Moeskroen – Mouscron Molenbeek-Saint-Jean – Sint-Jans-Molenbeek Montaigu – Scherpenheuvel Mouland – Moelingen	Malen – Mélin Malines – Mechelen Mark – Marcq Marlinne – Mechelen-Bovelingen Menin – Menen Messines – Mesen Moeskroen – Mouscron Molenbeek-Saint-Jean – Sint-Jans-Molenbeek Montaigu – Scherpenheuvel Mouland – Moelingen	Malen – Mélin Malines – Mechelen Mark – Marcq Marlinne – Mechelen-Bovelingen Menin – Menen Messines – Mesen Moeskroen – Mouscron Molenbeek-Saint-Jean – Sint-Jans-Molenbeek Montaigu – Scherpenheuvel Mouland – Moelingen	Malen – Mélin Malines – Mechelen Mark – Marcq Marlinne – Mechelen-Bovelingen Menin – Menen Messines – Mesen Moeskroen – Mouscron Molenbeek-Saint-Jean – Sint-Jans-Molenbeek Montaigu – Scherpenheuvel Mouland – Moelingen	Malen – Mélin
---	--	---	--	--	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----------------------

In de uitgespreide, poldervlakte, langs de weg naar Grevelingen (Fr. VI.) staat een kerk, zonder dorp: Saint-Georges-sur-l'Ad. Van dichterbij bemerk je dat naast de toren alleen een heur en een haupentorense staat, vermoede-lijk door monniken gebouwd. Ruiter Verpoorten de ru over du alles, alakt, wat je met ster-heid zijn kerk zien. Hij wijst op de prachtige doch verwaarde vanderwijlingen in de muur en de slompe gotische toren die vroeger als voorloren voor de schippers dienst deed. "Vlaamser kan het eigenlijk niet", zegt hij en voigt tridin toe, "denk ook eens aan ons", "en aan die pastoor met de Vlaamse familienaam."

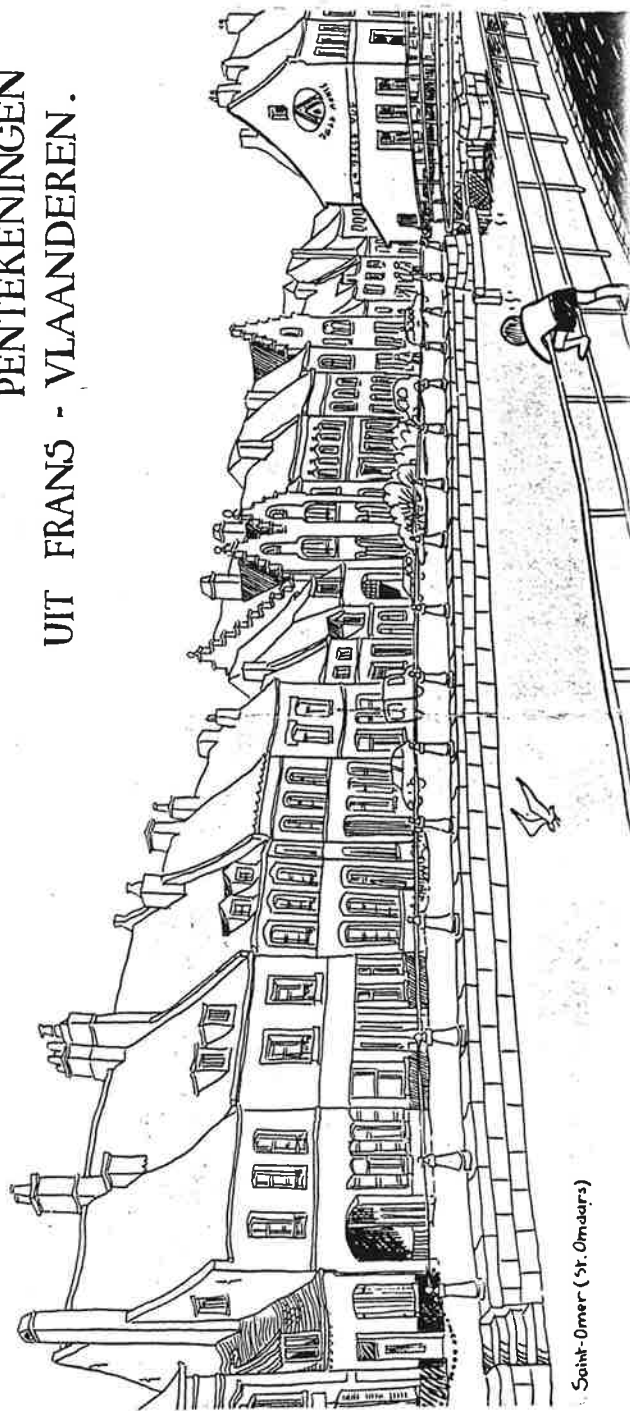
Tot zonsdagsang spelen de bolders van Steenvoorde (Frans-Vlaanderen) hun ge-liefkoosde volkssport. Tijdens wedstrijden komen hier wel honderd spelers zich meeten. Het café dat ook het breedkastel wordt genoemd, zou eens een Protestantsse kapel geweest zijn.

Dit eenvoudig monument te Noordpeene in Frans-Vlaanderen is een bron geschiedenis. Het staat langs de Linchebeek, bijrivier van de Pene die op haar beurt in de IJzer uitmondt. Op de achtergrond staat de Sint-Denijs-kerk met oude toren. Ook het dorp van IJse-lasje, een le-gendarische figuur uit de vorige eeuw. Een gebeiteld opschrift verteld een klein beetje wat hier in 1677 gebeurde. De Franse Zonnekoning breidde in de 16 e eeuw zijn grondgebied uit naar 't Noorden. Willem III kwam met een leger om de Vlamingen te ontzetten. Op dit veld werd op 11 april 1677 slag geleverd. De Vrede van Nijmegen (1678) bezegelde voor goed het lot van dit stuhje Neder-landen in Frankrijk.

Fr. VI.

PENTEKENINGEN UIT FRANS - VLAANDEREN.

Saint-Omer (St. Omdaers)

L'Aa	- de A (=rivier); ("Agniona"= Germaans water)	Cap Blanc-Nez	- Kaap Blanchenesse, Kaap Blankenes
Aire-sur-la-Lys	- Ariën aan de Leie	Capelle	- Kapelle
Alquines	- Alken	Cap Gris-Nez	- Kaap Grauwenesse, Kaap Zwartenes
Ambleteuse	- Ambletuwe	Cappelle-Brouck	- Kapelle Broek
Andres	- Anderen	Cappelle-la-Grande	- Kapelle
Ardres	- Aarde	Cassel	- Kassel;("Castellum")
L'Ardresis	- Streek van Aarde	Clairmarais	- Klommeres
Armbouts-Cappel	- Armbouts-Kappel	Clarques	- Klarke
Armentières	- Armentiers	Comines	- Komen/Frans Komen
Arnèke	- Arneke	Condé-sur-l'Escaut	- Konde a/d Schelde
Arques	- Arke(n)	Coquelles	- Kalkwelle
Arras	- Atrecht;("Nemetacum")	Coudekerque-Branche	- Nieuw-Koudekerke
Artois	- Artesië/Artezië	Coudekerque (Village)	- Koudekerke (Dorp)
Audreselles	- Oderzele	Craywick	- Kraaiwijk
Audruicq	- Ouderwijk	La Crèche	- De Kribbe (=gehucht bij Belle)
L'Authie	- de Otie (=rivier)		
Avesnes-le-Comte	- Avenne	Crochte	- Krochte
Avesnes-sur-Helpe	- Avenne a/d Helpe	Cucq	- Cucq
Bailleul	- Belle	Desvres	- Deveren/Deverne; ("Deuerna")
Bainghen	- Baiengem	La Deûle	- de Deule (=rivier)
Bambecque	- Bambeke	Douai	- Dowaaï
Bapaume	- Bapalmen	Le Doulieu	- Zoetestede
Bavay	- Bavik/Beuken; ("Bagacum")	Drincham	- Drinkam
Bavinchove	- Bavinkhove	Dunkerque	- Duinkerke(n)
Berck	- Berck-aan-Zee	Ebblinghem	- Ebblingem
Bergues	- Sint-Winoksbergen, Bergen	Eecke	- Eke
Berthen	- Berten	Enguinegatte	- Ingwinegate
Béthune	- Betun	Enquin	- Enken
Bierne	- Bieren	Eperlecques	- Sperleke
Bissezeele	- Bissezele	Eringhem	- Eringem
Blaringhem	- Blaringem	Escalles	- Skale
Boeschèpe	- Boeschepe/Boeschêpe	L'Escaut	- de Schelde (=rivier); ("Scaldis")
Boëseghem	- Boezegem	Esquelbecq	- Ekelsbeke
Bollezeele	- Bollezele	Estaires	- Stegers;("Minariacum")
Borre	- Borre	Etaples	- Stapel
Bouchain	- Boesem	Fauquembergues	- Valkenberg
Boulogne	- Bonen/Beunen (=Vlaams); ("Gesoriacum"/"Bononia")	La Flandre/Les Flandres	- Frans-Vlaanderen (Vlaanderen="Flandrensis")
Le Boulonnais	- de Boonse heuvels	La Flandre Gallicante	- Rijsels Vlaanderen
Bourbourg-Campagne	- Broekburg-Buiten, Burburg-Buiten	La Flandre Maritime	- Zeekantig Vlaanderen, Zee-Vlaanderen
Bourbourg (Ville)	- Broekburg / Burburg	Flêtre	- Vleteren
Bousbecque	- Busbeke	Fort-Mardyck	- Fort-Mardijk
Bouvines	- Bovingen	Fruges	- Frusje
Bray-Dunes	- Bray Duinen	Ghyvelde	- Gijvelde
Brouckerque	- Broekkerke	Godewaersvelde	- Godewaarsvelde
Broxeele	- Broksele	La Gorgue	- De Gorge
Buysscheure	- Buischure/Buischeure	Grande-Synthe	- Groot-Sinten
Caëstre	- Kaaster;("Castrum"= versterking)	Gravelines	- Grevelingen
Calais	- Kales ("latijn voor 'Kelk')	Guînes	- Gizen(n)e/Wijnen
Calaisis	- Kalesgebied	Le Hainaut (méridional)	- (Zuid) Henegouwen
Cambrai	- Kamerijk; ("Camaracum")	Halluin	- Halewijn
Cambrésis	- Het Kamerijkse	Hardifort	- Hardifort
Canal de Bourbourg	- Kanaal van Broekburg	Haubourdin	- Harboden
Canal de Calais	- Kanaal van Kales	Haut-Pont	- Hoogbrug (=gehucht van Sint Omaars)
Canal de la Haute Colme	- Kolmekanaal	Haverskerque	- Haverskerke
Canal de Neuffossé	- Het Kanaal van de Nieuwe Gracht	Hazebrouck	- Hazebroek
La Canche	- de Kwinte (=rivier); ("Quantia")	Helfaut	- Helveld
		La Helpe majeure	- de grote Helpe (=rivier)
		La Helpe mineure	- de kleine Helpe (=rivier)
		La Hem	- de Hem (=rivier)
		Herzeele	- Herzele

Région Nord - Pas-de-Calais: geografische namen met zowel een Franse als een Nederlandse benaming

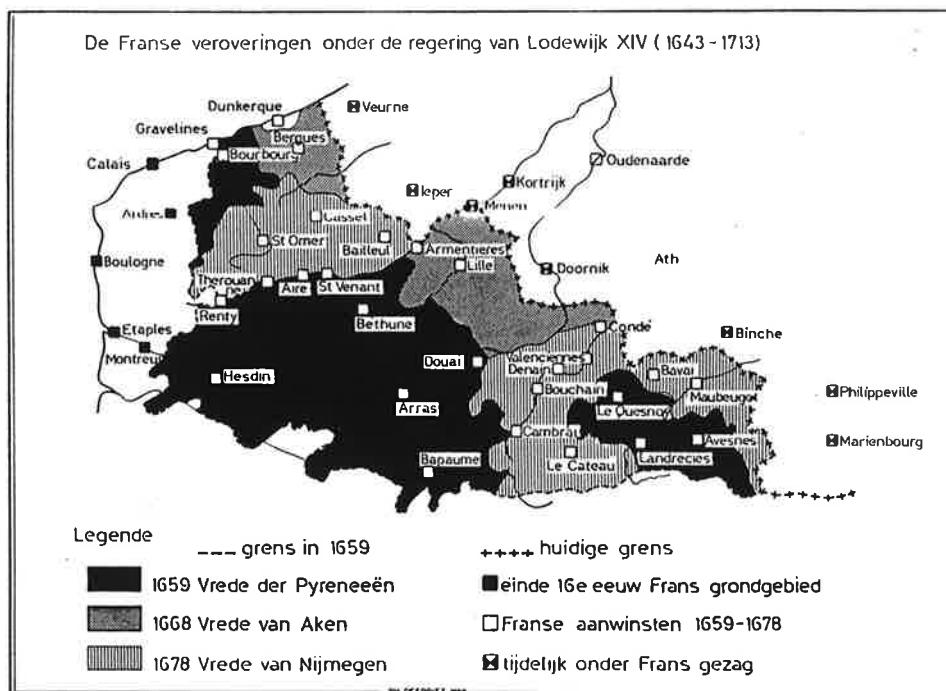
Hesdin/Heusdin	- Heusden	Noordpeene	- Noordpene
Holque	- Holke	Le Nord	- Het Noorden
Hondeghem	- Hondegem	Northkerque	- Noordkerke
Hondschoote	- Hondschote	Nouvelle-Eglise	- Nieuw(e)kerke
Houplines	- Opline	Ochtezeele	- Ochtezele
Houtkerque	- Houtkerke	Offekerque	- Offekerke
Hoymille	- Hooimille	Oost-Cappel	- Oostkapel/Oost-Kappel
Hucqueliers	- Hukeliers	Orchies	- Oorschie
La Kolme/La Colme	- de Kolme (=rivier); ("Columa")	Ostrevant	- Oosterbant
Landrecies	- Landerschie	Oudezeele	- Oudezele
Laventie/La Ventie	- Wentie	Outtersteene	- Outerstene
Lederzeele	- Lederzele	Oxelaëre	- Okselare
Ledringhem	- Ledringem	Oye-Plage	- Ooie
Leffrinck(h)oucke	- Leffrinkhoeke	Pas de Calais	- Nauw van Kales
Lens	- Lens	Pays de l'Alloeu	- Land van het Vrijleen
La Liane	- de Enne (=rivier); ("flumen Helene"/"Elna")	Pays de Brédénarde	- Land van Bredenaarde
Licques	- Liske	La Peene	- de Pene (=rivier)
Lille	- Rijsel	Petite-Synthe	- Klein-Sinten
Lillers	- Lillaar	Le Pévèle	- Pevelenland, Het Land van Pevelen
Linselles	- Linzele	La Plaine flamande maritieme	- Vlaamse Kustvlakte
Longuenesse	- Langenesse	Polincove	- Pollinkhove
Looberghe	- Loberge	Le Ponthieu	- Ponteland
Loon-Plage	- Loon	Pradelles	- Pradeels
Lumbres	- Lumeres	Quaëdypre	- Kwaadieper
Lynde	- Linde	Quentovic	- Kwintewijk; (=niet meer bestaande stad: Meroving- isch handelscentrum)
La Lys	- de Leie (=rivier); ("Legia")		
Lyzel	- Lijzel (=gehucht van Sint Omaars)	Le Quesnoy	- Kiezenet
Malo-les-Bains	- Malo	Racquinghem/Rackinghem	- Rakkingem
La Manche	- Het Kanaal	Recques	- Vroyland
La Marcq(e)	- de Marck (=rivier)	Renescure	- Ruischeure
Mardyck	- Mardijk; ("Mardic")	Renty	- Renteke
Marquenter(re)	- Moerenland/Markenland; ("Mareskigne terre" = moerassige bodem)	Rexpoëde	- Rekspoede
Marquise	- Markijze	Roncq	- Ronk
Maubeuge	- Mabuse/Malbode	Rosendaël	- Rozendaal/Rozendal
Merckeghem	- Merkegem	Roubaix	- Robeke/Robaais
Merck-Saint-Liévin	- Sint-Lievens-Merk	Rubrouck	- Rubroek
Merris	- Merris	Ruminghem	- Ruming(h)em
Merville	- Meregem/Mergem	Saint-Amand-les-Eaux	- Sint-Amands a/d Skarpe
Méteren	- Meteren	Saint-Folquin	- Sint-Folkijn/Sint-Volkwin
Millam	- Millam	Saint-Georges	- Sint Joris
Les Moères	- De Moeren/Moerkerke; (was: moerasgebied)	Saint-Georges-sur-1'Aa	- Sint-Joris a/d Aa
Mons-en-Pévèle	- Pevelenberg	Saint-Jans-Cappel	- Sint Janskapel, Sint-Jans-Kap(p)el
Mont Noir	- Zwarte berg	Saint-Josse	- Sint-Joos
Mont des Cats	- Catsberg/Katsberg	Saint-Momelin	- Sint-Mommelijs, Sint-Momelingen
Montreuil	- Monster(h)ole; ("Mon(a)sterioli")	Saint-Nicolas	- Sint Niklaas
Mont-Saint-Eloi	- Sint-Elooisberg	Saint-Omer	- Sint Omaars, Sint Ommers (in 't Vlaams)
Morbéque	- Moerbeke	Saint-Omer-Capelle	- Sint-Omaarskappel
La Motte-au(x)-Bois	- De Walle (=burchtheuvel) Kasteel van Wallemote (v/h residentie graven van Vlaanderen; zetel van de gelijknamige heerlijkheid)	Saint-Pierre-Brouck	- Sint-Pieters-Broek
		Saint-Pol-sur-Mer	- Sint-Pol (a/d Zee)
		Saint-Pol-sur-Ternoise	- Sint Pols a/d Ternas
		Saint-Sylvestre-Cappel	- Sint-Silvester-Kappel
		Sainte-Marie-Cappel	- Sint(e)-Maria-Kappel
		Sainte-Marie-Kerque,) van de gelijknamige heerlijkheid)	- Sint(e)-Mariekerke, Mariakerke
		Sainte-Mariekerque	- Sinte-Mulders, Sint Mulderskapel
Neuf-Berquin	- Nieuw-Berkijn	Sainte-Mildrède	- de Samber (=rivier)
Nieppe	- Nipkerke	La Sambre	- Sint-Wulmaars
Nieurlet/Nieulay	- Nieuwerleet	Samer	- Zandgat(e)
		Sangatte	

La Région Nord (France)

entre autres: Le département: Nord.

Quelques autres villes dans le Nord de la France

Abbeville	- Abbegem / Abbekerke	Le Mont Cassel	- De Kasselberg
L'Artésien	- bewoner van Artesië	Le Mont des Cats	- De Katsberg
Avenois	- het Land van Avenne	Mont-St.-Martin	- St.-Maartensberg
région avesnoise	- het Land van Avesnes, het Land van Avenne	La Nervie	- de Nerviers
Bavay / Bagacum	- Bavik / voormalige hoofdstad van de Nerviers	Nord - Pas-de-Calais	- aloude naam: Flandre-Artois
Le Boulonnais	- Boonse; Boonse heuvels; inwoner van Boulogne, (Bonen)	Pays-Bas du Sud	- De Zuidelijkste Nederlanden
Le Cambrésien; La Cambrésienne	- inwoner / inwoonster van Kamerijk	Pays-Bas Français	- aloude naam: Artois, Flandre, Hainaut
Le Cambrésis	- Kamerijkse	Pas-de-Calais	- departement: Pas-de-Calais
Corbie	- Korbie	Pévèle Mélantois	- Pevelen-Medeland
Douais Cambrésis Valenciennois	- Douai (Dowaai) Kame- rijk Valencijn	La Picardie	- Picardië
Doullens	- Dorland	Le Picard / La Picarde	- Picardiër / Picardische (=inw. van Picardië)
Le Flamand La Flamande	- Vlaming - Vlaamse	Le Ponthieu	- Ponteland
La Flandre française	- Frans-Vlaanderen	Reims	- Riemen (in 't Vlaams)
Guisse	- Wieze	Le Roubaisien	- inwoner van Roubaix (Robeke)
Le Lillois La Lilloise	- Rijselaar (inw.v.Rijsel) - Rijselse (inw.v.Rijsel)	Rue	- Rouwe (in 't Vlaams)
(Le) Littoral	- Zee-Vlaanderen / kuststrook	Saint-Quentin	- Sint-Kwintens
Maubeuge	- Mabuse, Malbode	St.-Riquier	- St.-Rikiërs
Métropole Lilloise	- (Moederland van) Rijsels-Vlaanderen	La Serre	- Zerre (=rivier)
		La Somme	- Zomme(=rivier)in'tVlaams; Zoom, Rand (=grens) in het Nederlands
		Le Valenciennois / La Valenciennoise	- inwoner / inwoonster van Valencijn
		Varmandois	- Vermandland
		Vervins	- Werven
		Les villes fortifiées	- de versterkte steden

Les victoires de Louis XIV

Louis XIV a fait de nombreuses guerres parce qu'il aimait la gloire militaire; mais il fut aussi poussé à la guerre parce que la France avait des voisins ambitieux : le roi d'Espagne, la Hollande, l'Angleterre et l'Empereur.

1. Louvois et Vauban donnèrent à Louis XIV la puissance militaire.

Le ministre Louvois forma la meilleure armée de l'Europe. Il lui donna un armement nouveau : le fusil à pierre, la baïonnette, et la grenade. Chaque régiment portait un uniforme particulier. La discipline était sévère, les soldats devaient marcher au pas. Les officiers étaient instruits à l'Ecole des Cadets. Louvois créa l'intendance qui ravitaillait les soldats.

Vauban imagina les fortifications rasantes (ou enterrées) à dessin étoilé; il protégea ainsi plus de 300 places fortes aux frontières. Il dirigea plus de 50 sièges : il attaqua les forteresses ennemies en creusant des tranchées.

2. La première guerre de Louis XIV a été faite contre le roi d'Espagne.

La Flandre et la Franche-Comté appartenaient au roi d'Espagne à cette époque. Turenne envahit la Flandre et Condé occupa la Franche-Comté. Le traité d'Aix-La-Chapelle (1668) donna à Louis XIV des places fortes en Flandre.

3. La seconde guerre de Louis XIV a été faite contre la Hollande.

Louis XIV était mécontent contre la Hollande qui l'avait menacé pendant la guerre contre l'Espagne. Colbert lui-même rêvait de ruiner l'industrie et le commerce des Hollandais afin de prendre leur place.

Louis XIV, à la tête de son armée, traversa le Rhin. Mais les Hollandais ouvrirent les digues qui les protégeaient et inondèrent leur pays.

NEUF-BRISAC, VILLE FORTIFIÉE PAR VAUBAN. — Cette ville se trouve en Alsace, au Sud-est. Elle a été construite au temps de Louis XIV pour faire face contre les attaques des troupes de l'empereur Charles VI, à l'initiative du prince de Habsbourg. C'est donc une ville qui a été planifiée et construite dans un but militaire, avec un plan d'ensemble très régulier, avec la ville enclavée de fortifications : ce qui est assez inhabituel pour une ville de cette époque. Elle est constituée de hautes murailles avec des tours, carcassonne, et des bastions, et elle est entourée de fortifications (cf. p. 38). Au contraire ce sont des fortifications rasantes : les murailles sont presque entièrement enterrées et percées d'un glacis (ou talus) de terre ; de cette manière les boulets de canon ne peuvent faire une brèche dans les murs, mais ils reconnaissent le dessin en étalé de l'ensemble des fortifications, ce qui rend la prise de la ville plus difficile. — Vauban, né au nord du Mervan, était considéré comme responsable des fortifications ; il fit construire des fortifications de tout long de nos frontières. On disait de lui : « Vauban, le fort de tout par Vauban, ville imprévisible ; ville attaquée par Vauban, ville prise. »

(Cliché Archives Photographiques)

Les Espagnols et les Allemands vinrent au secours de la Hollande et la guerre s'étendit à l'est du royaume. Vauban occupa à nouveau la Franche-Comté. Turenne battit l'armée de l'Empereur en Alsace et la poursuivit en Allemagne; il y fut tué par un boulet de canon.

La paix fut signée à Nimègue (1678). Louis XIV obtenait la Franche-Comté et de nouvelles places fortes au Nord.

APPRENEZ. — Louvois et Vauban donnèrent à la puissance militaire à Louis XIV. Louvois réorganisa l'armée, Vauban construisit des places fortes aux frontières.

La première guerre de Louis XIV a été faite contre l'Espagne, la seconde contre la Hollande. Aux traités de paix la France reçut la Flandre et la Franche-Comté.

Les erreurs de Louis XIV

A partir de 1685 le règne de Louis XIV connut des années difficiles.

L. Louis XIV révoqua l'Edit de Nantes en 1685.

Louis XIV, maître absolu, ne voulait qu'une seule religion dans son royaume; il supportait avec beaucoup d'impatience l'existence du protestantisme.

Les protestants se conduisaient pourtant en sujets loyaux. Mais ils étaient victimes de nombreuses vexations et violences. On leur refusait les offices royaux; on fermait leurs écoles; on les obligeait à loger chez eux les dragons du roi qui se conduisaient comme des brigands : c'étaient les dragonsnades.

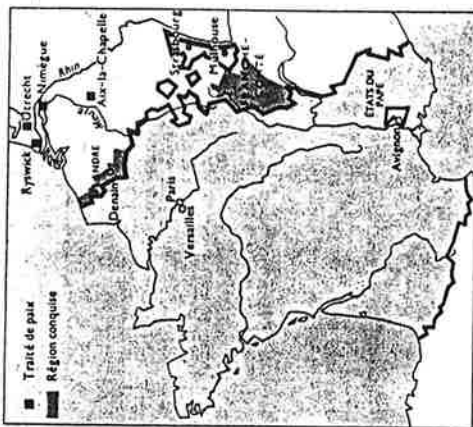
Encouragé par des catholiques intolérants, Louis XIV révoqua l'Edit de Nantes, c'est-à-dire que le culte protestant fut interdit.

Ce fut là une grave faute. Il abandonnait tout esprit de tolérance. Trois cent mille protestants préférèrent s'exiler, emportant leur fortune en Hollande, en Angleterre, en Suisse et surtout en Prusse. De nombreuses villes furent ruinées. Dans les Cévennes les protestants, appelés Camisards, se revoltèrent.

La troisième guerre fut la guerre de la Ligue d'Augsbourg : elle dura neuf ans.

En pleine paix, Louis XIV avait réuni Strasbourg et Montbéliard à la France. L'Empereur, irrité, réussit à former une nouvelle coalition, la ligue d'Augsbourg; elle comprenait l'Espagne et les pays protestants (Hollande, Angleterre, princes allemands) que la révocation de l'Edit de Nantes avait scandalisés.

Pour effrayer l'ennemi Louvois fit ravager le Palatinat, en Allemagne. La guerre se poursuivait aux Pays-Bas, dans les Alpes; sur mer Jean Bart fit la guerre de course. Mais les armées de Louis XIV subirent plusieurs défaites. Il traita de Ryswick (1698), qui termina la guerre, ne rapporta que Strasbourg.

A FRANCE DE 1661 A 1714. — Quelles nouvelles régions ont été acquises? Quand? Quelles régions manquent encore à l'Est? Par quelle région l'Alsace se trouve-t-elle attachée au royaume?

14. La quatrième guerre fut la guerre de la Succession d'Espagne : elle dura onze ans.

Le roi d'Espagne mourut en 1700 et laissa un petit-fils, Philippe V, petit-fils de Louis XIV. Les autres soutenaient le droit de succession par cette branche de l'Europe n'acceptèrent pas cette succession. Une nouvelle guerre éclata, très dure. Les armées françaises, mal commandées, furent battues. La France fut envahie; elle fut soumise par la victoire de Villars à Denain (1712).

La guerre se termina par le traité d'Utrecht (1713) qui laissait Philippe V sur le trône d'Espagne : mais la France devait donner Terre-Neuve et une partie du Canada à l'Angleterre.

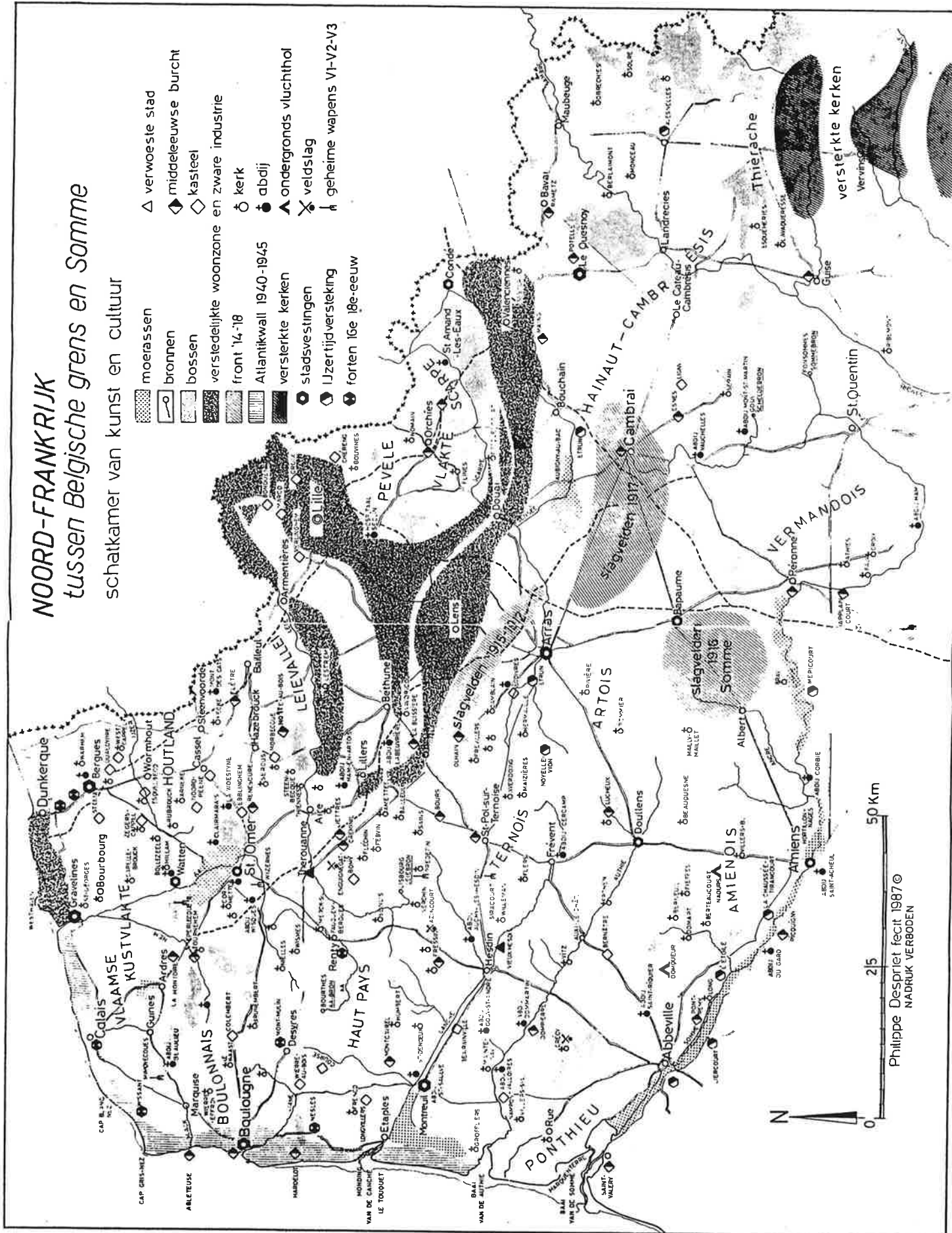
APPRENEZ. — A partir de 1685, le règne de Louis XIV connut des années difficiles. Le roi committit la faute grave de révoquer l'Edit de Nantes.

A la fin de la guerre de la ligue d'Augsbourg, le roi n'obtint que Strasbourg. La guerre de la succession d'Espagne fut longue et dure; la France perdit une partie du Canada et Terre-neuve.

NOORD-FRANKRIJK tussen Belgische grens en Somme

schatkamer van kunst en cultuur

- moerassen
- bronnen
- bossen
- versiedelijke woonzone en zware industrie
- front '14-'18
- Atlantikwall 1940-1945
- versterkte kerken
- stadsvestingen
- IJzertijdversterking
- forten 15e-18e-eeuw
- verwoeste stad
- middeleeuwse burcht
- kasteel
- kerk
- abdij
- ondergrondse vluchthol
- veldslag
- geheime wapens VI-V2-V3

Een bewogen verleden

Door heel hun geschiedenis heen, bleven de Franse Nederlanden hét raakpunt, hét strijdtoneel van drie mogendheden: Vlaanderen, Frankrijk en ... Engeland.

In hun grootste expansie reikten de Franse Nederlanden, d.w.z. de door de Graven van Vlaanderen veroverde of bestuurde gebieden, tot voorbij de Somme; Douai (Dowaai), Arras (Atrecht), Montreuil (Monsterhole) en Amiens waren door de veroveringen van Arnulf I (+ 965) bij Vlaanderen toegevoegd! In de daarop volgende eeuwen brokkelde dit territorium af; ca. 1100-1150 waren haast alle Picardische gebieden verloren gegaan. In het kader van de 17 Provinciën omvatten de Franse Nederlanden tot in de 17de eeuw Artesië met Atrecht, Terwaan en Sint-Omaars, het gebied van Kamerijk, de Westhoek met Kassel en Duinkerke, Waals-Vlaanderen met Rijsel en Orchies (Oorschie), een deel van de streek om Doornik en Henegouwen met Dowaai, Valenciën, Maubeuge en Avesnes. Van 1347 tot 1558 behoorden Calais en omliggend gebied aan de Engelse kroon. Al in de Middeleeuwen werd fel om het gebied gevochten: Kassel, 1071, Bouvines (Bovingen) 1214, Kortrijk 1302, Mons-en-Pévèle (Pevelenberg) 1304, Kassel 1328... blijven gewichtige data in de Frans-Vlaamse strijd. In de opeenvolgende Frans-Engelse oorlogen werden rake klappen uitgedeeld! Te vermelden zijn vooral Crécy 1346, het beleg van Calais (Kales) 1346-1347, Azincourt 1415... enz.

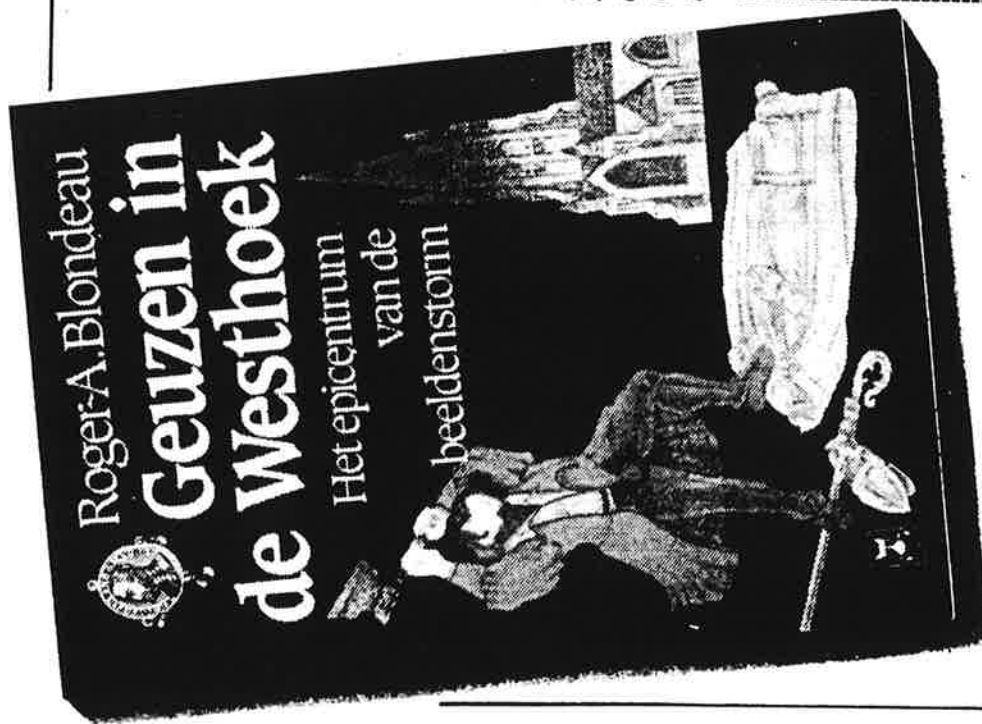
In de 16de eeuw woedde de oorlog voortdurend tussen Fransen en Habsburgers, waarbij Picardië en Artesië het frontgebied werden, waar vriend én vijand naar hartelust gingen moorden, plunderen en brandschatten! In die periode werden talrijke kerken tot vesting omgebouwd, nieuwsoortige fortifikaties aangelegd (Mont-Hulin, Renty e.a.), belegerden de Engelsen in 1544 Boulogne, liet keizer Karel Théroutanne en Hesdin (Heusden) in 1553 van de kaart vegen, namen Spaanse troepen Saint-Quentin (Sint-Kwinten) in en heroverden de Fransen uiteindelijk Calais (Kales). Toen de Vrede van Cateau-Cambrésis in 1559 gesloten werd, waren hele gewesten verwoest, honderden dorpen ontvolkt, het akkerland verwilderd! In de Westhoek vormde de Geuzenopstand van 1566 de druppel die de emmer liet overlopen. De demografische en economische ineenstorting was een feit. Honderden kerken, kloosters en kastelen werden verwoest, de herenhoeven raakten verlaten; hele lagen van de bevolking gingen voor de bloedige repressie op de vlucht naar Noord-Nederland en met hen verdwenen de industriëlen, de kunstenaars, de ambachtsslui, goeode burgerij en schrijvers. Een ramp, waarvan de gevolgen nooit meer helemaal hersteld werden!

Tijdens het derde kwart van de 17de eeuw gingen de Franse Nederlanden voor goed verloren! Door het Verdrag van de Pyreneeën verwierf Frankrijk aanzienlijke delen van Artesië en Henegouwen, w.o. Arras (Atrecht), Hesdin (Heusden), Béthune, Douai (Dowaai), Landrecies, Avesnes en Le Quesnoy. Met het Verdrag van Aken gingen de kasselrijen van Sint-Winoksbergen en Rijsel verloren. De nederlaag van 11 april 1677 had het Verdrag van Nijmegen tot gevolg: Valenciennes (Valenciën), Cambrai (Kamerijk), Sint-Omaars, Kassel werden definitief Frans grondgebied. In de vlakte van de Penebeek werd in 1677 de hoop op een rijk en machtig Vlaanderen de grond ingeboord! De tragedie van het grillige noodlot heeft gewild dat het uiteengerukt werd en over drie staten verdeeld!

Op 6 juni 1667 werd Sint-Winoksbergen door de Fransen ingenomen en in 1668 (verdrag van Aken) definitief bij Frankrijk gevoegd.

Andere Vlaamse kasselrijen ondergingen hetzelfde lot: Broekburg (1659: verdrag van de Pyreneeën), Belle en Cassel (1678: verdrag van Nijmegen).

Ingesloten door de Noordzee, de Aa en de Leie vormen zij thans het zgn. Frans-Vlaanderen, verschillend van Gallicant-Vlaanderen (streek van Rijsel en Douai) dat in 1668 eveneens van de Nederlanden afgescheiden werd.

Dit boek brengt het dramatische verhaal van de opkomst en de ondergang van het protestantisme in de Westhoek (de meest zuidelijke uithoek van de Nederlanden). Het bestrijkt de periode van omstreeks 1520 tot 1620. Het calvinisme is voornamelijk langs de Westhoek de Nederlanden binnengedrongen. In de jaren 1550-1560 is het in de aldaar sterk bevolkte en ambachtelijke-industriële centra gaan beklijven. Daàr is de beeldenstorm ontstaan, die zich snel uitbreidde en doorheen Vlaanderen en Holland zich tot in Friesland manifesteerde, maar nergens zo fanatiek aangepakt werd als in de Westhoek. De schrijver vertelt de gebeurtenissen met veel details, maar niets is verzonnen, alle gegevens, (feiten, namen, data) zijn historisch verantwoord met dokumenten en processtukken.

Afgeven in alle boekhandels, of zenden aan Boekhandel Het Volk, Forelstraat 22, 9000 Gent.

Naam:

Straat: nr. bus:

Postnr.: Gemeente:

bestelt: ex. Geuzen in de Westhoek à 650 F + 25 F port.

Betaal niets vooraf. Het boek wordt u samen met een overschrijvingsformulier toegestuurd.

BESTELBON

Gegevens zijn verkregen uit:

Carte générale de la Région Nord - Pas
Conseil Régional de tourisme, Lille (Rijse

'Frans-Vlaanderen' door Jozef Deleu
uitgave Lannoo te Tielt en Bussum, 1982

'Frans-Vlaanderen, onbekende schat' door
uitgave Ph. Despriet te Kortrijk, 1987

'Geschiedenis van Frans-Vlaanderen' door
uitgave Ph. Despriet te Kortrijk, 1988

'Taalgrens en Kolonisatie;
Taalgrensverschuiving en taaltoestand in
uitgave Instituut voor Naamkunde te Leu
en N.V. Standaard-Boekhandel te Brussel,

Toeristenkaart Westhoek (zonder grenzen
uitgave Regionale Dienst voor Toerisme
"De Belgische Westkust / Hinterland", 3e

Toeristische kaart West-Vlaanderen (Belgi
uitgave Westtoerisme, maart 1986

Raadpleging in verschillende woordenboek
Larousse Hasselt /Utrecht, uitgave 1983

'Petit Larousse en couleurs'
uitgave Larousse te Parijs, 1986

NORD (dép. du) [59], dép. de la Région
Nord-Pas-de-Calais, formé partiellement de la
Flandre française; ch.-l. de dép. Lille; ch.-l. d'arr.
Avesnes-sur-Helpe, Cambrai, Douai, Dunkerque,
Valenciennes; 6 arr., 76 cant., 652 comm.;
5742 km²; 2520526 h. Le dép. appartient à
l'académie et à la région militaire de Lille, à la
circonscription judiciaire de Douai et à la pro-
vince ecclésiastique de Cambrai. S'élevant pro-
gressivement vers le sud-est (aux confins de
l'Ardenne), accidenté seulement par les monts
des Flandres gréseux, le dép. associe les cul-
tures céréalières et betteravières (dominantes
dans la Flandre intérieure et le Cambrésis), les
cultures maraichères (répandues surtout dans la
Flandre maritime), celles du houblon, du tabac,
du lin à un élevage bovin disséminé (développé
surtout dans le Hainaut et l'Avesnois).
L'industrie, fondée initialement sur le textile
(surtout dans la conurbation Lille-Roubaix-Tour-
coing) et l'extraction de la houille (Pays noir, de
Douai à Valenciennes), a souffert du recul de
ces deux branches, malgré le développement de
la métallurgie de transformation, activité large-
ment dominante aujourd'hui. Le département,
fortement urbanisé, est le plus peuplé de France,
mais son expansion paraît bien freinée, mal-
gré une situation géographique remarquable au
cœur du Marché commun, valorisée par une
bonne desserte routière, ferroviaire et fluviale.

WESTHOEK

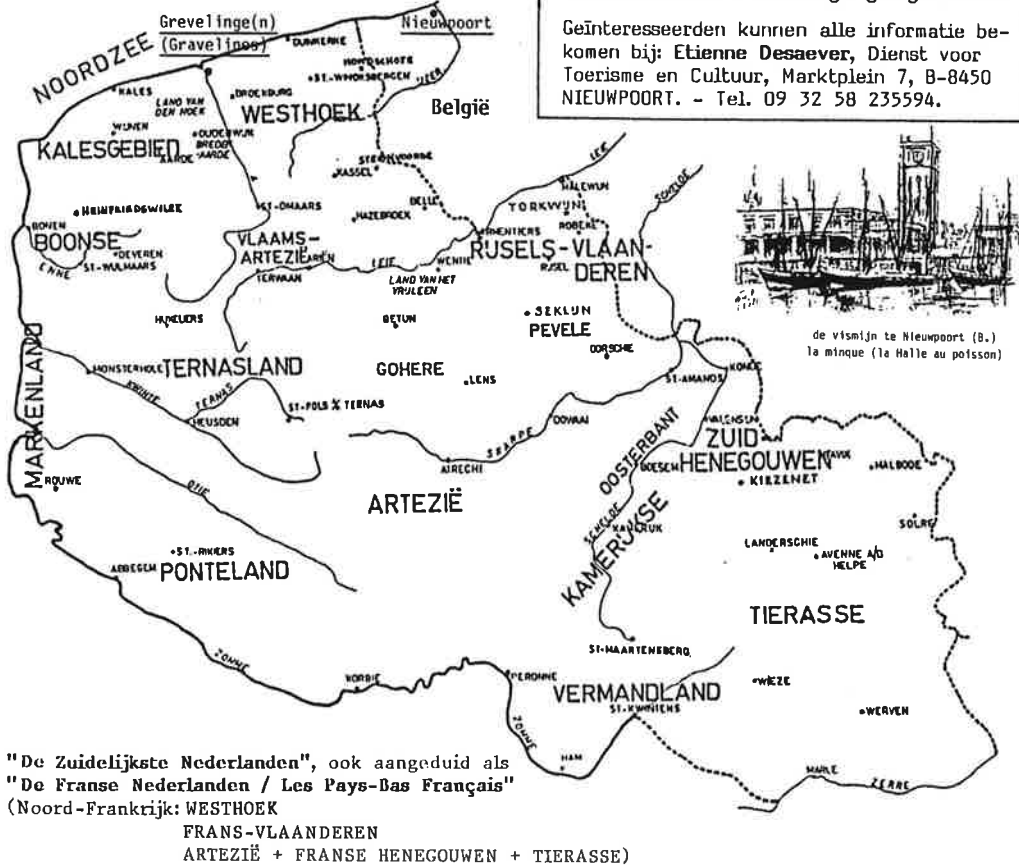
zonder grenzen - sans frontières

NIEUWPOORT

16e Frans-Vlaamse Veertiendaagse

Van 7 april tot en met 22 april 1990 wordt door het stadsbestuur van Nieuwpoort de 16e Frans-Vlaamse Veertiendaagse georganiseerd.

Geïnteresseerden kunnen alle informatie bekomen bij: Etienne Desaevers, Dienst voor Toerisme en Cultuur, Marktplaats 7, B-8450 NIEUWPOORT. - Tel. 09 32 58 235594.

"De Zuidelijkste Nederlanden", ook aangeduid als
"De Franse Nederlanden / Les Pays-Bas Français"
(Noord-Frankrijk: WESTHOEK

FRANS-VLAANDEREN
ARTEZIË + FRANSE HENEGOUWEN + TIERASSE)

DE FRANSE NEDERLANDEN

Samenwerkingsakkoord tussen West-Vlaanderen en „Le Nord“

De Provincieraad van West-Vlaanderen en de Conseil Général du Nord hebben op 16 oktober 1989 een intentieverklaring ondertekend. Met dit protocol wil men de samenwerking tussen de Provincie West-Vlaanderen en het Departement du Nord gevoelig uitbreiden.

Al op 28 oktober 1986 werd een overeenkomst gesloten waarbij men elkaar steun beloofde bij rampen en ernstige ongevallen. Nu wil men de grensoverschrijdende samenwerking uitbreiden op het gebied van de economische ontwikkeling, ruimtelijke ordening, onderwijs, toerisme, leefmilieu en cultuur.

Nieuwpoort

Deze samenwerking zal worden geconcretiseerd door de oprichting van een „Permanente Gemengde Commissie“. De zetel van deze Commissie is voor het Departement du Nord gevestigd in Rijsel en voor de provincie West-Vlaanderen in Brugge; ook zal er een permanent secretariaat worden opgericht. Technische werkgroepen zullen de Commissie in haar werkzaamheden bij-

Zowel de Conseil Général als het provinciebestuur vinden, in het licht van de eenwording van de Europese markt in 1992, nauwe samenwerking tussen twee zo centraal gelegen grensgebieden, noodzakelijk. Er wordt vooral gewezen op de noodzaak nieuwe verbindingswegen te realiseren. Aan Vlaamse zijde heeft men vooral in gedachte dat de Franse regering Rijsel wil uitbouwen tot hét knooppunt voor de TGV, van waaruit men met een snelle treinverbinding bijna heel Europa zal kunnen bereiken. Samenwerking tussen een aantal bedrijfssectoren ligt ook voor de hand. De (West)-Vlaamse ondernemingsgeest en het vakmanschap worden in Noord-Frankrijk zeer hoog geschat. Maar ook op het gebied van het onderwijs, en van het wetenschappelijk en technisch onderzoek willen beide regio's de banden nauwer aanhalen. Dit is zeker een belangrijk initiatief. Het ondertekende protocol is nog maar een intentieverklaring. Hoe deze goede voornemens in de toekomst zullen worden gerealiseerd, zal nog moeten blijken.

probleem voor Noord-Frankrijk. 12,9% van de beroepsbevolking is werkloos, terwijl dit cijfer voor heel Frankrijk op 9,6% ligt. In juli 1989 waren er in de regio Nord-Pas-de-Calais 212.496 werklozen. Vooral de werkloosheid onder vrouwen is hoog, 50% van de werkzoekende vrouwen is werkloos en 29,6% van de jongeren onder de 25 jaar.

In 1988 voerde de regio voor 101 miljard FF in en exporteerde voor 82 miljard FF. Met een omzet van 183 miljard FF bekleedt de regio Nord-Pas-de-Calais de derde plaats in de rij van Franse regio's. De Belgisch-Luxemburgse Economische Unie is de belangrijkste leverancier en Nederland komt op de derde plaats. Maar België is ook de belangrijkste klant van de regio, terwijl Nederland hier pas de vijfde plaats bekleedt.

Bron: Note d'information Economique, Mensuel n° 125, Augustus-september 1989, Comité d'Etudes Régionales, Economiques et Sociales, Rijsel.

De werkloosheid blijft het belangrijkste maatschappelijke

Grevelinge(n)
(Gravelines)

Région Nord-Pas de Calais

culturele raad

Roger Blondeau: de "Geuzen in de Westhoek"

De "Geuzen in de Westhoek" brengt het dramatisch verhaal van de opkomst en de ondergang van het protestantisme in de Westhoek (de meest zuidwestelijke uithoek van de Nederlanden). Het bestrijkt de periode van omstreeks 1520 tot 1620.

Wie is ROGER A. BLONDEAU?

Roger-A. BLONDEAU (* Beveren/IJzer, 1919), ere-inspecteur Min. Financiën, woont te Roesbrugge-Haringe/Poperinge. Studeerde wis- en sterrenkunde en fiscale wetenschappen.

Gewoon lid van het Belgisch Komitee voor Geschiedenis van de Wetenschappen, Medewerker van de Bestendige Commissie voor de Geschiedenis van de Wetenschappen van de Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België.

Schreef o.m. *Mandarijn en astronoom, Ferdinand Verbiest s.j. aan het hof van de Chinese keizer* (Brugge, 1970) bekroond met de Gillis-prijs 1974 van de K.A.W.L.S.K., *Geschiedenis van de Wetenschappen in Vlaanderen in de 17e à 20e eeuw* (dl. XII van 20-Eeuwen Vlaanderen - Hasselt, 1974).

Is medewerker aan *Septentrion* (Stichting Ons Erfdeel) en aan *De IJzerbode* (uitgeverij Schoonaert Roesbrugge).

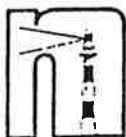
De schrijver vertelt de gebeurtenissen met veel details, maar niets is verzonnen, alle gegevens (feiten, namen, data) zijn historisch verantwoord met dokumenten en processtukken.

DE SLAG BIJ NIEUWPOORT IN ZESTIENHONDERD

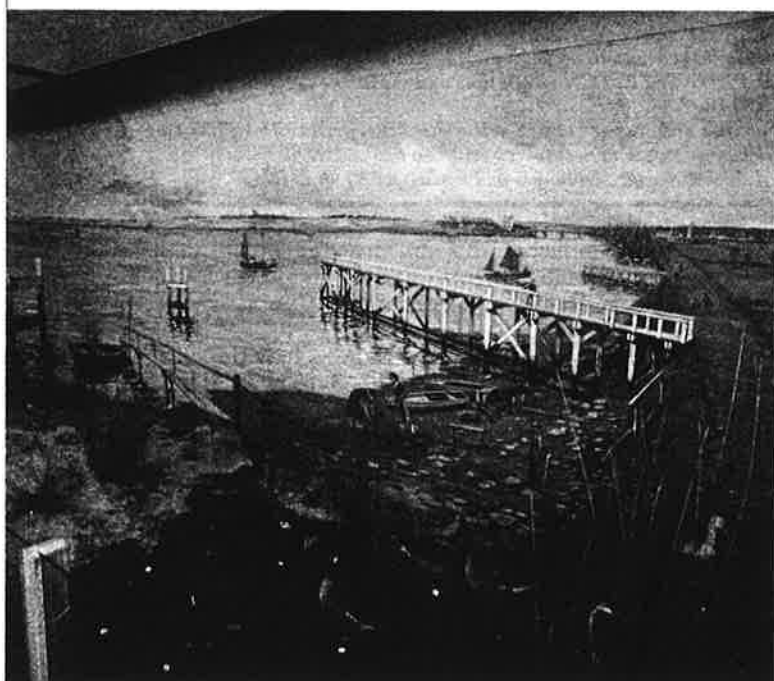
.....ligt bij velen nog wel degelijk in de herinnering!

Werkgroep voor
FRANS-VLAANDEREN

MUSEUM VOOR VOGELS EN SCHAALDIEREN

Stadshalle, p/a Stadhuis - Marktplaats 7 - 8450 Nieuwpoort - tel. 058/23.55.94

Collectie van opgezette zeevogels, schelpen, krabben en kreeften die aan de kust te vinden zijn.

Collection d'oiseaux de mer empaillés, de coquillages, de crabes et de homards tels qu'on en trouve sur le littoral.

Jan Heinsstraat 26 - 5211 TD 's-Hertogenbosch

In Flanders fields, where the puppies blow... I

Zwervend door de Westhoek, het gebied begrepen tussen de IJzer en de Franse grens zou men nooit kunnen vermoeden dat vier lange jaren dit gebied het toneel geweest is van een bloedige strijd tussen twee legers die zich in de modder van de IJzerovers hadden ingegraven en toen reeds de meest barbaarse middelen gebruikten om de tegenstander uit te schakelen: mosterdgas waarover de wereld nu nog zijn verantwoordelijkheid uitsprekt en dat de trieste eer gekregen heeft naar een Vlaamse stad genoemd te worden waar het voor 't eerst in een blinde vernietigingsdrang gebruikt werd, het beruchte Yperiet, de ontveling van de eerste gevechtsgeschiedenis en het verschijnen van het gepantserde monster op rupsbanden, de tank, op het slagveld.

Waar het niet dat het hele gebied bezaaid ligt met oorlogskerkhoven, op de rand van Ieper alleen méér dan veertig, niets zou deze dwaze vernietigingsoorlog in herinnering kunnen brengen in deze vredige polders.

1914 - 1918

Wapenstilstand

Van Nieuwpoort tot Ieper en zo verder Frankrijk binnen liep een kilometer brede strook waarin geen enkele woning overleefde bleef en waar nu nog geregeld bij het ploegen door de boeren oorlogsmunitie wordt blootgelegd. In twee bildjaren zullen we pogen een beeld te schetsen van de voorwaartse herinneringen die in het gebied overblijven. Vandaag willen we de strook van Nieuwpoort tot Diksmuide beschrijven, in een volgende bijdrage volgen we de IJzer verder via Poperinge naar Ieper.

Nieuwpoort

Rechtsreeks overblijfselen van de IJzerfront bleven in Nieuwpoort niet zo veel bewaard. Maar op de oever van de IJzer, een onbekende vlaktevier tot in 1914 en nu bekend over de ganse wereld, rijst het memoriaal van Koning Albert, de koning-soldaat, die vier jaar lang bij zijn soldaten aan het front bleef terwijl koningin Elisabeth in het hospitaal te De Panne, op de Franse grens, de gewonden verzorgde. Het monument is cirkelvormig en heeft een diameter van 30 meter. Bovendien zijn ornatienaaisels aangebracht die verwijzen naar de voorwaartse geschiedkundige plaatsen aan de IJzer.

Merkwaardig aan dit bouwwerk is de gebruikte steen. Deze werd gebakken uit IJzerklei, een gebruikte lijk bouwmaterial in deze strek. In talrijke stenen zit nog metaal glasuur ingebakken atomistisch van de schrapel- en granaatscherven uit de oorlog. Vlak achter het monument vinden we het merkwaar-

dige sluitingscomplex dat zorgt voor de afwatering van de Polders door de voortij Nieuwpoort en flink eind beneden de zeespiegel liggen. Dank zij deze sluiting slaagden Karel Cooreys, de toezichter van de Noord-waarting Veurne en, samen met Hendrik Geeraert, sluiswachter te Nieuwpoort, de IJzerpolder te onkosten van de sluizen onder water te zetten waardoor het Duitse o-

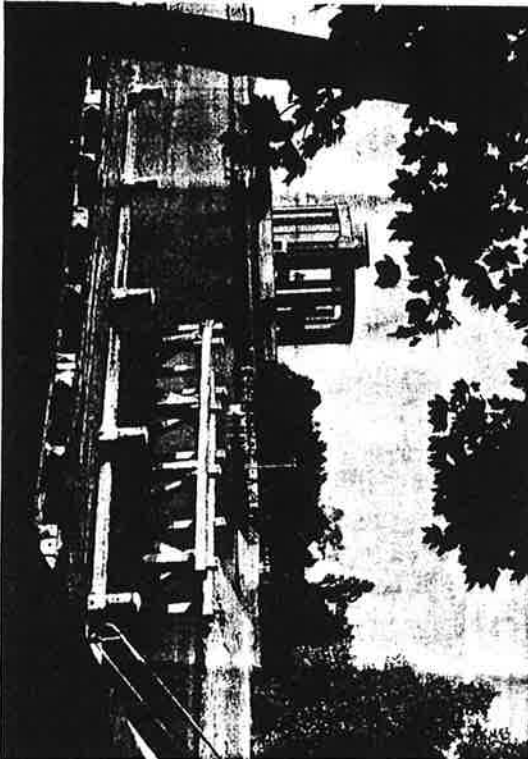
lde sluitingscomplex dat zorgt voor de afwatering van de Polders door de voortij Nieuwpoort en flink eind beneden de zeespiegel liggen. Dank zij deze sluiting slaagden Karel Cooreys, de toezichter van de Noord-waarting Veurne en, samen met Hendrik Geeraert, sluiswachter te Nieuwpoort, de IJzerpolder te onkosten van de sluizen onder water te zetten waardoor het Duitse o-

lde sluitingscomplex dat zorgt voor de afwatering van de Polders door de voortij Nieuwpoort en flink eind beneden de zeespiegel liggen. Dank zij deze sluiting slaagden Karel Cooreys, de toezichter van de Noord-waarting Veurne en, samen met Hendrik Geeraert, sluiswachter te Nieuwpoort, de IJzerpolder te onkosten van de sluizen onder water te zetten waardoor het Duitse o-

lde sluitingscomplex dat zorgt voor de afwatering van de Polders door de voortij Nieuwpoort en flink eind beneden de zeespiegel liggen. Dank zij deze sluiting slaagden Karel Cooreys, de toezichter van de Noord-waarting Veurne en, samen met Hendrik Geeraert, sluiswachter te Nieuwpoort, de IJzerpolder te onkosten van de sluizen onder water te zetten waardoor het Duitse o-

lde sluitingscomplex dat zorgt voor de afwatering van de Polders door de voortij Nieuwpoort en flink eind beneden de zeespiegel liggen. Dank zij deze sluiting slaagden Karel Cooreys, de toezichter van de Noord-waarting Veurne en, samen met Hendrik Geeraert, sluiswachter te Nieuwpoort, de IJzerpolder te onkosten van de sluizen onder water te zetten waardoor het Duitse o-

lde sluitingscomplex dat zorgt voor de afwatering van de Polders door de voortij Nieuwpoort en flink eind beneden de zeespiegel liggen. Dank zij deze sluiting slaagden Karel Cooreys, de toezichter van de Noord-waarting Veurne en, samen met Hendrik Geeraert, sluiswachter te Nieuwpoort, de IJzerpolder te onkosten van de sluizen onder water te zetten waardoor het Duitse o-

Het sluitingscomplex bij Nieuwpoort. Op de achtergrond het Albert-monument. (Foto: Stadsbestuur Nieuwpoort)

fensiel, waarbij de keizerlijke troepen op het punt stonden de IJzer over te steken, in de klem gesnoord werd.

Soms wordt de daad van deze beide mannen, die praktisch lezende gestaan werden door een aantal anonieme geslachten, niet voldoende in het daglicht gesteld. Het klinkt niet alsof zij aan een paar vliegweiden draaiden om de klus te klaren. Niet is minder waar. Zij lagen voortdurend onder vijandelijk spervuur een niet weinigen heb-

ben in die beruchte dagen rond 28 oktober 1914 het leven geëeten. Bovendien moest alleen het oostelijk gedeelte onder water gezet worden, zodat ook het Belgisch leger samen met de Franse en Engelse geallieerde troepen verdronken zijn. Wanneer men een toeristische blik werpt op de Laeghing, die wint van kerkjes en beekjes, van opdringende zee en IJzerwater is het opzet kon slagen.

Vanuit Nieuwpoort kan men via een goed onderhouden jaapad langs de IJzer naar Nieuwpoort rijden. Men moet zich wel voorzien van een gedetailleerde wegenkaart. Opnieuw overvalt de reiziger dan dit gevoel van rust en vrede dat uitgestraald wordt door de Westhoek, tot men aan de volgende gedachten van de nutvormige gedachtenplaat ontdekt die verwijst naar dood en vernieling tussen 1914 en 1918. Langsheen de IJzer vindt men ook nog enkele redoures en bunkers uit de eerste wereldoorlog. Vlak bij

bezeite heeft een merkwaardig re-las van zijn frontervaringen neergeschreven in zijn boek 'Le Patelin de la Notre Dame' (Het gebukt van O.L.Vrouwe). Naast de ruïne van de kerktoerobservatiepost werd alhier troepen verdronken zijn. Wanneer men een toeristische blik werpt op de Laeghing, die wint van kerkjes en beekjes, van opdringende zee en IJzerwater is het opzet kon slagen.

Vanuit Nieuwpoort kan men via een goed onderhouden jaapad langs de IJzer naar Nieuwpoort rijden. Men moet zich wel voorzien van een gedetailleerde wegenkaart. Opnieuw overvalt de reiziger dan dit gevoel van rust en vrede dat uitgestraald wordt door de Westhoek, tot men aan de volgende gedachten van de nutvormige gedachtenplaat ontdekt die verwijst naar dood en vernieling tussen 1914 en 1918. Langsheen de IJzer vindt men ook nog enkele redoures en bunkers uit de eerste wereldoorlog. Vlak bij

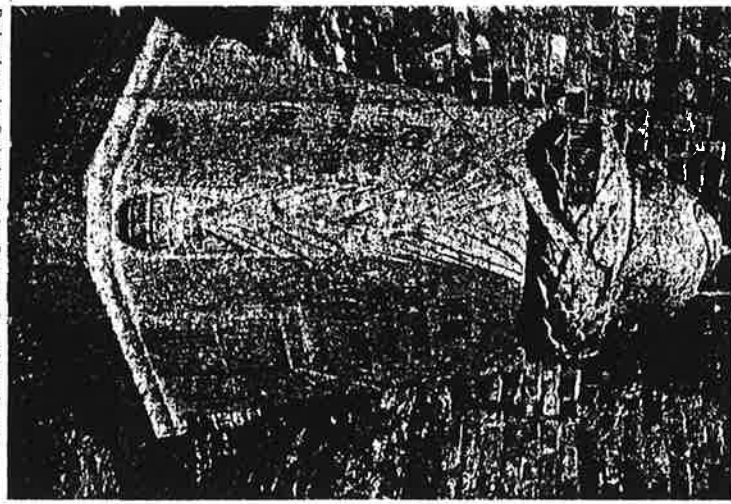
bezeite heeft een merkwaardig re-las van zijn frontervaringen neergeschreven in zijn boek 'Le Patelin de la Notre Dame' (Het gebukt van O.L.Vrouwe). Naast de ruïne van de kerktoerobservatiepost werd alhier troepen verdronken zijn. Wanneer men een toeristische blik werpt op de Laeghing, die wint van kerkjes en beekjes, van opdringende zee en IJzerwater is het opzet kon slagen.

In de zaal van de V.O.S.-sen hangt een reusachtig paneel waarop met etekens, uitgezet door het koninkrijk België, het woord 'amnestie' gevormd werd.

Doodengang

Nieuwlijks een kilometer buiten

vroeg ik het geweer van een frontkameraad om de periscope stuk te slaan. Dat lukte maar niet. Ploeg looppistool om even later weer op te duiken. De Duitse soldaat had er een wit vliekje op geplakt om mij uit de daken. Dat had hij niet mogen doen want met het volgende schot

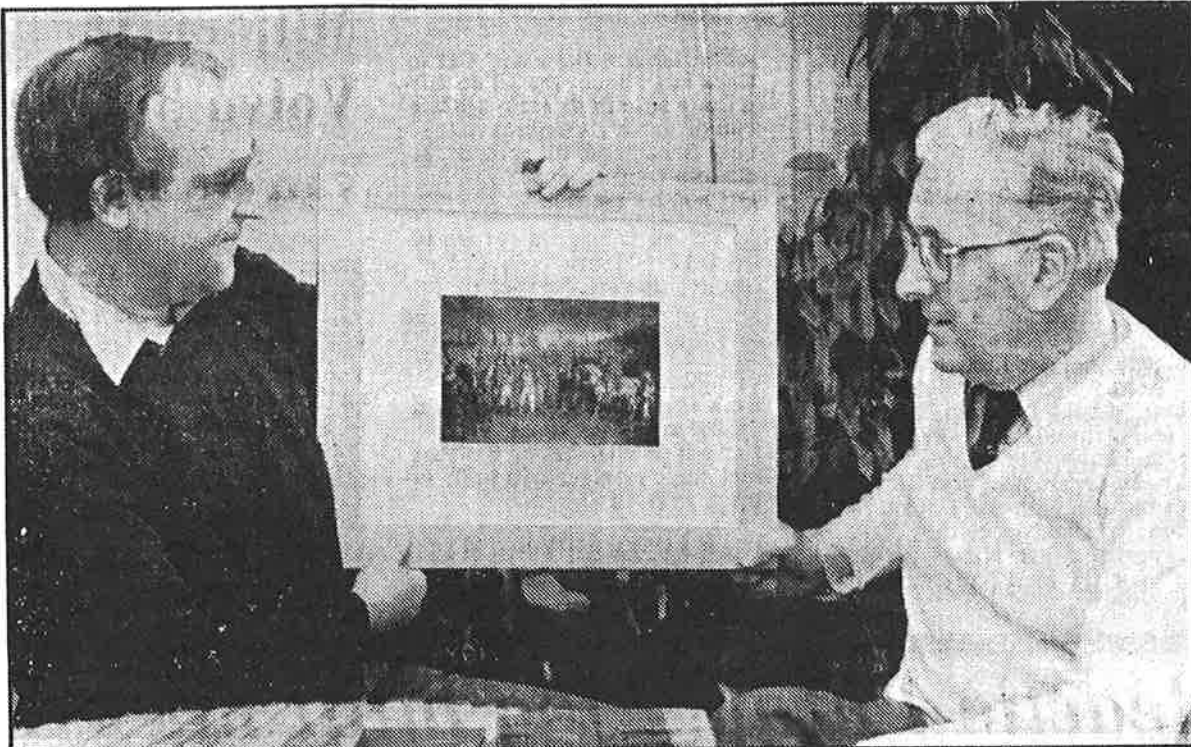

De paalstenen in Stuivkenskerke. Bovenop de paalstenen is een Belgische helm afgebeeld, op de vier hoeken exploitierende handgemaakte.

het centrum van Diksmuide ligt de beruchte Doodengang - Boyau de la Mort. Het is een laatste overblijfsel van de oorspronkelijke 'transchees' langsheen de IJzer. Deze reeks loopgangen lag rechtsreeks onder Duits spervuur en de doden die hier gevallen zijn zijn talloos.

Een anedotische terrak. Tijdens de zijde oorlog lag een lichte Paer Raskin uit Stevoort aan het front als brandardier. In zijn dagboek noemt hij "Het was levensgevaarlijk ook maar even het hoofd buien de loopgraaf te steken. Daarom knuselden de soldaten, aan weerszijden, primitieve periscopen in elken dag zag ik een Duitse periscope en al behoorde ik als brandardier niet tot een vliegende eenheid loch

was zijn periscope aan handen. " Ten oosten van de stad ligt de rust-gemeente Vladslo. Daar komt op een schijnende manier tot uiting dat ook de Duitse frontsoldaat een zwart tot aan de oorlog heeft moeten betalen. Op een reusachtig kerkhof werden 25.000 graven samengebracht, waaronder dat van de Belgische maarskter Peter Kolwilt. Zijn moeder, die betaamde kunstenaar, beeldhouwer voor het graf van haar zoon het wereldberoemde 'Treurende echtgenoot', dat op het kerkhof van Vladslo werd geplaatst. En vanuit Diksmuide trekt het spoor van dood en vernietiging zich verder naar het zuiden...

● C. van der Wal (links) en H. Toornvliet kregen als dank voor hun onderzoek naar de slag bij Nieuwpoort van deze Belgische gemeente een reproductie van de veldslag.

(Van een onzer verslaggevers)

BOXTEL - Een grote reproductie over de slag bij Nieuwpoort en een bronzen stadspenning met naamsinscriptie. H. Toornvliet uit Son en Breugel en C. van der Wal uit Boxtel kregen deze twee attributen onlangs van de Belgische stad Nieuwpoort. Dit als dank voor het onderzoek dat de beide Nederlanders vorig jaar gehouden hebben naar de uit de geschiedenisboeken bekende Slag bij Nieuwpoort.

De slag bij Nieuwpoort was in 1600 gedurende de tachtigjarige oorlog tussen Spanje en de Republiek der Nederlanden. Prins Maurits van Oranje bevocht toen de legers van Aartshertog Albrecht van Habsburg. Hij won ternauwernood. De overwinning zette geen zoden aan de dijk omdat Maurits zich binnen enkele weken weer van het veroverde land terugtrok.

Artikel

In augustus vorig jaar las Van der Wal in een landelijk dagblad een artikel over de slag bij Nieuwpoort. Hierin bespeurde hij enkele fouten en onwaarheden. Het artikel ging over de onbekendheid van de veldslag. Er zouden geen herinneringen meer aan de slag in Nieuwpoort zijn. De slag zou zijn vergeten door de inwoners. Van der Wal, die kennissen in die Belgische stad heeft, wist dat dat niet waar was. „Er zijn misschien geen monumenten in de stad maar er zijn wel genoeg herinneringen. Zo hangt in de Onze Lieve Vrouwekerk van Nieuwpoort een groot schilderij over de slag.” Van der Wal belde

Onderzoek slag bij Nieuwpoort

Belgische stad is speurneuzen zeer dankbaar

daarop de historicus Toornvliet. Samen besloten ze door middel van een ingezonden brief op het artikel te reageren.

Toornvliet: „We wilden een goed gefundeerd antwoord naar de krant sturen. We zijn toen op onderzoek gegaan. Zo hebben we het hoofd van de Dienst Toerisme en Cultuur van Nieuwpoort aangeschreven. Van hem kregen we een hoop materiaal.” Van der Wal vatte zelfs het plan op om informatie over prins Maurits uit het Koninklijk archief op te vragen. Hij verzocht koningin Beatrix hen tot het archief toe te laten. „Helaas kregen we een ontkennend antwoord. De koningin wilde niet meewerken omdat zij onafhankelijk en objectief wilde blijven”, aldus Van der Wal.

Nederlands oog

Het onderzoek resulteerde na een paar maanden in een klein geschiedenisboekje over Nieuwpoort waarin de veldslag in 1600 breed uit de doeken wordt ge-

daan. „Als dank voor wat we gedaan hebben, nodigde het gemeentebestuur van Nieuwpoort ons uit op een bijeenkomst van Belgische Vlamingen”, vertelt Toornvliet. „Op verzoek van de Belgen heb ik toen een lezing, 'Nieuwpoort door een Nederlands oog', verzorgd. Ze waren enthousiast over het verhaal. Ze gaan dat nu publiceren in een historisch boekje, 'Ons erfdeel', wat ze verscheidene keren per jaar uitgeven.”

Als dank voor het onderzoek kregen de beide Nederlanders een ingelijste reproductie van het schilderij dat in de Onze Lieve Vrouwekerk in Nieuwpoort hangt. Het stelt de gevangenneming voor van admiraal Mendoza door prins Maurits. Daarnaast kregen ze een zwaar bronzen stadspenning waarin hun naam was gegraveerd.

„Een brief naar het dagblad hebben we uiteindelijk maar niet meer gestuurd”, zegt Toornvliet. „Het onderzoek werd iets te omvangrijk en duurde te lang om nog te kunnen reageren.”

woensdag 6 april 1988

NRC Handelsblad 20

ACHTERPAGIN

Het is rond het middaguur op Paaszaterdag. Op het marktplein van de Belgische kustplaats Nieuwpoort is het stil, alsof er een uitgaansverbod van kracht is. De winkels zijn gesloten. Kennelijk zit iedereen aan tafel. Je hoort de vlaggen met de Vlaamse leeuw wapperen in de wind.

In restaurant Pelikaan zijn we de enige gasten. Met ontroerende toewijding dient een vrouw een voortreffelijk middagmaal op.

Waar, vragen we haar, zal die middag de manifestatie plaatsvinden, die Nieuwpoort met het 60 kilometer verderop in Frans Vlaanderen gelegen Broekburg (Bourbourg) moet verbroederen? Twee keer de stoplichten „reks“, zegt ze. Het is in de Vismijn aan de vissershaven. Wel dienen we extra op te passen voor de tram, die de Belgische kustplaatsen met elkaar verbindt, want die stoot als een gepantserde vuist met niets en niemand onziend geweld door. Er zouden al heel wat aanrijdingen zijn geweest.

Monument

Nieuwpoort is een stadje met vijftienzeventighonderd inwoners, bekend onder meer van de in 1600 door prins Maurits geleverde slag tegen de Spanjaarden. Het is er intiemer en minder mondain dan in de badplaatsen Westende, Koksijde, Oostende en De Panne, maar het rukt met flats voor de badgasten niettemin óók op tot aan de zee. Langs de weg, die vanaf de zee naar de stad voert, liggen restaurants en viswinkels. De uitstallkasten puilen uit van smakelijk geteleerde tarbot, tong, kabeljauw en schaaldieren. Stokvissen hangen buiten aan de zonneschermen. Een monument ter nagedachtenis van Nieuwpoortse vissers, die op zee het leven lieten, is versierd met boeketten kunstbloemen.

Voor de ingang van de Vismijn staan twee politiemannen die een oogje slaan op de gasten, onder wie minister Tindemans. In de hal rijzen twee reuzen uit Broekburg op: Gédéon en Arthurine, die in processies en optochten worden meegevoerd.

Het Nieuwpoortse stadsbestuur, gesteund door de werkgroep voor Frans Vlaanderen, kiest elk jaar een andere Frans-Vlaamse gemeente uit om zich te komen presenteren. Dit keer is het Broekburg. Het stadje met vierenzeventighonderd inwoners ligt in een prachtig gebied in de Franse Westhoek. Maar het is daar doordrenkt van bloed uit de talloze invasies en veldslagen, die er in het verleden werden geleverd. Er liggen steden en dorpen met equivalente Nederland-

Jacques Fermanaut met de vlag van de Vlaamse Leeuw:
„Als ik geen Vlaming was, was ik niks.“

Foto: Max Paumen

De taalfierheid van Frans Vlaanderen

Door Max Paumen

se namen. Kales voor Calais, Grevelingen voor Gravelines, Duinkerke voor Dunkerque, Bonen voor Boulogne, Grauwenesse voor Cap Gris Nez, Atrecht voor Arras, Roboken voor Roubaix.

Voor al op het platteland wordt nog een Vlaams dialect gesproken. „Je heeft meer snot in zijne neuze of geld in z'n beurse“. „Nee'w, me gaen nuus Vlaemisch nie lachten“, dat zou je er tegenwoordig weer meer en meer horen.

Taalbuffer

Tot 1678 behoorde Frans Vlaanderen tot de Nederlanden. Sedertdien is het vervallen tot een Franse uithoek.

Jacques Fermanaut is inwoner van Frans Vlaanderen. Hij is leraar Latijn en Frans in Bergues, wat

in het Nederlands Sint-Winoksbergen heet. Een kleine man en een opgewekte cynicus. „Jullie zijn droogstoppels. Hadden jullie maar een greintje humor, dan zouden jullie ons Vlamingen beter begrijpen. Laatst had ik nog een van uw collega's op bezoek. Die vroeg (hier imiteert Fermanaut vlekkeloos het Hollandse keelgerasp) waarom wij ons in Frans Vlaanderen zo druk maken om onze Vlaamse taal en niet gewoon Frans praten. Dat zeggen mensen, die zich veilig weten achter de Vlaamse taalbuffer en voor aantasting van hun eigenheid niet te vrezen hebben.“

Volgens Fermanaut spreken vijftig- tot honderdduizend Franse Vlamingen nog hun Vlaamse dialect. „De mensen kunnen het wel, maar ze durven het niet, net

zo min als ze ervoor durven uit te komen dat ze liever bij Vlaanderen dan bij Frankrijk horen. Dat verdoezelen is hen van jongsaf ingepeperd. Mijn moeder kreeg op de lagere school straf, omdat ze het waagde Vlaams te spreken. Frankrijk is het zachte Rusland. Het heeft altijd de aandrang gehad alle andere talen te verdrukken. Ze schelden ons uit voor 'de Mofsen van het noorden'. Men beschouwt ons als de stomste inwoners van Frankrijk. De mensen lopen daardoor rond met complexen. De werkloosheid is enorm. Ik ben dolblij dat het op het ogenblik met de Franse economie bergafwaarts gaat. De de-industrialisatie is de enige manier om los te komen van dat centralisme. Daardoor komen er nu bedrijven uit Vlaanderen naar onze streken en daardoor kunnen we ons misschien economisch en cultureel verheffen.“

Kleinkind

Terwijl hij de hem zojuist overhandigde vlag ontvouwt, waarop rond de Vlaamse leeuw naast Nieuwpoort ook 'Frans Vlaanderen' is gedrukt, zegt hij: „Het Vlaming zijn is voor mij tweederde van mijn leven. Als ik geen Vlaming was, was ik niks. Ik wil niet dat mijn volk zo onderdrukt blijft. Als je echt een man bent, kun je dat niet aangaan.“

„De Nederlanden hebben een cultureel minderwaardigheidscomplex. In Nederland is weinig taalfierheid, minder dan in Vlaanderen“, zei Wilfried Vandaele, secretaris van de Stichting Algemeen-Nederlands Congres. In Frans Vlaanderen bestaat, volgens Vandaele, belangstelling voor de Nederlandse taal en cultuur. „Honderden mensen volgen er aan universiteiten en middelbare scholen Nederlandse cursussen. Maar er is geen geld voor leraren en lesmateriaal. Men kan slechts beschikken over twee gesubsidieerde leraren Nederlands. Door dat gesukkel boet het Nederlands in aan status en imago. Nederland en Vlaanderen moeten er geld in stoppen.“

Senator Walter Luyten van de Vlaamse politieke partij de Volksunie („Verwar die alstublieft niet met uw Volksunie“) heeft met instemming toegelust. „Dat het kleinkind zijn grootmoeder niet meer verstaat is erg. Maar gij als Hollander zult de ernst daarvan wel niet kunnen inzien. Een Bask en een Breton begrijpen me, een Hollander niet. Gij zijt niet, zoals de Basken, de Bretonen en de Vlamingen in uw ziel gescheiden, want men trachtte nooit uw taal uit uw lijf te rukken.“

Frans-Vlaanderen

Weet u waar de plaatsen Noordpeene, Droogland, Hondschote en Steenvoorde liggen? In Frankrijk en wel in het gebied dat ligt tussen de Belgische grens en het riviertje de Aa, de scheidslijn tussen de Franse departementen 'Nord' en 'Pas de Calais'.

De mensen zijn hier van oudsher Vlaamstalig en dat is zeer goed te begrijpen als we een blik slaan op de kaart van België en Noord-Frankrijk. De grens tussen de Franstalige en de Nederlandstalige gebieden in België volgt vanaf Maastricht tot aan Kortrijk een vrijwel rechte lijn die strak naar het westen loopt. Als we hem in Frankrijk zouden doortrekken, zouden we in Boulogne terechtkomen. Welnu, in de Middeleeuwen spraken alle mensen die ten Noorden van deze lijn woonden Nederlands, ook in het gebied rondom Boulogne. We vinden in het departement 'Pas-de-Calais', in de omgeving van Boulogne nog steeds Nederlandstalig aandoende plaatsen, zoals Wissant (Witzand), Leubringhen, Zutkerque (Zuidkerke), Ledinghem enz. In onze tijd is het Nederlands teruggedrongen tot achter de Aa en de Leie (in het Frans Lys genoemd). Dat betekent dat er nu alleen nog maar echt Nederlands gesproken wordt rechts van de dikke zwarte lijn op het bijgaande kaartje, terwijl de overige gemeenten in deze streek tweetalig zijn.

'Lebensraum' voor Frankrijk

Dat er nu een Nederlandssprekend gebied in Frankrijk ligt is gekomen door de landhonger van Lodewijk XIV. In de oorlogen die hij of zijn eerste ministers achtereenvolgens voerden, annexeerden ze eerst, in 1648, Artesië, d.w.z. de streek rondom Atrecht (Arras) en vervolgens, in 1668, 'Flandre', ongeveer het huidige departement 'Nord', dit alles ten koste van de Zuidelijke of Spaanse Nederlanden. Het heeft er ook een tijdje naar uit gezien dat nog andere stukken van de Zuidelijke Nederlanden, nl. Ieper en Doornik (Tournai) het loodje zouden leggen, maar tenslotte kwamen deze steden, na tijdelijk door Frankrijk bezet te zijn geweest, toch weer terug aan hun oude machthebbers, de Spanjaarden.

'Défense de parler flamand'

De dialecten die in Frans-Vlaanderen gesproken worden sluiten aan bij het Westvlaams en de Zeeuwse dialecten. Er bestaat b.v. een culturele vereniging die zich tooit met de naam 'Menschen lyk wyder' (mensen zoals wij). Het persoonlijk voornaamwoord 'wyder', dat teruggaat op 'wijlieden' wordt met de ongeveer gelijke vorm 'wulder' aangetroffen in het Zeeuws. Er zijn nog een aantal andere kenmerken

die het Fransvlaams, het Westvlaams en het Zeeuws gemeen hebben: 1. Het niet laten verdwijnen van de -n in de uitspraak van de werkwoorden. 2. Het uitspreken van een -e op het einde van veel zelfstandige naamwoorden. Zodoende worden 'pijn, straat, geit, paal' enz. ongeveer uitgesproken als 'pijne, strate, geite, pale'. 3. Het ontbreken van de *h* als aparte klank. Door de strenge taalpolitiek van de Franse regeringen was het in de Westhoek, een andere naam voor Frans-Vlaanderen, niet mogelijk om het standaard Nederlands te leren. Op de muren van de schoolpleinen stond met dikke letters gekalkt: 'Défense de parler flamand'. Dat maakt dat het gebied eeuwenlang geïsoleerd is geweest van de rest van het Nederlandse taalgebied. Denkt u maar eens aan de spelling 'mensen', hierboven genoemd. De rol van de dialecten bleef daardoor sterk, maar door gebrek aan een eenheidstaal vielen deze contreien ook vrij gemakkelijk ten prooi aan een voortgaande romanisering. Ondanks de zeer sterke pressie van het Frans zijn er toch nog mensen die willen weten dat zij Vlaams zijn. Naast de al genoemde groep 'Menschen lyk wyder' bestaat er een letterkundige kring 'Michiel de Swaen', die de naam draagt van de 17e-eeuwse Duinkerker dichter. Zelfs bestaat er een Vlaamse federalistische partij.

'De Gaulle': 'van der Walle'

Veel Vlaamse namen van steden zijn echter wel in de loop der eeuwen verfranst, nl. Kales (Calais), Boonen (Boulogne), Duinkerke - en niet Duinkerken - (Dunkerque), Sint Kwinthen (Saint Quentin), Sint Winoksbergen (Bergues) en Rijssel (Lille). Ook bij persoonsnamen is dat gebeurd. Naar verluidt vervormden de hogere klassen in Rijssel, na de aansluiting bij Frankrijk, hun namen zodanig dat die er wat Fransers uitzagen. Een zekere familie van der Walle deed dat ook en noemde zich voortaan De Gaulle, weinig vermoedend dat dat nog eens de naam van een welbekende Franse president zou worden. De lagere klassen deden aan die flauwe kul niet mee. Daardoor komt het dat, als u heden ten dage het telefoonboek van het departement 'Nord' doorbladert, u er duizenden Vlaamse namen in kunt aantreffen. Het wemelt er van de Meulemeesters, de van Vlierberghes, de van Overscheldes enz., enz., enz. Zolang men in een café aan de grote Markt in Steenvoorde ook nog het gerecht 'potje vleesch' kan bestellen, zolang is het Nederlandse element in Frankrijk niet helemaal verdwenen.

Jaap Spa

Noord Frankrijk: over Lamartine, musea en carillons

Na de revolutie van 1830 besluit de romantische dichter Alphonse de Lamartine tot een sterker politiek engagement. Hij stelt zich herkiesbaar als gedeputeerde. Zijn kiesdistrict ligt echter een behoorlijk eind in de provincie: Bergues, een stadje in het departement 'Nord', in het noorden van Frankrijk. Er is nog een tweede moeilijkheid: de mensen verstaan er geen Frans. Wil hij sukses hebben dan zal hij zijn redevoeringen eerst moeten laten vertalen.... in het Vlaams.

Honderdvijftig jaar later wandel ik over het schilderachtige marktplein van datzelfde stadje. Bergues blijkt in het Nederlands Sint-Winoksbergen te heten, naar de benedictijnerabdij waarvan de twee torens nog de enige overgebleven getuigen vormen. Een vriendelijk zonnetje koestert de geelkleurige bakstenen van het Belfort. Terwijl ik de buste bekijk van Lamartine, in de muur van het gemeentehuis, speelt het carillon wijsjes die me bekend voorkomen: Daar was een wuf die spon, Allen die willen naar Island gaan, Het lied van Pierlala, Het Reuzenlied..., liedjes die hun bekendheid te danken hebben aan een tijdgenoot van Lamartine, Edmond de Coussemaker, die de volksliederen uit de streek noteerde en uitgaf, met de monumentale *Chants populaires des Flamands de France*¹ als resultaat.

Lamartine en de Coussemaker, Frankrijk en Vlaanderen. Beide persoonlijkheden getuigen van de tweeledigheid van dit gebied. Een tweeledigheid die terug te vinden is in de diverse benamingen: le plat pays, Frans-Vlaanderen, Vlaanderen in Frankrijk, Les Pays-Bas Français, Nord/Pas-de-Calais, Flandre/Artois/Hainaut. En onlangs werd in een tijdschrift nog een voorstel gedaan de regio 'Nederlandie' te noemen, naar analogie met 'Picardie'.

Van Nederlands naar Frans en omgekeerd

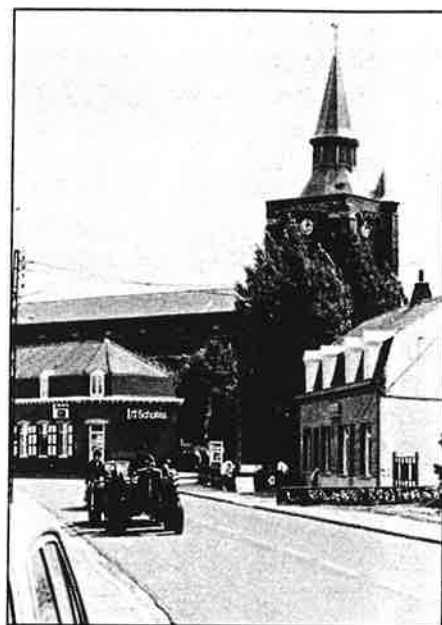
In 1667 annexeert Lodewijk XIV tijdens de Devolutieoorlog het gebied grofweg tussen Orchies, Douai en Duinkerke. Het Nederlands, dat gesproken wordt tussen Armentières en Duinkerke wordt in eerste instantie met rust gelaten en de Duinkerke dichter Michiel de Swaan kan ongestoord zijn *Gecroonde Leerse*² schrijven. Vooral na de Franse Revolutie gaat het door taal- en onderwijswetten echter snel achteruit met de streektaal. In 1850 wordt het onderwijs in het Nederlands definitief verboden. Op dit moment wordt het Nederlands,

in de vorm van een Westvlaams dialect, naar schatting nog door zo'n tachtigduizend mensen gesproken, meestal ouderen. Voor ons doet hun taal wat oud-Nederlands aan. Een Fransman moet in Québec ongeveer dezelfde ervaring hebben. Hij is 'zoo bot als een kribbebijter'. Hij 'schreeuw' lijk een nekker' (een nekker is een soort watergeest, denk aan de Nekkerspoel in

Bailleul, stadhuis met Belfort

Eindhoven), 'zij heeft krekels in haar hersens', 'die niet besnot en is moet zijn neus niet vagen' (wie niet schuldig is moet zich niet verontschuldigen)³. Een plastische beeldrijke taal, die echter onherroepelijk verloren dreigt te gaan en waarbij men zich slechts kan afvragen hoe hij, in deze vrijwel uitsluitend mondelinge vorm, zich zo lang heeft kunnen handhaven. Een reactie tegen deze dreigende teloorgang is echter niet uitgebleven. Vooral na mei 68 schieten verenigingen die als doel het behoud van de streektaal en -cultuur hebben als paddestoelen uit de grond: 'Tegaere Toegaen'

St. Jean Cappel; hier is het Yourcenar-museum

(samen vooruit), 'het Reuzekoor', 'Mensen lyk Wyder' (mensen zoals wij)⁴ en andere verenigingen geven in 1982 het 'Manifeste des Flamands de France' uit waarin zij protesteren tegen de miskennis van het eigen karakter van de streek door de overheid. Zij eisen restauratie van de monumenten waarbij de typische Vlaamse architectuur wordt geëerbiedigd. Ze willen meer aandacht voor landschapszorg. Ze eisen herinvoering van de oude straat- en plaatsnamen (dus le Wildemanhouck in plaats van l'Homme-Sauvage, in Houtkerque b.v.)⁵. Ze pleiten ook voor het onderwijs zowel van het Vlaams als van het Nederlands. Sinds kort krijgen deze verenigingen bescheiden steun van zowel de Franse overheid als van de Belgisch-Nederlandse Taalunie. In Wervik-Zuid wordt op een internationale basisschool tweetalig onderwijs gegeven. In Broekburg is een Vlaamstalige kleuterschool. Op verschillende colleges en lycea bestaat de mogelijkheid Nederlands te kiezen, waarvan steeds meer gebruik wordt gemaakt. Zo volgen aan het Lycée Pasteur in Lille-Rijsel 177 leerlingen vijf uur Nederlands per week. Daarnaast bestaan er, met name in de dorpen talloze vrije cursussen, zowel Vlaams als Nederlands, zelfs een via de vrije radio 'Uilenspiegel'. En de Rijksuniversiteit van Lille III heeft al jaren een actieve faculteit Nederlands. Het recente bezoek van staatssecretaris van onderwijs, Mevrouw Ginjaar-Maas aan de rector van de onderwijsregio Lille lijkt erop te duiden dat het

Hier bracht Yourcenar een stuk van haar jeugd door

Campagne

Nederland ernst wordt met een buitenlandse cultuurpolitiek. Heeft Frankrijk al niet jaren zijn Alliance Française en merkte de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid niet op dat Nederland op dit punt een te eng beleid voert?⁶

Van Rederijkers naar textielbaronnen

Die tweepoligheid van de regio Nord/Pas-de-Calais, oftewel de Franse Nederlanden blijkt ook op cultureel gebied voelbaar te zijn. Zo vinden we de Vlaamse en Hollandse meesters ten overvloede aanwezig in het Hospice Comtesse en vooral in het Musée des Beaux Arts in Rijsel. Metsys, Ruysdael, Rubens en Jordaens, maar ook Franse impressionisten (Monet, Renoir, Sisley). Het prestigieuze museum van Valenciennes bevat Vlaamse barok naast de fijnzinnige diep doorvoelde beeldhouwwerken van Jean-Baptiste Carpeaux: zijn prachtige 'Ugolino et ses enfants' is gebaseerd op een thema uit de Divina Commedia van Dante. Cassel heeft een alleraardigst volkenkundig museum in het voormalig Kasselrijgebouw 't Landhuys'. Carnavalsaffiches hangen er naast oud-nederlandse Rederijkersoorakonden. Men vindt er boereninterieurs naast herinneringen uit de eerste wereldoorlog. Ook Bailleul, Wormhoudt en Sint-Winoksbergen (Bergues) bezitten dergelijke knusse musea. Daarnaast is de streek ook twee musea voor moderne kunst rijk. Het bekendste is wel het 'Musée d'Art Moderne' in Villeneuve-d'Ascq, gegroeid uit de schenkingen van de

textielbaron en mecenas Jean Marsurel. Het gebouw heeft wat weg van het Kröller-Möller museum. Hier hangen schilderijen van Utrillo, Derain, Braque, Modigliani en Léger naast de zeegezichten en luchten in alle tinten grijs van de uit Roubaix afkomstige schilder Arthur van Hecke.

Minder bekend is het 'Musée d'Art Contemporain' in Duinkerke, evenals Villeneuve-d'Ascq van een opmerkelijke architectuur. Dit museum, gelegen in een beeldentuin, toont de voornaamste stromingen in de Franse abstracte kunst tussen 1960 en 1980, waarbij o.a. het nieuwe realisme en de Cobra-groep aan bod komen. Een gebeurtenis op zich is het bezoek aan de stichting 'Septentrion' in Bondues, tussen Rijsel en de Belgische grens. Op zondagmiddag kan men een bezoek brengen aan het kasteel 'le Vert Bois', waar de eigenaar, Monsieur Albert Prouvost met genoeg rondleidingen geeft langs zijn collectie mineralen, keramiek en vooral schilderijen. De echtgenote van deze gepensioneerde industrieel runt het vlakbijgelegen museum met uitstekende wisselentoonstellingen (zoals onlangs het pointillisme in België en Noord-Frankrijk) en de galerie voor aankomende kunstenaars. Het geheel heeft iets weg van een kunstenaarsdorp, witte landhuisachtige gebouwen in een bosrijke omgeving. In een aantal van die gebouwen worden allerlei kunstvoorwerpen, snuisterijen en mineralen verkocht. Daarnaast is er nog een restaurant en een salon de thé. Een waar paradijs voor kunstliefhebbers.

De ontmoeting tussen Noord en Zuid, tussen de lage landen en Frankrijk, levert nog andere verrassende combinaties op. Zo klinken de werken van de 16e eeuwse Hollandse componist Jan Pietersoon Sweelinck op het orgel van het Fransvlaamse Ekelsbeke alsof ze ervoor gemaakt zijn. En zelden hoorde ik de 'Gymnopédies' van de Franse componist Eric Satie zo zuiver en zo fijnzinnig als op een typisch Nederlands instrument als het carillon van Douai...

Ook schrijvers liet deze streek niet onberoerd. Schrijvers zowel uit het Nederlandse als uit het Franse taalgebied. De Vlaamse schrijvers André Demedts en Stijn Streuvels beschreven het harde leven van de seizoenarbeid in Noord-Frankrijk, een verschijnsel waarvan het monument langs de snelweg tussen Kortrijk en de Franse grens nog herinnert. Louis-Paul Boon (*het Geuzenboek*⁶) en de bij ons minder bekende Jaak Stervelynck (*De Dagen van Hondchoote*⁷) vertellen over de opkomst van de Reformatie en over de beeldenstorm die in Steenvoorde begon.

Maar ook in de Franse literatuur is die belangstelling te vinden. De affiniteit van de 19e eeuwse schrijver Honoré de Balzac met Frans-Vlaanderen blijkt vooral uit zijn *La Recherche de l'Absolu*⁸ waarin hij als een Hollands schilder de intimiteit van een Vlaamse familie uit Douai penseelt. Bij een Maxence van der Meersch vinden we vooral een sterke sociale betrokkenheid bij het wel en wee van de textielarbeider in het 19e eeuwse Rijselse industriegebied. En Victor Hugo was

Lille, Place Charles de Gaulle

op zijn reis naar België diep onder de indruk van de belforten met hun carillons, al kon hij evenmin zwijgen over miserie in de Rijsselse arbeiderswijken. Van de naoorlogse schrijvers is het vooral Marguerite Yourcenar die Frans-Vlaanderen opnieuw in de schijnwerpers heeft gezet. In *Archieven uit het Noorden*⁹ beschrijft ze de geschiedenis van haar uit deze streek afkomstige familie. Voor haar is de Franse Westhoek een spiegel van de wereld, waarin de mens 'veel kwaad aanricht, en soms wel eens iets goeds', en waarin vooral plaats wordt ingeruimd voor de Geuzen, tovenaars en eenvoudige boeren die een permanente aanklacht vormen tegen de conformistische burgerij. In Saint-Jean-Cappel, vlak bij Bailleul, is onlangs een bescheiden museum geopend dat aan de jeugd van M. Yource-

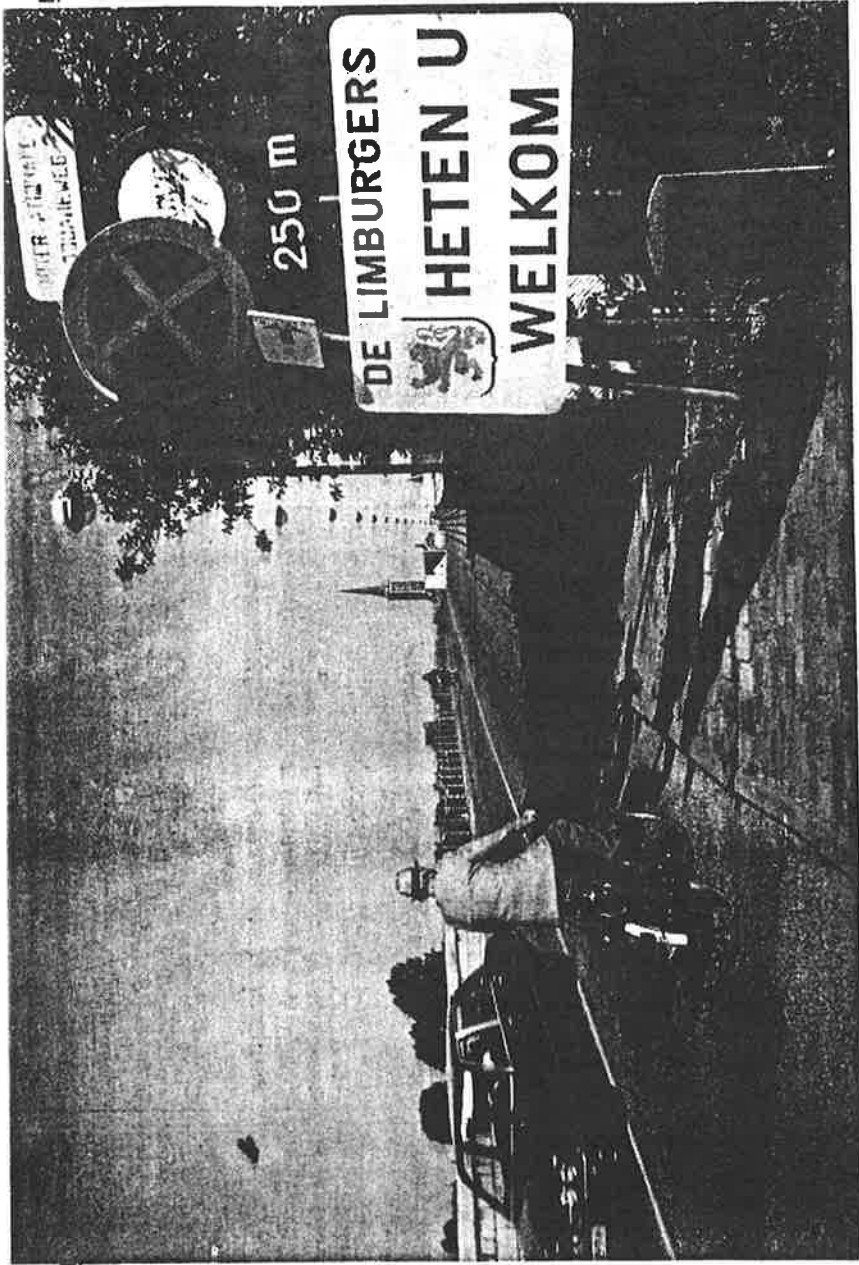
nar op de nabijgelegen Zwarteberg herinnert.

'Wij zijn de Zuidelijke Nederlanden', verklaarde in een artikel in *Nord Plein Cadre*, een uitgave van het Conseil Régional, de rector van de Université de Lille III, Alain Lottin. In een nieuwe Europese context beseffen steeds meer verantwoordelijken in de regio Nord/Pas-de-Calais dat het opnieuw tijd wordt de aloude banden met de Noordelijke Nederlanden aan te halen. Als scharnier tussen Engeland, de Benelux en Frankrijk hoopt de regio zijn vertrouwde functie van doorgeefluik tussen Noord en Zuid met nog grotere intensiteit waar te maken. Ik denk terug aan Satie op het carillon van Douai. Een Frans componist pur sang op een bij uitstek Nederlands instrument. Het culturele Europa van morgen is er al.

1. Anastatische herdruk. Werkgroep Malegijs, Kemmel-Steenvoorde 1976.
2. Michiel de Swaen: *De Gecroonde Leersse*, Den Haag, Martinus Nijhoff 1979.
3. Cyriel Moeyaert: *De Hedendaagse schrijftaal van de Westhoek in Frankrijk*, in: *Jaarboek De Franse Nederlanden* 1980, Rekkem, stichting Ons Erfdeel.
4. gevestigd in 'Het Blauwershof', 9, rue d'Ecke, 59270 Godewaersvelde.
5. geciteerd uit: G. Landry en G. de Verrewaere: *Histoire secrète de la Flandre et de l'Artois*, Paris, Albin Michel 1982, p.86.
6. Amsterdam, de Arbeiderspers, 1979.
7. Leuven De Clauwaert, 1983.
8. Paris, Gallimard, 1976.
9. Amsterdam, Athenaeum, Polak & Van Genep, 1985. Zie ook mijn artikel 'De ideologische visie van M. Yourcenar op Frans-Vlaanderen in Archieven uit het Noorden', in: *Jaarboek Zannekin* 8. Ieper/Mijdrecht, 1986.

Camiel van Woerkum
Valkenswaard

Vóór 1839 was Limburg één. De Franse revolutie had dat bewerkstelligd. Maar Willem I, de Hollandse koning, wou een doekje voor het bloeden bij de afscheiding in 1830 van de Belgische provincies. De grote mogendheden verplichtten het jonge België toen een deel van Limburg en Luxemburg af te staan aan Nederland. Sittard, Maastricht en Hasselt stelden in het kader van de 'viering' van die scheiding heel wat gemeenschappelijke activiteiten in het vooruitzicht.

De Limburgers heten u welkom op de 'viering' van 150 scheiding van beide Limburgen. (Foto: Filip CLAUS)

Beide Limburgen 'vieren' 150 jaar scheiding

(Eigen berichtgeving)

TJDENS het Ancien Régime was Limburg sterk versnipperd. Een deel hoorde toe aan het Prinsbisdom Luik, de Oostenrijkse keizer en de Hollandse republiek hadden over andere streken hun zeg en er waren zelfs relatief onafhankelijke vorstendommen. Het Thorn, dat door een vrouwelijke abdis bestuurd werd. De Franse republiek maakte vanaf 1794 komaf met die bestuurlijke ver-

snippering en richtte het departement van de Nedermaas op, waarbij Limburg voor het eerst een bestuurlijk geheel vormde.

Na 20 jaar Frans bewind besliste de nieuwe Hollandse koning Willem I dat de nieuwe provincie Limburg zou heten. Hij wilde daarmee de naam van het oude hertogdom Limbourg aan de Vesder bewaren. Het huidige Belgisch Limburg heeft voordien nooit die naam gedragen. Men sprak vroeger over Loon. Een van de Loonse ste-

den was Borgloon. De hoofdstad van het nieuwe Limburg was Maastricht. In 1830 bij de Belgische revolutie, schaaarde Limburg zich aan de kant van de opstandelingen. Alleen Maastricht bleef door Willem I bezet. Hasselt werd dan maar de nieuwe provinciehoofdplaats. Met het Verdrag van de XXIV Artikelen werkten de grote mogendheden een plan uit waardoor de geschillen tussen de buurlanden konden beslecht worden. De Maas zou de

nieuwe grens vormen, op Maastricht na, waar het bereik van de Hollandse kanonnen de grenslijn aangaf. De 35-jarige eenheid was verbroken.

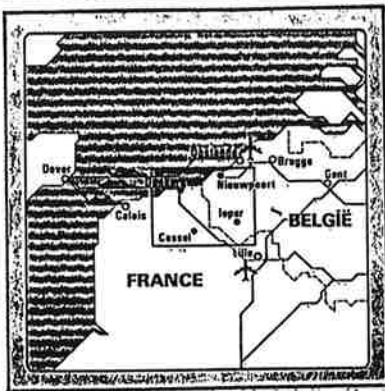
Viering

De hoofdsteden Maastricht en Hasselt en de zustersteden Sittard en Sittard willen het 150-jarig bestaan van die scheiding 'vieren' met een aantal gemeenschappelijke activiteiten. Zo zullen op 24 en 31 mei anderszels den respectievelijk Hasselt en

Sittard bezoeken. Op 27 mei is er een burendag tussen Hasselt en Sittard. Via een speciale busverbinding zullen de bewoners van de zustersteden mekaar stad kunnen bezoeken.

Tijdens een fotowedstrijd zullen Hasseltse fotografen Sittard ontdekken en omgekeerd. In oktober worden de bekroonde werken geëxposeerd. Sittardse koren nemen deel aan de zevenjaarlijkse Virga Jessefeesten in Hasselt en Hasseltse koren brengen een concert in Sittard.

(JDV)

ALLIANCE FRANÇAISE

DE BOIS-LE-DUC

'S-HERTOGENBOSCH

1888 CENTENAIRE 1988

G. de Verrewaere: "Banden zijn nauwer dan velen vermoeden"

"Over de Schrevel", u bent in Vlaanderen. Welkom Brabanders!

Lille (Rijsel) - 's-Hertogenbosch of 190 km

G.P. de Verrewaere, docent o.a. te Lille (Rijsel), Halluin (Halewijn) en Marcq-en-Baroeul, kwam vrijdag 24 maart 1989 naar 's-Hertogenbosch.

DEN BOSCH-LILLE - "Erwordt een stille hoop gekoesterd dat, 200 j. na het uitbreken van de Franse Revolutie, Frankrijk zich nog meer zal bezinnen over de toekomst van de gewesten. Met name in de grensstreken van Frankrijk, en niet in het minst in Frans-Vlaanderen, houdt het Europa van 1992 een groot deel van de bevolking bezig. Vlaanderen heeft er baat bij op het gepaste ogenblik gunstig in te spelen op de steeds sneller evoluerende tendenzen op het sociaal-economische vlak, zonder evenwel de culturele dimensie te negeren".

Dat schreef onlangs in het Brusselse tijdschrift "De Brusselse Post" de journalist Leo Camerlynck. Als "Frans-Vlaanderen-kenner" verzorgt Camerlynck al enkele jaren de rubriek "Over de Schrevel", waarin de band tussen Brussel en de Franse Westhoek als een rode draad doorheen loopt.

"Veel mensen willen inlichtingen over Frans-Vlaanderen", zo zegt G. de Verrewaere. Dat gaat van "hoe word ik lid van een plaatselijke vereniging?", of "welke zijn nu de banden tussen Vlaanderen en de Franse Westhoek?"

"En die banden zijn nauwer dan velen vermoeden", zo voegt de Verrewaere toe, zelf afkomstig uit Marcq-en-Baroeul, het Rijsels Vlaanderen. Daarbij herinnert hij aan het zogeheten "Banket van de Geuzen", enkele enthousiastelingen die de lont staken aan de Brusselse beeldenstorm en de eerste hagepreken hielden, die nadien naar de Westhoek, Le Pays de l'Alieu (Land van het Vrijleken) en Valenciennes (Valenciën) overwaaiden.

Yourcenar

Maar niet alleen dat legt een band tussen België, Frans-Vlaanderen en Nederland. Marnix van Sint-Aldegonde huwde niet minder dan tweemaal met een vrouw uit het Frans-Vlaamse Bailleul (of Belle).

Maar wie toch het meest het Frans-Vlaamse land in het hart droeg, was de

schrijfster Marguerite Yourcenar. Zij werd in Brussel geboren, bracht er een deel van haar jeugd door en verhuisde later naar de zogeheten Zwarteborg in Bailleul (Belle), op de grens tussen West- en Frans-Vlaanderen. De winters bracht zij in Rijsel door. In 'Archieven uit het Noorden' en in 'Quoi? l'Eternité' herschept zij de Westhoek op haar eigen wijze.

Bailleul (Belle), stadhuis met Belfort Westhoek zonder grenzen

Inzake toeristische samenwerking tussen de V.V.V. kantoren uit de Belgische Westhoek en de S.I. uit het Franse deel, betekende 1977 voor het eerst een keerpunt. Op 24 maart werd alsdan voor het eerst wederzijds te St.-Omaars contact genomen; de wil tot nauwere samenwerking bleek aanwezig te zijn; men was akkoord dat men behoorde tot elkaars hinterland. Ten bate van Frans-Vlaanderen was er reeds een actieve werking, geschraagd door de Belgische Westkustgemeenten.

Na de "mentale" voorbereiding stak men in november 1977 te Rijsel definitief van wal met het samenstellen van een brochure waarin de Westhoek als één gebied zou worden voorgesteld aan de hand o.m. van toeristische routes. Tenslotte een voor-

St. Jean Cappel; hier is het Yourcenar-museum

beeld van samenwerking over de grenzen heen in een stamverwant gebied.

Géants - Reuzen

Heeft de historie der Reuzencultuur waarschijnlijk haar oorsprong in vroegere tijden, ontstaan tijdens het gebruik van ceremonies en grote feesten bij de Cimbrén (Germaanse stam) en de Saksen? Heden is de 'Reuzen-cultuur' een typisch folkloristisch verschijnsel in België en Noord-Frankrijk. In Zuid-Nederland treft men enige reuzen aan in de provincies Noord-Brabant en Limburg, die bij officiële plaatselijke gelegenheden optreden.

Zo heeft het Belgische Nieuwpoort reus 'Jan Turpijn' (gedragen door 22 à 24 stoere kerels) met reusjes 'Goliath en Griete', het Franse Cassel (Kassel) 'Reuze Papa' en ook het Brabantse Bortel een reus 'Jas de Keistamper', die op zijn eentje, nu al weer 40 jaar, door het reuzenleven stapt.

Nieuwpoort

Er is een ander voorbeeld van een samenwerking ontstaan, zoals Jacques Fermat uit Bergues (Sint-Winoksberg)

gen) Fr.-Vl., n.a.v. de uitreiking op 10 jan. '88 van de V.V.V.-onderscheiding '87 aan de Nieuwpoortse Werkgroep voor Frans-Vlaanderen, het zo duidelijk weergaf, ".....buiten dit wonderstadje (Nieuwpoort) heeft tot nog toe niemand het recept gevonden te bemiddelen voor een verbroedering tussen dorpen of steden aan weerskanten van de schreve, om dit na te doen!"

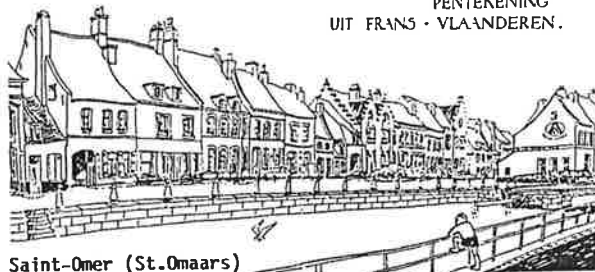
Van 25 maart tot 9 april '89 organiseert het Belgische Nieuwpoort aan de IJzer, nu al weer voor de 15e keer, de jaarlijks terugkerende, Frans-Vlaamse Veertiendaagse.

Deze 15e Frans-Vlaamse Veertiendaagse 1989 omvat wederzijdse uitwisselingen van culturele, sociale en sportieve activiteiten tussen de vele Frans-Vlaamse dorpen berijds de IJzer en Nieuwpoort en is meteen een facet

van de ecologische samenwerking zonder grenzen.

Kon Koning Boudewijn Nieuwpoort reeds op 14 juni '84 met een Koninklijk bezoek vereren, zo bracht Koningin Fabiola (Koningin van de vroeger genoemde 'Zuidelijke Nederlanden', nu België) op 1 juni '88 een officieel bezoek aan de Stichting Ons Erfdeel te Rekkem (B.). Hier worden o.a. het Franstalige 'Septentrion' en het gelijkkluidende Nederlandse culturele tijdschrift 'Ons Erfdeel' gedrukt. "Onze cultuur bekend maken bij onze directe burens, is en blijft één van de bestaansredenen der stichting", aldus Jozef Deleu, hoofdredacteur van deze stichting te Rekkem, waarvan o.a. Mr. Ph. Houben (burgemeester van Maastricht) ondervoorzitter is

PENTEKENING
UIT FRANS-VLAANDEREN.

Saint-Omer (St. Omaars)

in de Raad van Bestuur.

Ook Koningin Beatrix (Koningin van de vroeger zo genoemde 'Noordelijke Nederlanden', nu Nederland) deed van zich blijken na het vernemen van een aantal gebeurtenissen.

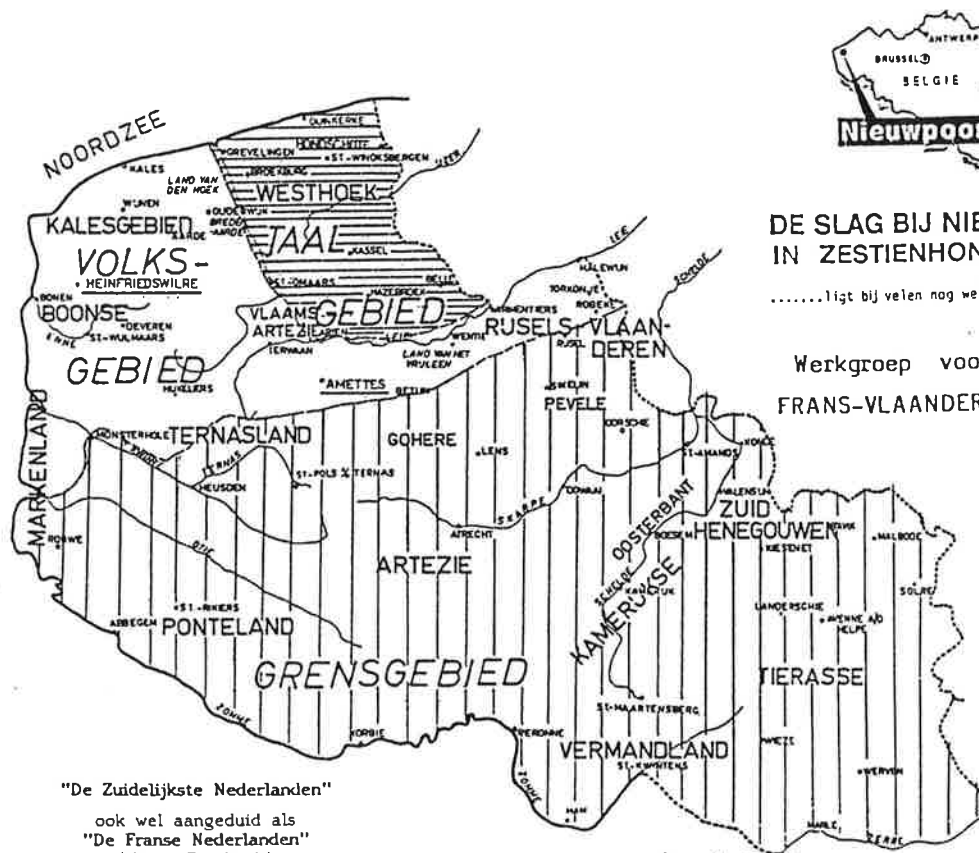
Zo stuurde zij in haar opdracht de heer J. Witkam (Raad voor Pers en Culturele Zaken van de Ned. ambassade te Brussel) naar het Belgische Waregem waar op 14 september '88 de 41e Frans-Vlaamse Kultuurdag werd gehouden. Aldaar liet zij de heer Luc Verbeke, reeds 40 jaar als secretaris verbonden aan het Komitee voor Frans-Vlaanderen (dat eveneens in Nederland werkzaam is), benoemen tot Ridder in de orde van Oranje Nassau.

En de Nederlandse Ambassadeur te Brussel, Mr. H. Schaapveld bracht, met de heer J. Witkam, op 5 oktober '88 een officieel bezoek aan de Vlaams-Nederlandse "Stichting Ons Erfdeel" in Rekkem en lieten zij zich uitvoerig informeren over de gezamenlijke opzet van deze stichting.

De Nederlandse Ambassadeur te Brussel liet bovendien op 22 november '88 een afvaardiging komen van het gemeentebestuur van de stad Nieuwpoort om zich te vergewissen van de toekomstige plannen.

Onder het motto "Europa 1992: Lille (Rijsel) - 's-Hertogenbosch of 190 km" had nu de Alliance Française te 's-Hertogenbosch besloten om een culturele avond in het Frans te verzorgen en een voordracht met dia's te laten houden, door de heer Georges de Verrewaere, over de geschiedenis en de cultuur van het Région Nord - Pas-de-Calais.

Hierbij werd een overzicht gegeven, ... zowel over de landschappen als over de architectuur: de streek van Valenciennes tot en met Calais. De avond vond plaats op vrijdag 24 maart 1989, aanvang 20.15 uur in de "Muzerije" (Jeroen Bosch Huis), Hinthamerstraat 74, 5211 MR 's-Hertogenbosch (Telefoon: 073 - 132842).

"De Zuidelijkste Nederlanden"
ook wel aangeduid als
"De Franse Nederlanden"
(Noord-Frankrijk)

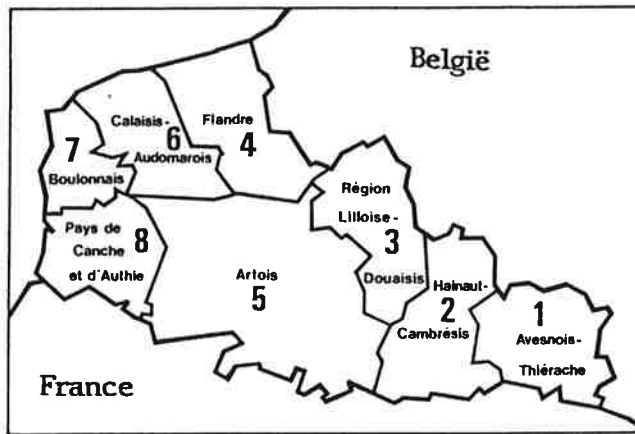
DE SLAG BIJ NIEUWPOORT IN ZESTIENHONDERD

.....ligt bij velen nog wel degelijk in de herinnering!

Wergroep voor
FRANS-VLAANDEREN

Hiermee bedoelen = H. Godsele
Amette = H. Benoit-Labre

PAYS-BAS DU SUD

Longtemps province espagnole, le Nord-Pas de Calais constituait alors, pour tous les européens, les Pays-Bas du Sud ou Pays-Bas méridionaux. Dans la langue et dans les pierres, l'influence méridionale fut sensible et durable.

Région Nord-Pas de Calais

George P. de Verrewaere "Banden zijn nauwer dan velen vermoeden"

De **Alliance Française de Bois-le-Duc** ('s-Hertogenbosch, Oss en Tilburg) heeft op eigen initiatief een vertegenwoordiger gevraagd uit het **Rijsels-Vlaanderen** (Région Nord - Pas-de-Calais, Noord-West Frankrijk) om op vrijdag 24 maart j.l. naar 's-Hertogenbosch te komen, ten einde zijn streek (waaronder Frans-Vlaanderen) te presenteren. Met het oog op het wegvallen van de binnengrenzen van Europa in 1992 is de Alliance Française voornemens om aan verschillende Franse streken meer bekendheid te geven in Nederland. Ook Noord-Brabant in Nederland, vroeger verbonden met de provincie Brabant in België, heeft daar belang bij.

In de voordracht over de Noord-Franse regio 'Nord - Pas-de-Calais', door de Fransman George P. de Verrewaere, leraar Nederlands in Noord-Frankrijk, liet hij met vele mooie dia's de aanwezigen kennismaken met de grote variëteit in landschappen, maar ook met de prachtige staaltjes bouwkunst die in deze streek geleverd zijn.

Het belfort (=klokketoren), sedert de middeleeuwen een symbool van gemeentelijke zelfstandigheid, toegekend aan de bloeiende steden van Vlaanderen, Artois en Henegouwen in de tijd dat deze welvarende provincies nog tot de Nederlanden behoorden, is tegenwoordig symbolisch voor een rijk architectonisch erfgoed. De geschiedenis van het gebied Nord - Pas-de-Calais staat geschreven in gallo-romeinse nederzettingen, middeleeuwse vestingen, burchten gebouwd onder Lodewijk XIV, 19de-eeuwse architectuur uit de periode van de industriële revolutie en kustverdedigingswerken, daterend uit de tweede wereldoorlog.

De verbazingwekkende architectonische eenheid van de twee in Vlaamse stijl gebouwde marktplaatsen in Arras (Atrecht), het oude Rijsel met zijn in eenzelfde barokke trand gebouwde gevels, de talloze vestingstadjes als Sint-Winoksbergen, Grevelingen (Gravelines), Montreuil, Condé-sur-Escaut, waarvan de maquettes te bewonderen zijn in het Museum voor Schone Kunsten in Rijsel (Lille).

Daarnaast wees De Verrewaere op de vele geschiedkundige en culturele banden met Nederland en België, iets wat, met het oog op 1992 door talloze politieke en culturele zwaargewichten, waaronder de Rijselse burgemeester Pierre Mauroy en de rector magnificus van de Rijselse Rijksuniversiteit Alain Lottin, wordt benadrukt. "Wij zijn de Zuidelijke Nederlanden", verklaarde laatstgenoemde onlangs in een officiële publikatie.

George P. de Verrewaere stond ook stil, als mede-auteur, bij zijn boek "**Histoire secrète de la Flandre et de l'Artois**", een uitgave bij Albin Michel, Paris.

Op enige boekentafels met veel literatuur en brochures kon men kennismaken met het bestaande culturele leven in deze Noord-West hoek van Frankrijk. Hierbij vonden we ook het nog niet zo lang geleden uitgegeven boek over de Belgisch/Franse Westhoek "**Geuzen in de Westhoek** (het epicentrum van de beeldenstorm)", een uitgave van Reinaert-Het Volk b.v. te Gent (B.) en geschreven door Roger - A. Blondeau. Op de 15e Frans-Vlaamse Veertiendaagse (een uitwisselingsprogramma op sportief, cultureel en verenigingsgebied) te Nieuwpoort, dat van 25 maart tot 9 april '89 aldaar plaatsvindt, wordt hier ook ruim aandacht aan besteed.

De Verrewaere maakte in zijn betoog duidelijk dat met het vervagen van de grenzen nieuwe mogelijkheden tot wederzijdse kennismaking, en daarmee ook tot herkenning, worden geboden.

- zie verder: pagina 2 -

Het onderwijs in het Nederlands, dat in deze regio een steeds grotere plaats krijgt (op het ogenblik een duizendtal leerlingen), speelt op deze ontwikkeling in en zal eventuele nieuw te ontstane economische en culturele contacten zeker bevorderen.

"Over de Schreve", u bent in Vlaanderen. **Welkom Nederlanders!**

Naar aanleiding van vele initiatieven vanuit België en Noord-Frankrijk houdt het **KFV** (Komitee voor Frans-Vlaanderen, gevestigd te Waregem (B.)) met steun van de **Nederlandse Taalunie** (gevestigd te Den Haag) regelmatig jaarlijks Frans-Vlaamse culturele ontmoetingsdagen in Waregem (B.) en nu ook in Bailleul (Belle) in Frankrijk. De Vlaams-Nederlandse "**Stichting Ons Erfdeel**" (gevestigd te Rekkem (B.)), waarvan burgemeester Ph. Houben van Maastricht tevens ondervoorzitter is met o.a. Prof. dr. H.W.J. Bosman uit Tilburg in de Raad van Bestuur, geeft de hoofdredacteur Jozef Deleu met haar Franstalige uitgave "**Septentrion**" (=Het Noorden) en haar Nederlandstalige uitgave "**Ons Erfdeel**" 4x per jaar een uitgebreid cultureel tijdschrift uit om "Onze cultuur bekend te maken bij onze directe bureu", een van de bestaansredenen van de stichting. Ieder jaar geeft zij bovendien een jaarboek uit over "**De Franse Nederlanden**" ook wel Spaanse of Oostenrijkse Nederlanden genoemd. Zij doet dit op wetenschappelijk verantwoorde wijze om informatie te verstrekken over diverse aspecten van de Franse Nederlanden en hun betrekkingen met Belgisch-Vlaanderen en Nederland.

Een ander voorbeeld van samenwerking is ontstaan in het Belgische **Nieuwpoort**, waar het stadsbestuur, inclusief burgemeester-senator G. Mommerency, gevraagd heeft om verbandingen met het Noordelijke Nederland te leggen, om eveneens culturele uitwisselingen te stimuleren met haar Vlaams-Franse zuiderburen.

In verband met het jaartal 1992, alsook met de te verwachten tunnel onder het Kanaal, is het speciaal voor Zuid-Nederland van belang zich op de hoogte te stellen van het Noord-Westelijke gebied van Frankrijk dat door voornoemde feiten zeer op de voorgrond gaat treden, temeer daar de Vlaams/Nederlandse taal oorspronkelijk daar gesproken werd (getuige de vele plaatsnamen in het Frans en in het Nederlands), en nu weer een nieuwe stimulans heeft gekregen. Bovendien ligt er al een wegennet te wachten voor de verbandingen, die zeker geactualiseerd zullen worden op velerlei gebied (niet alleen economisch, maar ook **toeristisch**), waarvan niet als laatste het culturele gebied genoemd mag worden.

De Franse Staat heeft nu al een inspecteur benoemd voor het onderwijs van de Nederlandse taal, die op verschillende scholen van lager-, middelbaar-, en hoger onderwijs **officieel** wordt onderwezen in Frans-Vlaanderen en directe omgeving, nl. de heer **Francis Persyn**.

De Alliance Française de Bois-Le-Duc heeft nu voor onze regio het voortouw genomen, - dank zij reeds bestaande contacten binnen haar kring - .

Ter informatie is dit persbericht eveneens verzonden aan:

- Stichting Ons Erfdeel, Murissonstraat 260, B-8530 REKKEM
- Komitee voor Frans-Vlaanderen, Vanderhaeghenstraat 46, B-8790 WAREGEM
- Dienst Toerisme & Cultuur, Stadsbestuur van Nieuwpoort, Marktplaats 7, B-8450 NIEUWPOORT
- Nederlandse Ambassadeur in België, Wetenschapsstraat 35, B-1040 BRUSSEL

In de vergaderzaal van het Rekkems Dialoogcentrum zat Hare Majesteit een werkvergadering voor en werd ze door hoofddirecteur Jozef Deleu aan de personeelsleden van de Stichting voorgesteld. Dat gebeurde in aanwezigheid van mevr. Jozef Deleu die als eredame de vorstin vergezelde en van burgemeester Fernand Dehaene van Menen. Achter op de foto Jozef Deleu en zijn voorzitter van de Raad van Bestuur, Raf Renard.

P.D.K.

Koningin in Dialoogcentrum

Hoogdag voor een Stichting

REKKEM — „Dit is een tastbaar teken van Uw belangstelling en waardering voor ons cultureel werk”.

Zo verwelkomde gisterenmorgen Jozef Deleu, hoofddirecteur en afgevaardigd-bestuurder van de Stichting Ons Erfdeel, koningin Fabiola bij haar aankomst in het Dialoogcentrum aan de Murissonstraat 260 in Rekkem. Dat Jozef het goede weer maakt in Rekkem, dat stond gisteren al op deze bladzijden te lezen. Dat hij ook écht voor een deugddoend zonnetje kan zorgen, wanneer hare majesteit zijn levenswerk met een bezoek vereert, dat heeft de hoofddirecteur van het door Vlaanderen én Nederland zo geprezen Ons Erfdeel gisteren ten overvloede bewezen. 't Was ten voeten uit zomer, toen de zwart glimmende limousine van tussen het glooiende groen dat de Stichting omzoomt, de parking van het 'witte huis' kwam opgereden, tussen een zee van schoolkinderen.

Met zo'n dikke vierhonderd stonden ze er op elkaar geperst: meisjes en jongens van de Vrije en Gemeentelijke Basisschool van Rekkem. Gelukkig hadden enkele van de dreumessen tricolore vlaggetjes meegebracht om Hare Majesteit toe te juichen. Burgemeester Dehaene van Menen had het kennelijk niet op de komst van de koningin begrepen

want de gemeentelijke politie niet te na gesproken, viel nergens aan te merken dat hier een koningin op officieel bezoek was.

Van de eigenlijke werkvergadering in de vergaderzaal van het Dialoogcentrum konden we om begrijpelijke redenen slechts een glimpje opvangen. Raf Renard, voorzitter van de Raad

van Bestuur, gaf de koningin eerst een inzicht in de structuur van het huis en hoofddirecteur Jozef Deleu verstrekte nadien toelichtingen bij de diverse publikaties die uit het Dialoogcentrum vertrekken. Hij had het ook over de andere activiteiten die er worden ontwikkeld. Onze cultuur bekend maken bij onze directe burens is en blijft één van de bestaansredenen van de Stichting, zei hij.

Spaans exemplaar

Als blijvende herinnering kreeg de koningin een gebonden exemplaar aangeboden aangeboden van de vier publikaties (Ons Erfdeel, Septentrion, Jaarboek en brochures over de Nederlandse cultuur) en van deze laatste kreeg ze ook nog een exemplaar in het...Spaans. Rond het middaguur vertrok ze naar Gullegem waar ze de koning vervolgde.

B.V.C.

Indien Koningin Fabiola een bezoek aan Rekkem kan brengen, dan dient het op de een of andere manier toch ook mogelijk te kunnen zijn om Koningin Beatrix met haar echtgenoot voor een officieel bezoek naar het Belgische - NIEUWPOORT - (a/d IJzer) te laten komen? (als één der Koninginnen der Nederlanden!)

De vorsten bezochten in Brugge o.m. het nieuwe justitiepaleis. Ze werden er verwelkomd door de plaatselijke overheden.

P.D.K.

Kleine Kroniek

Nederlandse ambassadeur bezoekt „Ons Erfdeel”

Gisteren bracht mr. H. Th. Schaapveld, ambassadeur van Nederland in België, vergezeld van J. Witkam, raad voor pers en culturele zaken, een officieel bezoek aan de Vlaams-Nederlandse „Stichting Ons Erfdeel” in het Westvlaamse Rekkem. De ambassadeur werd ontvangen door Raf Renard, voorzitter van de raad van bestuur en Jozef Deleu, afgevaardigd-bestuurder en hoofdredacteur van de Stichting.

De Nederlandse ambassadeur werd uitvoerig geïnformeerd over de Vlaams-Nederlandse opzet van de „Stichting Ons Erfdeel” en over haar diverse publikaties, met name het tijdschrift *Ons Erfdeel*, Het Franstalige *Septentrion* het wetenschappelijke jaarboek over De Franse Nederlanden en de meertalige reeks brochures over de Nederlands-Vlaamse cultuur.

De ambassadeur sprak zijn grote waardering uit voor de opzet in de realisaties van de Stichting. Hij prees haar onafhankelijk karakter en de hoge kwaliteit van haar publikaties.

HET VOLK

Dagblad uitgegeven door
de n.v. Drukkerij Het Volk

Directeur-generaal:
Antoon Van Melkebeek

Kantoren, drukkerij,
advertentiedienst:
Forelstraat 22, 9000 Gent
☎ 091-25.57.01 (20 lijnen)
telefax 091-24.23.07
telex 11228 volk b
telegramadres: Volk Gent
Postrekening: 000-0032487-89
voor Nederland: giro 96483
bankrek. B.A.C. 799-5503991-19

Kantoor 1000 Brussel
Redactie: Koningstraat 105
☎ 02/218.56.05 (5 lijnen)
telefax 02-218.59.06
telex 21891 volkbr b
Advertenties: Koningstraat 190
☎ 02/217.75.55

Provinciale kantoren:

2000 Antwerpen, Jezusstraat 2
☎ 03/231.19.30
telefax 03/231.19.78

8000 Brugge, Smedenstraat 55
☎ 050/33.72.78

8500 Kortrijk, Rijselsestraat 27
☎ 056/22.40.01

3500 Hasselt, de Schiervellaan 12c
☎ 011/22.29.34

Hoofdredacteur en
verantwoordelijke uitgever:
P. De Baere
Forelstraat 22, 9000 Gent

donderdag 6 oktober 1988

Aux enfants des Reuzen

De '**Reuzen-cultuur**' is een typisch folkloristisch verschijnsel uit België en Noord-Frankrijk.

(b.v. in Nieuwpoort: Reus Jan Turpijn met reusjes Goliath en Griete

Nederlandse Reuzen: Bergen op Zoom (Reuzengezinnetje 'Jan Metten Lippen', 'Trui van de Toren' en 'Toontje', hun zoontje);
 Boxtel (Jàs de Keistamper');
 Roermond ('Stuf', dit is de koosnaam voor de heilige Christoffel);
 Venlo ('Valuas' en 'Gertrud');
 Maastricht ('Gigantius'); deze reus is internationaal!

Qui êtes-vous Géants de Flandre?

La rentrée triomphale des géants.

L'histoire des géants, héros fabuleux de toutes les fées de Flandre, est bien incertaine. Elle se perd dans la nuit des temps. Autrefois, il se pratiquait des cérémonies dont l'origine remontait au temps des Druides.

Le littoral de la Morinie se nommait il y a très longtemps rivage du Ruthène ou rivage « reuse ».

Des historiens pensent au contraire que ces figures étaient apparues pour le souvenir de quelque grand désastre, de quelque fléau destructeur, d'une épidémie, d'une inondation, d'une éruption, d'un tremblement de terre, et peut-être même aussi d'un succès. La mémoire de l'événement

La mémoire de l'événement

Leurs armes étaient la pique, la flèche, plus tard le glaive. Leurs navires étaient des barques à leurs tailles montées d'osier et couvertes de peaux de bêtes.

D'où venaient les « Reuzes » ?

C'étaient probablement des peuplades des Cimbres, des Saxons, venant aussi des pays Scandinaves, et même de Russie.

On trouve les mêmes races à côté de Liège, dans un village qui se nomme Ruthen, en Bretagne, en Ecosse et même dans le diocèse de Rodez, dans les environs de Toulouse, à Nantua et dans la Rouergue, qui se nomme également Ruthen.

*Cassel est la grande merveille,
La gloire des pays flamands.
Sa renommée est sans pareil
Jadis y vivaient des géants.*

La légende raconte que Jupiter en colère contre leurs noirs projets les foudroya et leur fit un maître au mont des Éboulinets.

A cette lureur, un seul chappa. Son nom fut Fleuze. Il inventa la bière et construisit sa maison sur le mont important de grosses moites de

Puis il y eut le déluge et tout le monde fut bien vite en dessous des lattes.

Cassel devint un refuge pour les habitants, vrais ribauds, pour rechercher une épouse, il revint avec Fleuret. Maman et consécutif sa maison en haut du mont. C'est là, pour faire plaisir à Marcel Debussche que Maman se bécota. — Oh, que cetourd —

gens dans la noyade du pauvre. Les gens humbles, en haut c'était l'élite, en bas de l'eau sans vin, posant sa motte à l'endroit d'Oisebaire, s'entendit encourager par le flic qui lui cria : « Hardi ! ton ! ». Les deux petits villages au pied de la butte ne pourront contredire leurs origines.

Grâce au géant, sur la montagne, à cette époque, le peuple eut connu pas la faim. Et l'on retrouve encore aujourd'hui en l'os les restes des gros rôtis alors : rhinocéros, mam-

mère Cigogne cent gros moutards, brailards et pailards.

C'est de là que sortit la race des valeureux guerriers morins qu'on vit défendre avec audace Cassel contre les fiers Flamands. César les cite même dans ses écrits pompeux, et bien qu'il ne les aime, il les traite de « preux ».

Nous voyons dans l'histoire des Romains chassés par les Français, mais les Casselais demeurent des Flamands et chose certaine deviendront célèbres et redoutables, sous Robert Le Fison, dixième Comte de Flandre

Sans doute pour immortaliser ce valeureux guerrier, l'idée est venue à Ambroise Balloop. Il y a 61 ans, de construire un géant et lui donner les traits et la fibre d'un Rouze.

Plus tard, Alexis Balloop créa

Et depuis, une fois par an, pour notre plaisir, e' le vôtre, dansent nos deux géants, le lundi de Pâques seulement !

DE REUZEN UIT BELGIE / DE (VROEGERE) ZUIDELIJKE NEDERLANDEN

De oorsprong van de reuzen gaat terug tot de 14de eeuw. Toen liepen overal in de Nederlanden bij de "Ommegangen" reuzepoppen mee. Zij stelden historische, bijbelse of mythologische figuren voor.

Deze traditie bleef in **Vlaanderen**, **Brabant** en **Limburg** bewaard. Daar zijn reuzen niet meer weg te denken uit allerhande feesten en folkloristische evenementen.

Ook bij officiële gelegenheden, zoals b.v. de viering van het 25-jarig ambtsjubileum van Koning Boudewijn in 1976 en bij de herdenking van het 150-jarig bestaan van het Koninkrijk België in 1980 werden grootse reuzenbijeekkomsten georganiseerd.

Het oudste gekende voorbeeld is 'St.-Kristoffel', die in **Antwerpen** op stelten liep. Onmiddellijk daarna volgt de reus van **Diksmuide** uit 1405. De reus 'Goliath' uit **Nieuwpoort** begon zijn loopbaan in 1494. In de loop van de 16de eeuw hebben tal van Vlaamse steden hun reuzen bedacht: men treft ze aan in **Brugge**, **Gent**, **Ieper**, **Wetteren**, **Dendermonde**, enz. Geen enkele stad, geen enkele gemeente van belang, of ze had één of meerdere reuzen. Reuzen zijn echter blootgesteld aan een wisselvallige populariteit. Zij verschijnen en verdwijnen naargelang de volksgunst.

Ook dieren kunnen in een reusachtige gedaante optreden, zoals het (met 36 dragers) **Ros Beiaard** in Dendermonde, Brugge, Duffel, Brussel; een arend, dolfin en draak, een eekhoorn, een waterspuitende walvis (Antwerpen), een kameel in Borgerhout, Herentals, Lier, Mechelen, een **kat** in Ieper, een ezel in Kuurne, Ninove, Sint-Amandsberg, enz. Voor deze dieren volstaat meestal één drager.

Hoe wordt een reus geboren? Een Antwerps voorbeeld.

Druon (de naam komt van truwant, rover) **Antigoon** woonde volgens de sage eeuwen geleden aan de oever van de Schelde en oefende terreur uit op de schippers van wie hij een hoge tol eiste vooraleer ze verder te laten varen.

Aan deze terreur zou een einde gesteld worden door de held **Brabo**, die de reus uitdaagde en hem tijdens een gevecht een hand afhakte, die hij over de Schelde wierp. Dit gebeurde op de plaats waar later de stad "**Hand-werpen**" of Antwerpen zou verrijzen. **Brabo**, een figuur uit een **Brabantse sage**, heeft door het relaas van het "hand-werpen" een typisch Antwerps karakter gekregen.

In 1534 boetseerde de veelzijdige kunstenaar Pieter Coecke uit Aalst (schoonvader van Pieter Brueghel de Oude), een indrukwekkend beeld van de legendarische held Druon. Dit beeld kende mettertijd een steeds groter succes tijdens de ommegangen in de Scheldestad. Het uiterlijk van deze reus werd vaak gewijzigd. Zo werd hij uiteindelijk als Romeins veldheer voorgesteld. Later zal Druon een levensgezellin krijgen. In 1765 boetseerde Harreys een Maagd van Antwerpen. De stadsoverheid bleek niet erg ingenomen met het grote beeld. Een wethouder vond de oplossing: de benaming "De maagd", werd weggelaten en vervangen door "levensgezellin van Druon" met de naam "**Pallas Athena**". Ze is dan ook uitgedost zoals de Griekse godin met helm, rond schild en lans. Druon, die soms ook een lans in de hand heeft, maar op sommige dagen een knots draagt, gaat sedert 1765 als rasechte Antwerpenaar met deze Griekse dame door het leven. Niemand heeft hem ooit zijn oordeel gevraagd. Was hij niet liever vrijgezel gebleven? Het lot van een reus valt niet altijd mee.

Uit: VLAAMSE REUZENSTOET
Het Vlaams Cultureel Centrum
"de Brakke Grond"
Amsterdam - Telefoon: 020 - 229014

DE REUZEN UIT NOORD-FRANKRIJK / DE (VROEGERE) ZUIDELIJKSTE NEDERLANDEN

Altijd hebben de samenlevingen individuen of monsters van uitzonderlijke grootte in hun kunsten, hun mythologieën en hun geloofsovertuigingen gehad.

Door onze volkstradities hebben aldus onophoudelijk reuzen gelopen, verre weerklinken van Herakles, Hercules en andere Titanen (Griekse reusfiguren).

De oudste van de reuzen uit Noord-Frankrijk verschijnt voor de eerste keer in 1530 om op te treden in een religieuze processie. Hij is vervaardigd door rijshoutvlechters als herinnering aan het feit dat een reus (in het Picardisch: gayant; in het Frans: géant) vroeger de burgerwachter van de betrokken plaats was, welke aan een doorwaadbare plek in de rivier de Skarpe lag.

Sedertdien zijn andere reuzen, men telt er hedentendage méér dan 130, verschenen in de Vlaamse en Henegouwse steden.

Vanaf de 19e eeuw worden zij losgekoppeld van religieuze feesten en verbonden met het Carnaval, hoewel men ze op dat ogenblik niet moet verwarren met de stropoppen die men bij deze gelegenheid verbrandt.

Buiten **Douai** (**Dowaai**) met de Reus 'Gayant' komt men onder de beroemdste reuzen tegen die van **Valenciennes** (**Valencijn**) met de Reus 'Binbin', **Lille** (**Rijsel**) met de Reuzen 'Lyderik' en 'Finaert', **Cassel** (**Kassel**) met de Reuzen 'Reuze Papa' en 'Reuze Mama(n)', **Dunkerque** (**Duinkerke(n)**) met de Reus 'Reuze Papa', **Bailleul** (**Belle**) met de Reus 'Gargantua'.

Bernard COUSSEE
schrijver en uitgever van het boek "Géants d'ici"
Lille (Rijsel) - Telefoon: 09* 33 20 57 75 77

Onze reuzen dateren uit de 14de eeuw. De Brusselse wordt voor het eerst in 1359 vermeld. De Spaanse soldaten hebben achteraf het gebruik van onze voorouders afgekeken. Toen zij naar hun land terugkeerden, hebben zij die plant uit de Vlaamse folklore naar eigen bodem overgebracht. Deze reuzen werden 'Gigantes' in Spanje genoemd.

'Gayant', de reus uit Dowaai stapte sedert 1531 op in de processie ter ere van St.-Maurand. Te Rijsel werd in 1655, 1688 en 1736 de optocht verdeeld in een godsdienstig en profaan gedeelte.

Gedurende de Franse Revolutie werden de reuzen uit het openbare leven verbannen. Zelfs getooid met een "carmagnole" en rode muts, konden zij de nieuwe heersers niet vermurwen. Te Duinkerke werden de reuzen op 20 juli 1792 verkocht. Reeds op 5 juni van hetzelfde jaar werd 'Gayant' (Dowaai) eenzelfde lot beschoren.

Ten huidige dage zijn historische praalstoeten en reuzenommegangen uit Zuid-Vlaanderen niet meer weg te denken. Het oude Vlaamse gebruik wortelt vast in de vruchtbare bodem der volksgewoonten. Het zuiden daarentegen kent dit verschijnsel niet.

Uit: VOLKSLEVEN
Zuidvlaamse reuzen

1992: PLEINVREES KAN TOT EXTREMISME LEIDEN

'CULTURELE HUTSPOT BEDREIGT EUROPA'

MICHAEL FERRON

Europese pleinvrees. Alle geschetter over de voordelen van Europa-'92 ten spijt, zouden de Europeanen zich straks wel eens knap ontheemd kunnen voelen, wanneer ieders cultuur zich oplost in een Europese hutspot. Dichter-diplomaat Maarten Mourik vertrouwt alle Europese euforie maar niks en wil eerst harde garanties: mag Nederland alstublieft zichzelf blijven?

TON OOSTVEEN

Europa-'92: dat zal beslist een koud en kaal bolwerk van technocraten worden, waar geen mens warm voor kan lopen. Europa is immers een gezichtsloze constructie van politici en economen, die in de bonte Europese lappendeken alleen maar een markt kunnen zien. Europa, zo meent Maarten Mourik, zal nooit op de sympathie van de Europeanen mogen hopen. Hun hart ligt immers bij 'hun eigen, culturele nestwarmte'. Pas als je die hebt veiliggesteld, mag je iets van Europa verwachten.

Culturele nestwarmte, wat is dat dan? De dichter Maarten Mourik pendelde zeventien jaren tussen Parijs, waar hij als diplomaat de Nederlandse belangen behartigde bij Unesco, Oeso en de Atlantische Raad, en Callantsoog, waar hij en zijn vrouw Margrieth Zijlstra een monumentale Westfriese stolpboerderij grotendeels met eigen handen van een ruïne in een droomwoning veranderden. Wat vroeger de koeiestal en de deel waren, is nu een expositieruimte voor de schilder- en beeldhouwwerken van Margrieth en de visuele poëzie van Maarten. De pronkkamers van de boerderij zijn bemeubeld met antiek. Een vleugel wordt benut voor muzikale soirées. De tuin is een weelde van bloemen en planten. Daartussen, als enigszins prozaïsch detail, de tot zwembad omgetoverde voormalige gierput.

Het ontbreekt Nederlanders, zo zal Maarten Mourik die middag vanuit zijn strandstoel zeggen, aan cultureel zelfvertrouwen. Maar dan heeft hij het niet noodzakelijk over de verfijnde entourage van een kunstenaarshuis. Hij doelt op dat vertrouwde en eigene van je omgeving, je leefwijze, je normen en waarden.

Ga, zoals miljoenen Nederlanders in deze weken doen, de grens over en je struikelt over de culturele verschillen. Het andere confronteert je met het eigene. En dat eigene moet in het grote Europa worden veiliggesteld. Dat is een kwestie zelfrespect en zelfbehoud.

Maarten Mourik beschouwt zichzelf als een roepende in de woestijn: "Ik heb nooit staan juichen bij de toenemende Europese integratie, al aanvaard ik de politieke en

economische onvermijdelijkheid ervan. In een culturele hutspot geloof ik al helemaal niet. Als er iets typisch Europees mag heten, dan is dat juist die veelvormigheid. Die mag voor geen prijs verloren gaan."

— Maar daar bent u wel bang voor?

"Nederland bouwt sinds jaar en dag loyaal mee aan het verenigde Europa. Op weg daarheen leveren we steeds meer brokken van onze nationale soevereiniteit in. Als je de politieke, economische en juridische bevoegdheden, die we bezig zijn uit handen te geven, bij elkaar optelt, dan blijft er straks verdraaid weinig over dat Nederland tot Nederland maakt. We zullen alleen onze eigen cultuur overhouden om uitdrukking te geven aan onze nationale identiteit. Het is dus zaak heel zorgvuldig met die cultuur om te springen."

— Dat geldt niet alleen voor ons, maar voor allemaal.

"Natuurlijk. Maar je kunt niet om het feit heen dat Europa grote en kleine cultuurgebieden kent. Ze mogen dan in kwalitatieve zin gelijkwaardig genoemd worden, maar in de praktijk werkt het anders. De kleine cultuurgebieden staan onder zware invloed van de grotere, invloed in omgekeerde richting is bijna onmogelijk."

— Vreest u dat het eigene van de kleine landen wordt doodgedrukt?

"Dat is een reëel gevaar. Dat hangt nu eenmaal samen met die *economy-of-scale*, de economie van de schaalgrootte. Neem de markt voor boeken. De literatuur in dominante talen als Frans, Duits en Engels heeft in het verenigd Europa veel betere kansen dan die in de minderheidstalen."

Je produceert immers voordeliger naarmate je markt groter is. Nu al kun je in elke behoorlijke boekhandel in Nederland alle belangrijke Franse boeken kopen, maar welke Parijse boekhandel heeft Nederlandse literatuur in voorraad?"

Dédain jegens kleintjes

— Dat is gewoon een gevolg van gebrek aan vraag.

"Ja, maar hoe komt dat? Ik heb in mijn jarenlange diplomatieke praktijk bij de Unesco te Parijs heel veel *dédain* jegens kleine cultuurgebieden aangetroffen. Daar heb ik me vaak kwaad over gemaakt. Weet u waarom de Franse Universiteitsraad in de jaren zeventig tegen het toelaten van het

Nederlands als tweede facultatieve taal op de middelbare scholen adviseerde? Omdat Nederlands geen cultuurtaal zou zijn en nooit cultuurwerken van enig belang zou hebben voortgebracht. Dat kun je als Nederlander niet laten passeren."

— *We moeten dus meer de boer op?*

"We moeten ons teweerstellen tegen idiothe vooroordelen, zoals ik die destijds ook in Bonn tegenkwam. Daar ontdekte ik hoe Duitsers onze taal als een Duits dialect beschouwden, en onszelf als 'davon gelaufene Deutscher', die in 1648 ten onrechte onze eigen weg gingen. Dat misverstand is zo ingekankerd, dat het ons in 1940 Seyss Inquart opleverde, wiens taak het was ons op den duur net als Oostenrijk 'heim ins Reich' te voeren."

— *Wat soort vooroordelen zijn heel vervelend, maar kunnen ze nog kwaad?*

"Zo'n gedachte dat Nederland een uitheer van Duitsland zou zijn kan zeker kwaad. Want daarmee reduceer je bevoorbeeld de hele Nederlandse literatuur tot een verzameling streekromans, waar geen mens zich voor interesseert. Ik denk dat we daarom zo weinig vertaald worden."

Natuurwet en bierkaai

— *De druk van het grote op het kleine, cultureel imperialisme, is dat geen natuurwet? En vecht u dus eigenlijk niet tegen de bierkaai?*

"O, daar hebt u beslist gelijk in. Zo herinner ik me hoe tijdens een conferentie over de cultuur in Mexico de Franse minister van cultuur, Jacques Lang, fel tekeer ging tegen het zogenaamde Amerikaanse cultuurimperialisme. Als Nederlands woordvoerder heb ik hem toen gevraagd of Frankrijk

binnen Europa niet precies hetzelfde gedrag jegens de kleinere partners vertoonde.

Het Franse culturele beleid was toen zeker uiterst agressief: het ging ze alleen om de Franse uitstraling, en de andere culturen interesseerde hen voor geen ene moer. Ik geef toe, ze hebben inmiddels hun lesje enigzins geleerd en stellen zich wat opener op.

Maar geloof me, er zit veel lippendienst bij. Hun uitgangspunt is het Franse culturele belang. Ik zeg dan: juist in een zich verenigend Europa moet Nederland dan ook ons culturele belang verdedigen. En dat is nooit onze sterkste kant geweest."

— *Hoe stelt u zich dat voor?*

"Dat is de kardinale vraag. Ik zie maar een, heel simpel antwoord. Stel de vele culturen van Europa veilig door een confederale organisatie, waarbij elke cultuurkring zichzelf kan blijven. Het beste voorbeeld van zo'n confederatie is nog altijd Zwitserland.

Niemand zal betwisten dat er een Zwitserse nationale identiteit bestaat, maar daarbinnen bestaan er drie cultureel soevereine stromingen, verdeeld over 22 kantons: het Duitse, het Franse en het Italiaanse cultuurgebied. Die drie culturen leven naast elkaar zonder elkaar te verdringen."

— *Als u dat op Europa toepast, dan verandert er in Europa eigenlijk niks. Dan vervallen er alleen wat tariefmuren en grensformaliteiten.*

"Dat is niet niks. Het zijn immers de grenzen die de nationale culturen beschermen. En we hebben het niet over een ambtelijke fictie. Dat ene Europa, van nog grotere omvang dan alleen de EG, komt er. Noorwegen en Oostenrijk zitten nu al op het vinkentouw. Er zullen er meer volgen. Zo ontstaat er een club van zeer ongelijke partners. Alleen een confederatie kan dan de kleine partners veiligstellen.

Absoluut nodig is het dan dat alle partners erkennen dat culturele goederen en diensten een karakter *sui generis*, een totaal eigen aard hebben, die zich niet lenen voor de wetten van het marktmechanisme. Die mag je daarom nooit onder de regels van vrije economische mededinging plaatsen.

Daarom heeft minister Brinkman gelijk als hij zich verzet tegen het opgeven van een vastgelegde Europese boekenprijs, of als hij het Nederlands omroepbestel probeert te redden. Dat laatste is weliswaar een gevecht dat niet gewonnen kan worden, maar het is prima dat hij het toch probeert."

Griezelig nationalisme

— *U moedigt eigenlijk een cultureel nationalisme aan. Dat is wat griezelig. Juist dat soort nationalisme heeft het fascisme voortgebracht.*

"Fascisme en nazisme zijn produkten van een fel nationalisme, waarbinnen iedereen ook zijn cultuur ophemelde. Dat kwam erbij. Nu zitten we in een precies omgekeerde situatie. We heffen allemaal vrijwillig onze naties op. Mag ik dan vragen een nationaal restbestand, de cultuur, te beschermen? Ik zie daarvan het gevaar niet in."

— *U wilt Europeaan en Nederlander tegelijk zijn.*

"Natuurlijk. Sterker nog, ingebed zijn in je eigen cultuur — plaatselijk, regionaal en

nationaal — is een absolute voorwaarde om überhaupt in Europa te kunnen bestaan. De mensen ervaren nu al hun nationale regeringen als anonieme bureaucratieën, waarmee ze eigenlijk geen enkele relatie hebben. Dat wordt in een geïntegreerd Europa nog veel erger. Er bestaat toch niks anoniemers dan de Europese bureaucratie?"

— *Dat los je met nationalisme ook niet op.*

"Nou, ik voorziet bij mensen, die niet in hun eigen cultuur zijn ingebed, een Europese pleinvrees. En dat zou wel eens heel gevaarlijk kunnen zijn. Dat kan heel gauw tot rechts en links extremisme leiden.

Ik denk dat je dat kunt voorkomen door aan Europa een volstrekt natuurlijke eis op te leggen: ieders recht op zijn eigen cultuur, zijn eigen nestwarmte."

— *Zou dat niet tot benauwd provincialisme leiden? Je treft dat nu al in ons eigen land bij sommige regionale dagbladen aan, die eindeloos wroeten in de eigen streek.*

"Maar is dat oorzaak of gevolg? Zoiets kan ook het democratisch gevoel versterken en bijdragen aan verdraagzaamheid. Je grassroots kunnen niet sterk genoeg zijn, want juist in de bedding van je eigen cultuur leer je het wezen van de democratie. Dat is een voorwaarde voor je ontplooiing. Daar, in je directe bestaanskring, begint je deelname aan Europa."

— *Waar u niet warm voor loopt.*

"Niet voor het Europa van de technocraten. Je zou mij rabiaat vóór de pluriformiteit van de Europese cultuur kunnen noemen. Dat is er het wezen van. Europa is per definitie een veelheid van culturen, en in die zin is Europa me ook lief."

Cultureel Handvest

U verkondigt uw standpunt met overtuiging. Maar hoe had u het concreet willen maken?

"Ik pleit voor een Europees Cultureel Handvest, waarin de rechten en plichten met betrekking tot de Europese cultuurkringen worden vastgelegd. Dat handvest moet bepaalde soevereine rechten van elke cultuur waarborgen. Om enkele voorbeelden te noemen: het recht op je eigen onderwijssysteem, het recht op je eigen pers, je eigen uitgeverijen, je eigen omroepen. Dat kan zo worden ingebracht bij de Verdragen van Rome. Trouwens, Nederland heeft daar al eens een concept voor aangedragen."

— *Daar zat men dus blijkbaar niet op te wachten?*

"Ach, de gedachte van zo'n handvest wordt vooral aantrekkelijk gevonden door vertegenwoordigers van het culturele leven in kleinere landen. Daar wordt de cultuur immers bedreigd. Helaas dringt de noodzaak van zoiets nauwelijks door tot de regeringsniveaus, in Nederland niet en elders ook niet.

Ik was dus al heel blij toen de Belgische premier Martens mijn ideeën hierover onlangs citeerde. En ik was totaal *flabbergasted* toen ik hoorde, dat Lubbers bij de Europese top in Hannover culturele samenwerking als thema had vermeld. Dat is dan al heel wat.

Kijk, het punt is niet zozeer dat de regeringen niet willen. Ze hebben alleen maar last van die bekende blinde vlek van alle technocraten, die alleen maar financiën en

**'In de bedding
van je
eigen cultuur
leer je het
wezen van de
democratie'**

economie voor hun ogen zien. En het komt ook niet bij ze op als hun achterban het wel gelooft."

— *Is het een mentaliteitskwestie?*

"Ook. Het cultureel besef in Nederland vind ik niet sterk. Men neemt de cultuur hier teveel *for granted*, terwijl je die verdedigen moet. Daarom blijf ik doordrammen: het goede recht van onze cultuur moet vastgelegd worden voor het te laat is. Anders verdrinken we straks in ad-hoc-samenwerkingsverbandjes. U weet wel: een televisiecoproductie waarbij Frankrijk de acteurs levert en wij alleen de decors mogen bouwen."

— *Uw gedroomde handvest zou verder moeten reiken dan de EG. Waarom?*

"Omdat andere organen en overeenkomsten andere mogelijkheden bieden. De Raad van Europa heeft statutaire mogelijkheden om samen te werken met Midden- en Oost-Europa. De Helsinki-verdragen bieden ook handvatten. Een in heel Europa ondersteunde garantie van ieders culturele identiteit zou aan Oost-Europese landen rugsteun kunnen bieden tegen al dan niet bewust uitgeoefende culturele pressie vanuit de Sovjet-Unie."

Platvloers wvc-denken

— *U schijnt te vinden dat de Nederlandse overheid het er bij laat zitten. En u hebt gefulmineerd tegen een rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid over ons buitenlands cultureel beleid. Wat is er allemaal mis?*

"Dat rapport vertoonde zeer grote hiaten en de regering plukte daar op slordige en gedachteloze manier wat ideetjes uit. Vooral die filosofie dat je buitenlandse culturele beleid er alleen zou zijn om je eigen cultuur te versterken en geen essentieel onderdeel vormt van je buitenlandse politiek. Ik noem dat platvloerse wvc-opvattingen om buitenlandse zaken buiten de cultuursector te houden."

— *Territoriumdrift?*

"Veel meer dan dat. Het betekent versnippering van je buitenlands beleid, dat daardoor zwak wordt. Daarin past ook die overdadige aandacht voor bilaterale opzetjes, terwijl er in dat WRR-rapport en in het regeringsbeleid totaal geen aandacht is voor multilaterale culturele contacten. En dat is toch juist het meeste aan de orde in het Europa van straks."

— *Begrijp ik nu dat wvc geen kaas gegeten heeft van buitenlandse politiek?*

"Daar komt het wel op neer, maar daar zijn ze ook niet voor. Buitenlandse zaken heeft zich twee oren laten aannaaen. Het heeft de culturele relaties met de belangrijkste Europese en Atlantische partners afgestaan aan wvc en het heeft de verantwoordelijkheid voor de resterende relaties aanvaard zonder het bijbehorende budget te vragen. Maar relaties met ontwikkelingslanden hebben ook belangrijke culturele dimensies. Dat lees je in dat WRR-rapport niet."

— *Dus buitenlandse zaken heeft zich van het veld laten spelen?*

"In menig opzicht wel. En ik wijt dat aan gebrek aan benul van het belang van de cul-

MICHAEL FERRON

Maarten Mourik: 'Het verdedigen van ons cultureel belang is nooit onze sterkste kant geweest'.

turele component van je buitenlandse politiek. De Duitsers snappen dat veel beter. Die vinden dat de cultuur net zo'n belangrijke pijler van het buitenlands beleid is als de economie en het veiligheidsbeleid. En die reserveren voor dat cultuurbeleid miljarden. Frankrijk idem. Nederland niet. Nederland onderschat nu eenmaal het belang van zijn eigen cultuur."

— *U was tot voor kort vrijgesteld ambassadeur voor culturele betrekkingen. Dat maakte u tot een van de belangrijkste beleidsadviseurs. Dachten ze: laat Mourik maar praten, we geloven het wel?*

Breed lachend nu: "Ja, daar kwam het wel op neer." En dan, nogal heftig: "Ze

snappen het niet. De sjah van Perzië, die heeft ondervonden waar het toe leidt als je je volk gedachteloos onder de pressie van een vreemde cultuur plaatst.

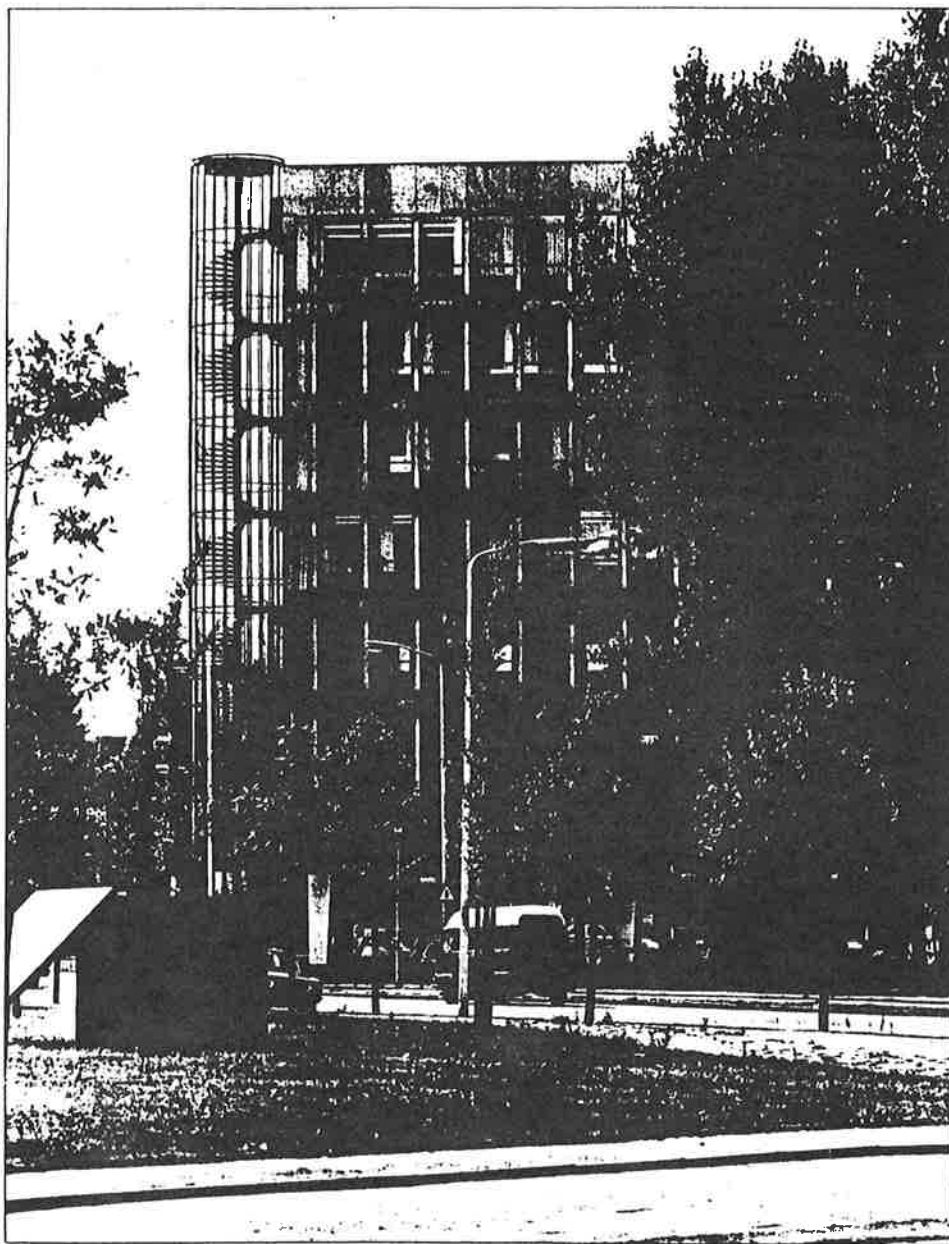
Toen die vreemde bovenbouw met sjah en al door de vloer zakte ontstond de Iraanse catastrofe, waarmee de wereld nog steeds kampt. Het toont aan hoe zorgvuldig je met culturen moet omgaan. Europa kan daarvan leren."

Dan rondt hij af: "Trouwens, waar zie je steeds weer onrust binnen Europa? Bij in het nauw gedreven minderheidsculturen: Schotten, Ieren en Welshmen in Groot-Brittannië, Basken in Frankrijk en Spanje, Catalanen, Tirolers. Als Europa de culturen van alle minderheden niet waarborgt, vragen we om onrust zonder einde. Een Handvest is geen liefhebberij van een elite, maar een voorwaarde om van Europa toch een succes te maken." □

De Nederlandse Taalunie in een schema gevat

Nu de werkzaamheden van de Taalunie over een wat breder terrein tot ontplooiing komen, en steeds meer personen en instellingen erbij betrokken raken, is het dienstig de Taalunie in een helder en eenvoudig schema te schetsen.

Het schema verduidelijkt de onderlinge samenhang van de vier Taalunie-organen (Comité van Ministers, Interparlementaire Commissie, Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren en Algemeen Secretariaat) en de samenhang van die organen met regeringen en parlementen ter ene zijde, en met instellingen, verenigingen, stichtingen, enz. ter andere zijde. De pijlen in het schema geven de benoemingslijnen aan.

Het gebouw aan het Stadhoudersplantsoen 2, Den Haag.

Het Algemeen Secretariaat is gevestigd in de eerste en tweede verdieping.

foto:
Robert Scheers,
Den Haag

Toelichting

De Nederlandse Taalunie is een Vlaams-Nederlands samenwerkingsverband, bij verdrag tussen België en Nederland opgericht op 9 september 1980. Al haar onderdelen dragen de kenmerken van een internationale, intergouvernementele organisatie.

De Nederlandse Taalunie is een samenstel van vier organen:

1. het Comité van Ministers,
2. de Interparlementaire Commissie,
3. de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren, en
4. het Algemeen Secretariaat.

Het Comité van Ministers bepaalt het beleid van de Nederlandse Taalunie. De leden van het Comité worden aangewezen door de Vlaamse Executieve en de Nederlandse regering.

De Interparlementaire Commissie beraadslaagt over alle Taaluniezaken en richt zich daarover tot het Comité van Ministers. De Interparlementaire Commissie bestaat uit ten minste 14 leden, de helft gekozen door en uit de Vlaamse Raad en de andere helft gekozen door en uit de Staten-Generaal in Nederland.

De Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren adviseert het Comité van Ministers over doelstellingen en beleidsvoornemens van de Nederlandse Taalunie.

De Raad bestaat uit 27 leden, benoemd door het Comité van Ministers. De leden zijn deskundigen op de volgende terreinen: taal en letteren; radio, televisie en pers; onderwijs in binnen- en buitenland; bibliotheek en documentatie; uitgeverij en boekhandel.

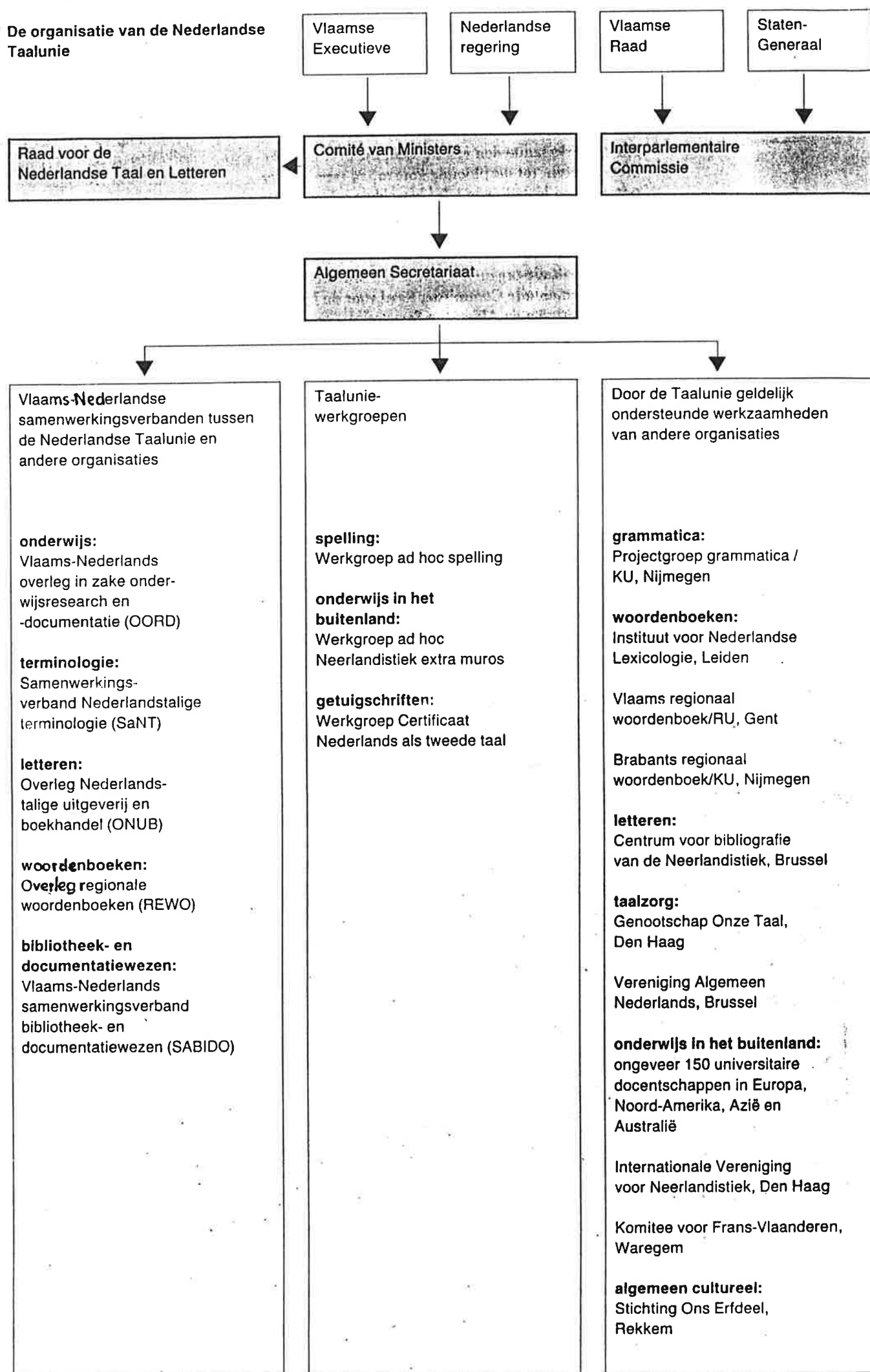
Het Algemeen Secretariaat is het beleidsvoorbereidende en beleidsuitvoerende orgaan van de Nederlandse Taalunie.

Het is gevestigd in Den Haag. Het personeel van het Algemeen Secretariaat is nagenoeg gelijkkelijk afkomstig van Vlaanderen en Nederland.

Een groot deel van de beleidsuitvoering geschiedt door

- a. Vlaams-Nederlandse samenwerkingsverbanden en contact-commissies;
- b. Taalunie-werkgroepen, en
- c. instellingen die van de Taalunie een geldelijke bijdrage ontvangen.

**De organisatie van de Nederlandse
Taalunie**

Nederlands op Franse scholen

BRUSSEL, zaterdag

Frankrijk heeft minister van Onderwijs Ritzen gisteren toegezegd het onderwijs in de Nederlandse taal te versterken. Dat betekent waarschijnlijk dat leraren Nederlands een vaste aanstelling kunnen krijgen op middelbare scholen. Leerlingen kunnen dan ook Nederlands als eerste of tweede vreemde taal kiezen.

De Nederlandse minister sprak van een „doorbraak”. Hij erkende echter dat hij nog moet toezien op de uitvoering van de belofte, verkregen tijdens een informele bespreking in Brussel. Ritzen heeft toegezegd dat hij in ruil voor de Franse concessies, zal bekijken hoe hij het onderwijs in het Frans in Nederland kan versterken.

Den Haag heeft de stelling dat er weinig belangstelling is voor het Nederlands in Frankrijk, steeds weerlegd met het argument dat scholieren de taal ook moeilijk kunnen leren. Veel scholen hebben geen leraar, of een leraar met weinig bevoegdheden.

(ANP)

DE TELEGRAAF zaterdag 1 april 1995 - T11

Bailleul (Belle) is de eerste Franse stad waar op de scholen zowel het Frans als het Nederlands/Vlaams wordt onderwezen.

ARPEIJ

ASSOCIATION REGIONALE POUR L'EDUCATION INTERCULTURELLE DES JEUNES REGIONAL ASSOCIATION FOR MULTICULTURAL YOUTH EDUCATION

Lille, le 6 février 1995
Monsieur ALLACKER

N/Ref : FS/MU 9502.20

Monsieur,

L'ARPEIJ vient d'organiser le colloque "Vers une Eurorégion de l'Éducation" les 31 mai et 1er juin 1994.

Dans le droit fil des conclusions de ce colloque, **Madame Denise SEGARD, Présidente de l'ARPEIJ, s'est engagée à promouvoir l'idée du développement de la coopération transfrontalière entre le Nord-Pas de Calais et le monde néerlandais (Flandre belge, Pays-Bas).**

Ainsi, en tant que Conseillère Régionale, Madame Denise SEGARD est intervenue lors de la séance plénière du Conseil Régional consacrée à la programmation de la politique éducative de l'Académie de Lille pour les quatre années à venir.

Nous nous permettons de vous faire parvenir le texte de son intervention qui traduit très largement, nous semble-t-il, nos préoccupations communes.

Restant à votre entière disposition pour poursuivre l'action engagée, nous vous prions d'agréer, Monsieur, l'expression de nos sentiments cordiaux.

Françoise SEGARD
Directrice Déléguée

P.S. La presse régionale s'est très largement fait l'écho de cette intervention.

La Présidente du Conseil Régional s'est elle-même félicitée de cette initiative à laquelle elle va donner suite.

La Halle aux Sucres 33, avenue du Peuple Belge B.P. 133 59009 LILLE CEDEX Tel: 20 31 18 18 - fax: 20 51 94 94

Région Nord-Pas de Calais CONSEIL REGIONAL

Groupe U.P.F.

Lille, le 16 Décembre 1994

Intervention de Denise SEGARD sur le SCHEMA REGIONAL DES FORMATIONS

SEANCE PLENIERE DU CONSEIL REGIONAL
du Vendredi 16 Décembre 1994

Madame la Présidente,
Cher(e)s Collègues,

Que dire du document que nous avons eu à examiner, si ce n'est qu'il ne peut y avoir que consensus pour approuver les orientations générales, qu'il fait état, plus d'un constat que de propositions concrètes définissant des objectifs régionaux aussi précis que possible après accord entre la Région et l'Académie de Lille tant pour avancer dans le domaine de la formation initiale que professionnelle.

Le Nord/Pas-de-Calais, que l'on se plaît à qualifier de carrefour de l'Europe du Nord Ouest, s'engage résolument dans la voie européenne. J'en donnerai pour exemples: les accords de coopération (Euro 6) signés entre les Chambres de Commerce française et belge, la mise en place dernièrement d'un dispositif de formation bancaire transfrontalier et la volonté d'assurer le développement d'une Eurorégion par l'international.

Toutes ces actions valorisent notre place au sein du grand marché européen, mais impliquent une ouverture culturelle de la population et principalement des jeunes sur l'extérieur dont la pratique des langues est la clé.

Or, il me semble que c'est un aspect qui est oublié. Si dans le document d'orientation du schéma, on trouve page 25, 1/2 page consacrée à l'apprentissage des langues vecteur de l'échange au sein de l'Eurorégion, je vous rappellerai, Madame la Présidente, vos propos, lors de l'inauguration du lycée de Wingles "un accent sera mis sur le développement d'un cursus bilingue, car il faut que nos jeunes soient capables de parler deux langues" ou je citerai encore ce que vous avez dit lors du colloque organisé par l'A.R.P.E.I.J. "faire en sorte que l'apprentissage ou la pratique des langues s'insère dans une dynamique sociale, éducative, ouverte et proposée à tous sans discrimination".

C'est une démarche d'aménagement culturel et éducatif que le Conseil Régional doit soutenir auprès du Ministère de l'Education Nationale pour obtenir pour le Nord/Pas-de-Calais un statut dérogatoire d'Eurorégion de l'Education qui lui permette des expériences en tant que région transfrontalière.

En dehors de l'apprentissage des langues, je crois que c'est la dimension transfrontalière qu'il faut faire entrer dans la formation à tous niveaux: il faut agir pour que cette dimension puisse s'exprimer dans nos systèmes éducatifs par des accords avec nos pays voisins: il y a des apprentissages sociaux qui se font à l'échelle européenne.

Et si nous n'avons pas pu obtenir de l'Etat l'engagement d'une ouverture de section européenne par Bassin Formation-Emploi, vous vous êtes engagée, Madame la Présidente, à rouvrir le dossier lors du débat sur le Schéma des formations; c'est pourquoi, je me permets de vous le rappeler.

Or, dans notre document, l'aspect eurorégional apparaît en deux thèmes séparés l'un de l'autre: élévation du niveau de qualification d'un côté, "langues" de l'autre.

L'idée d'un marché du travail eurorégional (Eurorégion économique que je citais tout à l'heure) nécessitant peut être la recherche d'une adéquation de nos formations hors contexte régional, stricto sensu, n'apparaît pas. Le développement de synergies et de complémentarités entre nos formations et celles de nos plus proches voisins non plus. Le transfrontalier est absent. Il serait utile d'intégrer dans la réflexion du Schéma les projets de nos voisins de la "banane bleue", là où cela paraîtrait pertinent.

Bref, le positionnement exceptionnel dont il est question, à juste titre, page 97, ne représente pas grand chose, si on ne l'utilise pas pour en faire un outil dynamisant d'innovations, d'élévation du niveau de qualification autour des réalisations éducatives les plus performantes de l'Eurorégion.

Le renforcement de la politique "langues" n'attire pas l'attention sur l'énorme effort à développer en direction du monde néerlandophone où l'essentiel reste à faire. Le Nord/Pas de Calais est la seule région française dont la frontière se situe à côté d'une langue "moderne" (moins répandue dans les systèmes éducatifs). Cette singularité demande la mise au point d'un programme d'action volontariste, spécifique, visant à surmonter l'obstacle linguistique.

Enfin, plus globalement, il faut constater que si la plupart des domaines éducatifs sont abordés avec précision (courbes, chiffres, bilans de tendance etc.) le domaine de l'ouverture internationale ou eurorégionale reste flou: pas de chiffres, pas de courbes, ni de perspectives chiffrées ou qualitatives, ni même de bilan. Où en est-on, en ce qui concerne le nombre de sections internationales, européennes, le développement des projets inter-établissements internationaux, l'implantation du néerlandais et les coopérations en matière d'enseignement technique et professionnel?

Le texte n'est pas, en l'état, suffisamment clair dans ses perspectives et dans les engagements Académie de Lille/Conseil Régional pour permettre de faire de l'éducation dans la région, l'un des principaux leviers lui permettant d'atteindre l'objectif du 4ème Plan Régional, tel qu'il est dit page 7 du Contrat de Plan "région multipolaire, européenne, créatrice d'emplois".

Il faudrait une mise à plat des acquis et des réalisations de l'Académie dans ce domaine et la mise au point d'un plan pluriannuel entre l'Académie et la Région, avec des objectifs précis; bref, **il faudrait un additif eurorégional au Schéma prévisionnel.**

Groupe U.P.F. - Conseil Régional - 5 rue du Palais Rihour - BP 2035 - 59014 LILLE Cédex Tél.: 20.60.61.42 - Fax 20.60.61.71